

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Dziąldowa

**Urząd Miasta Dziąldowo,
13-200 Dziąldowo, ul. Zamkowa 12,
tel. 0 23 697 04 00,
fax. 0 23 697 04 02.
umdzialdowo@netbiz.com.pl**

**Załącznik
do Uchwały Nr .....
Rady Miejskiej w Dziąldowie
z dnia ..... 2009 roku**

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA DZIAŁDOWA

Działdowo 2009

Spis treści

Spis treści	1
Wprowadzenie.....	5
I. Informacje podstawowe – streszczenie.....	14
II. Charakterystyka obecnej sytuacji w gminie – diagnoza sytuacji przestrzenno-społeczno-gospodarczej.....	15
2.1. Zagospodarowanie przestrzenne	17
2.1.1. Ogólna charakterystyka, rys historyczny miasta Działdowa.....	17
2.1.2. Granice stref ochrony konserwatorskiej.....	28
2.1.2.1. Zabytki	28
2.1.3. Uwarunkowania ochrony środowiska	29
2.1.4. Własność gruntów i budynków	30
2.1.5. Infrastruktura techniczna.....	31
Komunikacja	31
Gospodarka wodno-ściekowa	32
Sieć wodociągowa.....	32
Kanalizacja	33
Oczyszczanie ścieków	34
Gazociąg.....	35
Ciepłownictwo	35
Elektroenergetyka.....	35
Gospodarka odpadami.....	36
2.1.6. Identyfikacja problemów.....	36
2.2. Gospodarka.....	37
2.2.1. Strategiczni pracodawcy	37
2.2.2. Struktura podstawowych branż gospodarki	38
2.2.3. Zatrudnienie	39
2.2.4. Identyfikacja problemów.....	40
2.3. Sfera społeczna.....	41
2.3.1. Struktura demograficzna i społeczna	41
2.3.2. Bezrobocie.....	48
2.3.3. Warunki mieszkaniowe	49
2.3.4. Grupy wymagające wsparcia.	52
2.3.5. Organizacje pozarządowe.....	56
2.3.6. Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych	58
2.3.7. Identyfikacja problemów.....	59
2.4. Obszar blokowisk – sfera mieszkaniowa	60
2.5. Potencjał społeczno-demograficzny Działdowa na tle ośrodków konkurencyjnych	62
2.6. Tabela z podstawowymi danymi statystycznymi.....	68
2.7. Analiza SWOT – identyfikacja mocnych, słabych stron, szans i zagrożeń	69
III. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno - społeczno - gospodarczego miasta i regionu	73
IV. Założenia programu rewitalizacji.....	76
4.1. Podokres programowania.....	76
4.2. Cele programu rewitalizacji	78

4.3. Delimitacja obszarów priorytetowych i zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru	81
OBSZAR 1	82
OBSZAR 2	85
OBSZAR 3	89
4.4. Projekty realizacyjne	92
4.5. Oczekiwane wskaźniki realizacji	92
V. Plan działań rewitalizacyjnych na terenie miasta Działdowa	93
5.1. Plan działań przestrzennych (techniczno-materialnych) w latach 2009-2013	94
5.2. Plan działań gospodarczych w latach 2009-2013.....	98
5.3. Plan działań społecznych w latach 2009-2013.....	98
VI. Plan finansowy realizacji rewitalizacji na lata 2009-2013.....	99
VII. System wdrażania - wybór prawnej formy zarządzającego programem	104
VIII. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej.....	105
IX. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	111
SPIS TABEL	112
SPIS RYCIN	112
Załącznik nr 1 – Uchwała Rady Miasta o przystąpieniu do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	113
Załącznik nr 2 – Powołanie Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji oraz Pełnomocnika Burmistrza ds. Rewitalizacji Miasta Działdowo	116
Załącznik nr 3 – Uchwała Rady Miasta o zatwierdzeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji	120

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Działdowa

Opracowanie:

10 – 686 Olsztyn ul. Wilczyńskiego 25E/220

Tel. +48 89 523 73 80, +48 89 541 42 17, Fax. +48 89 522 29 52

E-mail: biuro@inplus.pl

www.inplus.pl

Wprowadzenie

Rewitalizacja - oznacza proces zmian przestrzennych, technicznych, społecznych i gospodarczych podjętych w interesie publicznym, których celem jest wyprowadzenie obszaru z sytuacji kryzysowej, przywrócenie mu dawnych funkcji oraz stworzenie warunków do jego dalszego rozwoju z wykorzystaniem jego cech endogenicznych.

Program rewitalizacji - oznacza opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę wieloletni program działań w sferze przestrzeni, urządzeń technicznych, społeczeństwa i gospodarki zmierzający do wyprowadzenia obszaru z sytuacji kryzysowej oraz stworzenie warunków do dalszego rozwoju obszaru.

Celem Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Działdowa jest podniesienie jakości życia mieszkańców oraz podniesienie konkurencyjności zarówno Miasta, jak i Gminy w oparciu o działania sprzyjające długofalowemu rozwojowi gospodarczemu i społecznemu. Stanowi on również niezbędny instrument do ubiegania się o pomoc finansową z Unii Europejskiej. Sporządzenie tego programu było dotychczas warunkiem niezbędnym do ubiegania się o środki w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego – (ZPORR). Narodowy Plan Rozwoju (NPR) stanowił podstawę programowania pomocy unijnej w latach 2004-2006. W trakcie przygotowywania Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) – podstawy dla perspektywy finansowej na lata 2007-2013 został wykorzystany dorobek prac nad NPR. Narodowa Strategia Spójności (NSS) jest dokumentem strategicznym określającym priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS),
- Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–2013.

Podstawowym celem strategicznym NSS jest stworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz podwyższenie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski.

Zakłada się także realizację celów szczegółowych tj.:

- tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego;
- wzrost zatrudnienia poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego;
- podniesienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw w tym szczególnie sektora usług;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów;
- wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej;
- rozwój obszarów wiejskich.

NSS jest realizowana przy pomocy Programów Operacyjnych (PO) oraz Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO):

- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO);
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej;
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko;
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki;
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka;
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej;
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna.

Program jest współfinansowany z krajowych środków publicznych tj.:

- 1) środków budżetu państwa, uruchamianych dla dysponentów budżetowych przez Ministra Finansów;
- 2) środków jednostek samorządu terytorialnego;
- 3) innych środków publicznych.

Na realizację Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia w latach 2007-2013 przewiduje się 85,56 mld euro.

Z tej sumy wielkość alokacji środków wspólnotowych wyniesie 67,3 mld euro (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Funduszu Spójności), a publiczny wkład krajowy w projekty współfinansowane ze źródeł budżetu Wspólnoty będzie stanowił ok. 11,86 mld euro.

Szczegółowy podział funduszy strukturalnych w Polsce w układzie poszczególnych programów operacyjnych kształtuje się w następujący sposób:

- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych – 25% całości środków (ok. 16 555,6 mln euro),
- PO Rozwój Polski Wschodniej – 3% całości środków (ok. 2 273,8 mln euro),
- Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej – 1% całości środków (ok. 731,1 mln euro),
- PO Infrastruktura i Środowisko – 42% całości środków (ok. 27 913,7 mln euro),
- PO Innowacyjna Gospodarka – 12% całości środków (8 254,9 mln euro),
- PO Kapitał ludzki – 14,3% całości środków (9 707,2 mln euro),
- PO Pomoc techniczna - 0,7% całości środków (516,7 mln euro).

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury w rozdziale 5 przedstawia osie priorytetowe i działania. W podrozdziale 5.4. „*Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast*”, którego celem jest: „*Wzmocnienie miast o wysokim potencjale jako atrakcyjnych centrów przedsiębiorczości, usług i zamieszkiwania*”. Działania skierowane będą na wyeliminowanie przyczyn i skutków degradacji obszarów oraz ich ożywienie. Polegać będą na kompleksowych działaniach technicznych, społecznych i ekonomicznych mających na celu przywrócenie dawnej świetności oraz zapewnienie rozwoju obszarów miejskich. Istotną zmianą jest możliwość finansowania obszarów mieszkalnych poprzez kategorię interwencji „*Infrastruktura mieszkalnictwa*”, w ramach której o dofinansowanie swoich projektów mogą ubiegać się spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe. W ramach tego działania wspierane będą projekty związane z modernizacją i remontami wspólnych części budynków wielorodzinnych, zrealizowanych w przestarzałych technologiach przemysłowych, zwłaszcza z wielkiej płyty.

Pozostaje, również działanie „*Restrukturyzacja terenów powojkowych i przemysłowych*” jako szansa na rewitalizację obszaru powojkowego, który może stać się potencjalnym obszarem inwestycyjnym dla kapitału prywatnego. W ramach tego działania wspierane będą projekty zwiększające atrakcyjność gospodarczą i inwestycyjną tych terenów, dotyczące ich zagospodarowania i wprowadzenia nowych funkcji gospodarczych i społecznych. Dofinansowanie obejmie przygotowanie istniejących obiektów na potrzeby działalności gospodarczej lub społecznej poprzez modernizację i adaptację zabudowy oraz budowę nowych obiektów, niezbędnych dla kompleksowości przedsięwzięcia.

Obszary poddawane rewitalizacji muszą zostać wyznaczone przez samorząd gminny w Lokalnym Programie Rewitalizacji.

W ramach realizacji celu szczegółowego wspierane będą projekty wynikające z Lokalnych Programów Rewitalizacji. Dokonując wyboru granicy rewitalizowanego obszaru należy wziąć pod uwagę występowanie na wnioskowanym terenie łącznie, co najmniej trzech wymienionych kryteriów:

- wysoki poziom bezrobocia mieszkańców;
- wysoki poziom ubóstwa;
- wysoki poziom przestępczości;
- niski poziom wykształcenia mieszkańców;
- wysoki poziom degradacji technicznej infrastruktury i budynków;
- wysoki poziom zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

Spodziewane rezultaty:

- Stworzenie przestrzennych warunków jakościowego rozwoju miast,
- Zmniejszenie różnicowań w rozwoju i jakości życia mieszkańców w poszczególnych obszarach miasta,
- Stymulowanie rozwoju gospodarczego obszarów miejskich i podmiejskich,
- Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego,
- Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa,
- Poprawa estetyki przestrzeni publicznych,
- Ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko,
- Zwiększenie atrakcyjności terenów publicznych,
- Zagospodarowanie opuszczonych terenów.

Rodzaje potencjalnych beneficjentów:

- Jednostki samorządu terytorialnego oraz działające w ich imieniu jednostki organizacyjne,
- Związki, porozumienia i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
- Podmioty wybrane w wyniku postępowania przeprowadzonego na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych, wykonujące usługi użyteczności

publicznej na podstawie umowy z jednostką samorządu terytorialnego pod warunkiem przestrzegania zasad pomocy publicznej określonych w odrębnych przepisach,

- Organizacje pozarządowe nie działające dla zysku, stowarzyszenia, fundacje,
- Szkoły wyższe,
- Spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe,
- Jednostki budżetowe, zakłady budżetowe i gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych,
- Podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym,
- Porozumienia podmiotów wcześniej wymienionych,
- Organy administracji rządowej w województwie,
- Jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych (np. Policja, Straż Pożarna).

Granice obszarów rewitalizacji zostały wyznaczone na podstawie krytycznej analizy wyników badań i analiz przeprowadzonych dla potrzeb przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Działdowa. Dokonując tego wyboru wzięto pod uwagę poziom bezrobocia, ubóstwa oraz trudne warunki mieszkaniowe, przestępczość, wykształcenie mieszkańców, ich przedsiębiorczość, degradację infrastruktury technicznej i budynków, zanieczyszczenie środowiska naturalnego. Przy wyznaczaniu obszarów rewitalizacji na obszarze Miasta Działdowa zostały uwzględnione również zasady wyznaczania obszarów zdegradowanych określone w wytycznych do opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji opracowanych jako dokument uzupełniający Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Działdowa dotyczy obszarów znajdujących się na terenie Miasta Działdowa. Przy jego przygotowaniu zaangażowani byli lokalni przedstawiciele wszystkich podmiotów z terenu gminy, którzy chcą i będą korzystać ze środków strukturalnych m.in. przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego

(Urzędu Miasta), innych podmiotów publicznych, a także przedstawiciele największych zakładów pracy z terenu gminy, przedstawiciele wspólnot mieszkaniowych oraz partnerzy gospodarczy.

Zidentyfikowanie zadań Lokalnego Programu Rewitalizacji następuje w wyniku przeprowadzenia diagnozy stanu istniejącego terenu objętego programem. Określone w ten sposób potrzeby będą stanowiły podstawę do przyjęcia kierunków rewitalizacji.

Narzędziem podstawowym służącym realizacji przyjętych działań w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Działdowa są środki z Funduszy UE rozdysponowywane w ramach różnych programów pomocowych.

Projekty objęte programem powinny uwzględnić:

- tworzenie warunków lokalnych i infrastruktury dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej, w tym dla podniesienia kwalifikacji mieszkańców terenów zagrożonych. Szczególnie istotne będą projekty mające znaczenie dla rozwoju gospodarczego;
- zagospodarowanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem;
- renowację zabudowy budynków w tym obiektów infrastruktury społecznej;
- renowację budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym;
- poprawę ruchu kołowego, pieszego i estetyki przestrzeni publicznej;
- przebudowę i/lub remonty publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych;
- tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości.

Dotacje przyznawane będą w wyniku konkursów projektów, decydować będzie punktacja przyznawana wg kryteriów merytorycznych, z których najważniejsze to:

- wpływ projektów na poprawę warunków ekonomicznych i atrakcyjność inwestycyjną danego obszaru oraz tworzenie miejsc pracy;

- trwałość projektu i jego wykonalność instytucjonalna;
- komplementarność z działaniami realizowanymi dla osób chcących podnieść kwalifikacje, zagrożonych utratą zatrudnienia lub wykluczeniem społecznym.

Programy rewitalizacji obszarów miejskich realizowane przez Unię Europejską pozwoliły wyodrębnić szereg zasad, metodologii opracowywania i wdrażania strategii rewitalizacji obszarów miejskich. Na metodologię Lokalnego Programu Rewitalizacji składa się:

- Analiza – opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji musi opierać się o kompleksową i szczegółową analizę obszaru rewitalizacji. Problemy związane z degradacją obszarów miejskich podlegają badaniu oraz rozpoznaniu wzajemnych relacji między nimi. Wykonanie analizy SWOT pomaga w identyfikacji problemów i znalezieniu najlepszych rozwiązań. Kluczowym elementem analizy jest założenie, że złożone i powiązane ze sobą problemy wymagają zastosowania zintegrowanych i kompleksowych rozwiązań.
- Wizja – etap wstępny, analityczny powinien doprowadzić do sformułowania wizji rewitalizowanych obszarów. Wizja powinna zakładać najbardziej efektywne wykorzystanie lokalnych zasobów – ekonomicznych, ludzkich, historycznych, kulturowych i naturalnych.
- Strategia – jest opracowywana w celu realizacji wizji. Powinna być zintegrowana, czyli nakierowana na zrównoważony rozwój infrastrukturalny, społeczny, ekonomiczny i środowiskowy. Ważne jest, aby w strategii wskazać konkretne cele cząstkowe, służące stopniowej realizacji ustalonych celów ogólnych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. W strategii konieczne jest wzięcie pod uwagę poszkodowanych grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznemu. Zakłada się długoterminowość strategii, m.in. ze względu na konieczność zgromadzenia koniecznych środków finansowych, nabycia gruntów i stworzenia nowych partnerskich struktur służących

wdrażaniu. Istotną kwestią jest stałe monitorowanie i dostosowywanie strategii.

- Struktura – opracowywana jest w celu wdrażania strategii i powinna być kierowana przez władze lokalne. Należy stworzyć partnerstwo instytucji, organizacji, a także sektora prywatnego i społeczności lokalnej. Kluczową sprawą jest określenie zakresu odpowiedzialności poszczególnych partnerów procesu wdrażania.

Według Komisji Europejskiej programy rewitalizacji powinny wspierać podejście opierające się o zasady zrównoważonego rozwoju przez cztery priorytety:

- Poprawę koniunktury gospodarczej;
- Promowanie równych szans, integrację społeczną i rehabilitację najsłabszych obszarów miejskich;
- Ochronę i poprawę środowiska miejskiego;
- Dobre zarządzanie miastem oparte na udziale mieszkańców w tworzeniu i wdrażaniu projektów.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Działdowa stanowi kompleksowy dokument.

Lokalny Program Rewitalizacji opracowany został przez firmę INPLUS z Olsztyna.

I. Informacje podstawowe – streszczenie

- Tytuł: Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Działdowa.
- Czas obowiązywania Programu Rewitalizacji: lata 2009-2013.
- Lokalizacja: Miasto Działdowo, województwo warmińsko-mazurskie.
- Obszar: 11,47 km².
- Liczba mieszkańców: 21 582 (stan na 31.12.2008 rok).
- Operator Programu: Miasto Działdowo.
- Partnerzy: Powiat Działdowski, Stowarzyszenia i inni beneficjenci przewidziani do możliwości finansowania inwestycji w ramach projektów rewitalizacyjnych.
- Cele programu: zainicjowanie przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych w celu wyprowadzenia wyznaczonych obszarów kryzysowych, poprzez nadanie im nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do ich rozwoju, w podziale na sfery przestrzenne i społeczno-gospodarcze.

II. Charakterystyka obecnej sytuacji w gminie – diagnoza sytuacji przestrzenno-społeczno-gospodarczej

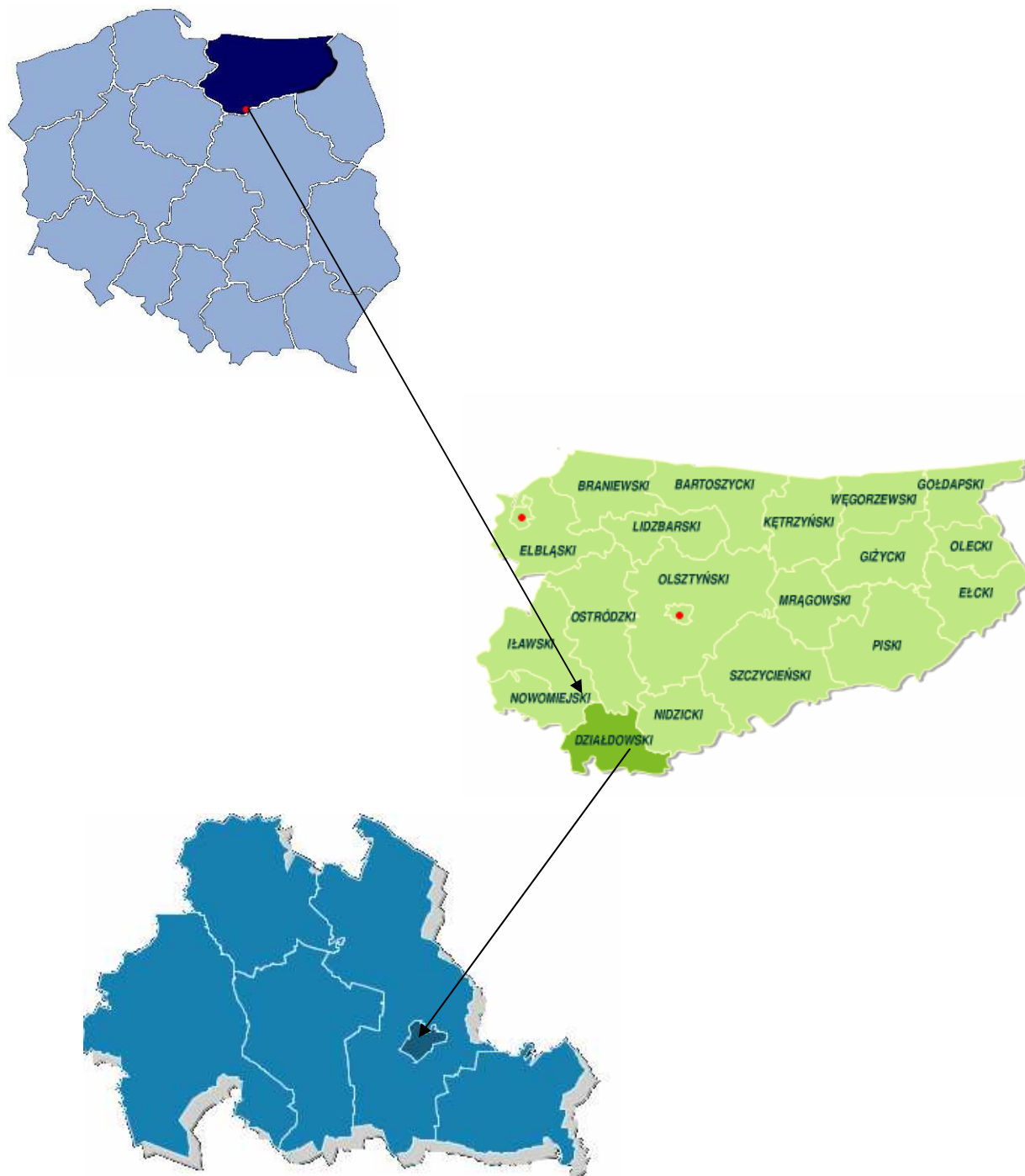
W niniejszym rozdziale przedstawiona jest ogólna charakterystyka obecnej sytuacji w Mieście Działdowo. Uwzględnienie w opracowaniu uwarunkowań dotyczących Gminy Działdowo (gminy wiejskiej) wynika z faktu, iż obszary te, mimo wyodrębnienia prawnego – odrębna od Miasta Działdowa jednostka samorządu terytorialnego, jaką jest Gmina Działdowo – przestrzennie, gospodarczo i społecznie związane są z miastem. W konsekwencji, również działania rewitalizacyjne podejmowane na terenie Miasta Działdowo mieć będą wpływ na procesy przestrzenne, gospodarcze oraz społeczne zarówno bezpośrednio na terenie Miasta Działdowo jak i na terenie Gminy Działdowo.

Działdowo to miasto i gmina w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie działdowskim. Miasto i okolice są terenami atrakcyjnymi pod względem turystycznym.

Działdowo ma bardzo atrakcyjne położenie w układzie komunikacyjnym kraju i województwa. Położone jest przy ciągu drogowym międzynarodowym E - 77 (nr 7). Przez Działdowo przebiegają również drogi wojewódzkie 542, 544, 545, a także przechodzi linia kolejowa E65 relacji Gdańsk- Warszawa.

Ryc. 1 Położenie geograficzne

Źródło: Opracowanie własne

2.1. Zagospodarowanie przestrzenne

2.1.1. Ogólna charakterystyka, rys historyczny miasta Działdowa

Pierwsze ślady obecności człowieka na ziemi działdowskiej sięgają młodszej epoki kamiennej, tj. okresu około 5200 lat p.n.e. Około 3 tysięcy lat przed Chrystusem nastąpił na tych ziemiach wielki przełom w rozwoju społeczeństwa. Pod wpływem przybyszów z południa miejscowe plemiona zapoznały się z uprawą roli i hodowlą zwierząt. Na tym terenie zamieszkiwała wówczas ludność kultury ceramiki grzebykowo-dołkowej (północne krańce powiatu) oraz kultury amfor kulistych (okolice Gródek i Przełęka). Zapewne także pojawiały się tutaj grupy pasterzy ludności kultury ceramiki sznurowej (okolice Płośnicy). Znaleźiska pochodzące z odkrytego w XIX w. kurhanu w Burkacie datowane są na około 1700 lat p.n.e., czyli pochodzą z epoki brązu. W kurhanie znaleziono m. in.: cztery jednakowe bransolety, naszyjniki i szpilę ze spiralnie zwiniętą główką. Podobną bransoletę znaleziono też na polu w Turzy Wielkiej. Powyższy skarb został przekazany do muzeum w Gdańsku. Dopiero około 1000 r. p.n.e. zasiedliły te obszary plemiona kultury łużyckiej. Z owego czasu pochodzą liczne cmentarzyska z popielnicami (m.in. na terenie Borku i Zwierzyńca w Gródkach, w Tynowie oraz przy szosie z Działdowa do Gródek). Zlokalizowane pięć kurhanów w Borku, zwane grobami olbrzymów, to największe budowle z tych czasów na terenie północnej Polski. We wczesnej epoce żelaza, około 600 lat p.n.e., na tereny zamieszkałe przez plemiona kultury łużyckiej przybyły bałtyjskie plemiona staropruskie, które w tym czasie zajmowały obszar od Przasnysza, Mławy, Ostródy i okolic Elbląga aż po ujście Niemna. Pozostałością pobytu plemion staropruskich na naszych terenach są zlokalizowane przez archeologów cmentarzyska w Gródkach (las Brzezinka) oraz w Przełęku.

Przodkowie historycznych Prusów mieszkali tu do końca II w. p.n.e., po czym wycofali się na północ pod naporem osadników znad Wisły - przedstawiciele tzw. kultury wielbarskiej. Czasy te nazywa się okresem wpływów rzymskich, gdyż wówczas były

organizowane wyprawy celem skupu bursztynu. Plemię zamieszkujące w tym okresie ziemię działdowską musiało również uczestniczyć w tym handlu, ponieważ na cmentarzyskach z tego okresu znaleziono ozdoby przywiezione z prowincji cesarstwa rzymskiego. W Burkacie odkryto brązowy wisiołek w kształcie głowy byka oraz brązowe zapinki. Srebrne monety z wizerunkami cesarzy rzymskich znaleziono w Gródkach i Małym Łęcku. Ożywienie wymiany handlowej przyspieszyło również opanowanie przez mieszkańców naszych terenów nowych umiejętności technicznych. Rozpoczęto wytapiać żelazo w prymitywnych dymarkach, wykorzystując okoliczne złoża łąkowych rud darniowych. Upowszechniła się orka sprzężajna przy pomocy okutego żelazem radła, rozpoczęto uprawę różnych odmian gatunków zbóż i roślin ogrodowych.

Staropruski wyraz *sasins* znaczy zając, dlatego też czasem określa się te tereny nazwą ziemia zajęcy. Sasinowie mieszkali w osadach zbudowanych w trudno dostępnych miejscach. Osady te, ułożone na wzniesieniach, otaczano niekiedy palisadami i płotami. Na koniec XI w. datowane są drewniano-ziemne grodziska w Księżym Dworze, Nowym Dworze, Narzymiu i Gródkach. Zapewne pod obecnymi ruinami zamku krzyżackiego w Działdowie kryją się ślady podobnych drewniano-ziemnych umocnień.

Ziemia działdowska do 1344 roku

Z chwilą utworzenia przez Piastów w X w. ponadplemiennego państwa Polan nasiliła się ekspansja ludności słowiańskiej (polskiej) na tereny pruskie. Pierwsze próby chrystianizacji podjął Bolesław Chrobry. Na większą skalę rozgorzały walki na pograniczu polsko-pruskim za czasów Bolesława Krzywoustego w początkach XII w. Kontynuowali je jego następcy. Wincenty Kadłubek w swej Kronice wspomina o wyprawie Bolesława Kędzierzawego w 1147 r. na ziemię Sasinów. W wyprawie z 1166 r. zginął na tych terenach (gdzieś między Wielkim Łęckiem a Lidzbarkiem Welskim) książę Henryk Sandomierski, brat Bolesława Kędzierzawego. Jednak stosunki polsko-pruskie nie zawsze były wrogie. Prusowie wsparli na przykład wojska polskie w czasie wyprawy na Polskę cesarza Fryderyka Barbarossy w 1157r.

W początkach XIII w. cystersi z Łekna, korzystając ze wsparcia księcia Konrada Mazowieckiego, podjęli misję chrystianizacyjną w Prusach. Około 1214 r. cystersowi Chrystianowi udało się nawrócić na chrześcijaństwo Sasinów (zwłaszcza osiadłych w okolicach Lubawy) wraz z ich wodzem Surwabunem. Według niektórych historyków okolice Wielkiego i Małego Łęcka oraz Dużego i Małego Przełęka stanowiły wówczas odrębny obszar tzw. Lansanii (Lenzanii, Lanzanii, określanej później przez Krzyżaków jako Lansen). Chrystian podobno nawrócił również władcę tej ziemi, Warpoda. Obydwu pruskich możnowładców (książąt), Surwabuna i Warpoda, cysters miał zabrać do Rzymu, gdzie przez samego papieża zostali ochrzczeni imionami Filip i Paweł. Po powrocie obaj podobno ofiarowali swe dobra na rzecz Kościoła, w zamian za co uzyskać mieli przywileje władców świeckich. Darowizna ta miała zostać potwierdzona przez papieża 18 II 1216 r. Około 1215/1216 r. zostało zresztą utworzone misyjne biskupstwo pruskie, które objął Chrystian. Ożywiona działalność misyjna wywołała jednak reakcję ze strony pogańskich Prusów. Przeciwwstawiając się zabiegom księcia Konrada Mazowieckiego, próbującego podporządkować sobie ich terytoria, rozpoczęli serię niszczących najazdów na należącą do Mazowsza ziemię chełmińską. Książę Konrad, dążący przede wszystkim do opanowania tronu krakowskiego, zdecydował się zabezpieczyć granicę z Prusami, osadzając na Kujawach i w ziemi chełmińskiej jeden z istniejących w zachodniej Europie zakonów rycerskich. Dlatego też w latach 1226-1228 Konrad Mazowiecki nadał ziemię chełmińską "Zakonowi Szpitala Najświętszej Marii Panny Domu Niemieckiego w Jerozolimie", czyli zakonowi krzyżackiemu. Począwszy od 1231 r. rycerze zakonnicy rozpoczęli podbój ziem pruskich, kierując się początkowo wzdłuż Wisły na północny wschód.

Krzyżacy zajęli tereny obecnego powiatu działdowskiego ostatecznie dopiero około 1299 r., po definitywnym złamaniu oporu plemion pruskich. Rozpoczęli wówczas budowę zamku i miasta Działdowa. W XIV w. na tym terenie podjęto szeroko zakrojoną akcję osadniczą, ściągając osadników tak z głębi Niemiec, jak i z sąsiedniego Mazowsza. Powstającej wokół budowanego zamku osadzie prawa miejskie nadał wielki mistrz

krzyżacki Ludolf König dnia 14 sierpnia 1344 roku. W XIV w. miasto posiadało także swój herb.

Po 1525 r. następowała stopniowa odbudowa terenów Działdowszczyzny ze zniszczeń z czasów wojen polsko-krzyżackich. Po sekularyzacji Prus nastąpiły zmiany administracyjne. Działdowo wraz z okręgiem przestało być wójtostwem, a stało się kapitanatem (powiatem); na zamku zaś rezydował urzędnik książęcy - kapitan (starosta). Działdowszczyzna stała się lennem Rzeczypospolitej. Przestała być wówczas terenem przygranicznym, a Działdowo stało się miastem tranzytowym na szlaku handlowym prowadzącym z Korony do Gdańska i jak wszystkie miasta leżące w zlewisku Wisły przeżywało swój rozkwit. Rozwinęły się rzemiosło i handel. Książę Albrecht założył w okolicach Działdowa hodowlę owiec. W XVI w. słynne stały się działdowskie jarmarki na bydło. W XVII w. istniała w mieście farbiarnia, a apteka była poważnym ośrodkiem życia handlowego i towarzyskiego. Sprzedawano tam co prawda różne leki, ale był to przede wszystkim sklep korzenny i winiarnia.

Po utworzeniu w 1871 r. II Rzeszy Niemieckiej, w 1872 r. dokonano podziału Prus na dwie prowincje: Prusy Zachodnie i Prusy Wschodnie. W Prusach Wschodnich ustanowiono dwie rejencje: królewiecką i gabińską. Działdowszczyzna jako część powiatu nidzickiego weszła w skład rejencji królewieckiej. W 1905 r. utworzono nową rejencje olsztyńską, która objęła swoim zakresem powiat nidzicki wraz z Działdowem.

W dniach 16-17 stycznia 1920 r. wojsko polskie przejęło Działdowszczyznę z rąk niemieckich. Działdowo stało się siedzibą powiatu należącego do województwa pomorskiego ze stolicą w Toruniu. Na skutek późniejszych zmian administracyjnych powiat działdowski w 1938 r. został włączony do województwa warszawskiego.

Dnia 1 IX 1939 r. rozpoczęła się II wojna światowa. Oddziały niemieckiego Wehrmachtu zajęły położoną tuż przy granicy ziemię działdowską w dniach 1-2 września. Działdowszczyzna znowu została włączona do okręgu Rzeszy-Prusy Wschodnie (Ostpreussen). W ramach wcześniejszego planu likwidacji polskiej inteligencji i osób

cieszących się społecznym zaufaniem rozpoczęto już we wrześniu 1939 r. masowe aresztowania. Trwały one do końca grudnia 1939 r. Aresztowanych początkowo przetrzymywano w działdowskim więzieniu, a następnie w siedzibie gestapo przy obecnej ul. Władysława Jagiełły. Więźniów poddawano tam torturom i mordowano. Przyjmuje się, że od września do grudnia 1939 r. przez więzienie gestapo przeszło około tysiąc osób.

W październiku 1939 r. hitlerowcy utworzyli z miejscowych Niemców oddziały Selbstschutzu (niem. "Samoobrona"), których zadaniem było przeprowadzenie masowej likwidacji wytypowanych Polaków. Jesienią tegoż roku Selbstschutz zorganizował w Działdowie w dawnych koszarach 32 pułku piechoty areszt tymczasowy. Obóz ten był też miejscem kaźni patriotów polskich. Oblicza się, że w latach okupacji hitlerowskiej (do stycznia 1945 r.) przez obóz w Działdowie przeszło około 30 000 osób, a około 10 000 spotkała tu śmierć. Na cmentarzu parafialnym znajduje się 11 zbiorowych grobów, w których spoczywa ponad 15 000 osób zamordowanych w latach 1939-1942. Zwłoki ekshumowano z różnych miejsc straceń rozrzuconych w okolicach Działdowa.

Obóz w Działdowie – ważna karta historii miasta

Okupacja niemiecka Działdowa i regionu rozpoczęła się 2 IX 1939 roku wkroczeniem oddziałów Wehrmachtu. W ramach planu likwidacji inteligencji polskiej i osób cieszących się zaufaniem społecznym rozpoczęte we wrześniu 1939 r. masowe aresztowania trwały do końca grudnia tego roku. Aresztowanych początkowo przetrzymywano w miejscowym więzieniu, a następnie w siedzibie Gestapo, mieszczącej się w willi należącej do rejenta Jana Wyrwicza (przy obecnej ul. Władysława Jagiełły). Aresztowanych w siedzibie "Czarnej Chorągwi" poddawano torturom i mordowano. Egzekucje odbywały się na podwórku lub w piwnicach tego budynku. Zwłoki ofiar wywożono do lasu w pobliżu wsi Komorniki i tu grzebano w zbiorowych mogiłach. Przyjmuje się, że od IX do XII 1939 r. przez "Czarną Chorągiew" przeszło około 1000 osób.

We wrześniu 1939 r. w Działdowie, w dawnych koszarach 32 pułku piechoty przy ul. Grunwaldzkiej, hitlerowcy urządzili obóz przejściowy dla jeńców wojennych kampanii wrześniowej. Komendantem tego obozu był Hans Krause. Pierwszymi jeńcami byli żołnierze z twierdzy Modlin. Tu następowała ich segregacja i z czasem przemieszczenie do stałych oflagów i stalagów. Trudne warunki były przyczyną śmierci wielu jeńców polskich.

Jesienią 1939 r. Selbstschutz (niem. "Samoobrona") w dawnych koszarach zorganizował areszt tymczasowy. Obóz był również miejscem kaźni i likwidacji polskich patriotów. Więźniowie stłoczeni w piwnicach czekali swej kolejki na rozstrzelanie. Egzekucje odbywały się na terenie obozu, w piwnicach i w izbie przesłuchań oraz w lesie koło Komornik, pod Białutami i Burszem, na cmentarzu żydowskim w Działdowie oraz w lasu Żwirskiego koło miasta.

Na przełomie 1939/40 urząd policji i SS w Królewcu przekształcił działdowski obóz w przejściowy, tzw. "Durchgangslager". Jak już wspomniano pierwszym komendantem tego obozu w Działdowie został Hauptsturmführer SS Hans Krause, jego zastępcą - Willi Miller, były kapitan wojska polskiego, Volksdeutsch. Współpracownikami komendanta H. Krausego byli również działdowscy volksdeutsche: Antoni Krupski, Paul Skuza, Wilhelm Lukasz, Gustaw Swierman, Kurt Lenart, Fryc Belke, Fryc Dworak, Otto Szmagłowski, bracia Plazan i Koszowitz. Działdowski obóz miał swoje filie w Iłowie, Mławce i Nosarzewie.

Pierwszymi więźniami umieszczonymi w obozie byli mieszkańcy Działdowa: Józef Kolk, Franciszek Frydrychowski, ksiądz dr Jan Łubieński, działdowski proboszcz, Roman Grabowski, nauczyciel Gimnazjum, Adam Krajewski, Bernard Januszewski i Parniak. Ilość więźniów w obozie stale rosła. W celu ostatecznej ich likwidacji od II 1940 r. zaczęły przybywać transporty więźniów z sąsiednich powiatów. Byli to ludzie ze sfer inteligencji, działacze społeczni, urzędnicy, ziemianie i księża. W obozie panowały prymitywne warunki, brakowało pożywienia. Część więźniów zabiły trudne

warunki egzystencji. Skazanych na śmierć wywożono ukradkiem zakrytymi ciężarówkami w okolice lasu komornickiego, gdzie ich rozstrzelowano nad uprzednio wykopanymi dołami. Akcja masowej zagłady więźniów zakończyła się w kwietniu 1940 r. Na podstawie zeznań świadków i wyników ekshumacji oblicza się, że hitlerowcy zamordowali tu około 1500 osób.

W maju 1940 r. obóz działdowski został przekształcony w "wychowawczy obóz pracy". Później nosił również nazwę "obozu karnego". W obozie byli odosobnieni więźniowie karni i polityczni, w większości skazani na śmierć. W Działdowie m. in. zostali zakatowani pracownicy Konsulatu polskiego w Olsztynie: konsul Bogdan Jałowiecki i jego zastępca Jan Piotrowski.

Specjalną grupę więźniów politycznych stanowili księża, których więziono od jesieni 1939 r. do jesieni 1941 r. 8 III 1941 r. hitlerowcy przywieźli do działdowskiego obozu arcybiskupa Antoniego Juliana Nowowiejskiego, biskupa płockiego i bp Leona Wetmańskiego, sufragana płockiego. Zostali oni wcześniej (28 II 1940 r.) aresztowani w Płocku i wywiezieni do Słupna, oddalonego o 12 km od Płocka. W tamtejszym budynku szkolnym, pod strażą, przebywali około roku. W nocy z 6/7 III 1941 r. zostali ze Słupna przewiezieni do Imielnicy, a stamtąd do Płocka. Z piwnicy płockiego Magistratu przewieziono biskupów rankiem 8 marca do obozu w Działdowie. Byli oni ściśle izolowani w celi nr 12 od reszty więźniów i szczególnie szykanowani. Arcybiskup A. J. Nowowiejski nie załamał się, pomimo, że poddawany był różnym torturom moralnym i fizycznym (między innymi z próbą profanacji krzyża). Zmarł prawdopodobnie 28 V 1941 r., mając 83 lata i 5 miesięcy, 60 lat kapłaństwa i 33 lata biskupstwa. Niemcy jako przyczynę śmierci arcybiskupa podali uwiąd starczy. Do dziś nie jest znane miejsce pochówku arcybiskupa. Znane są nazwiska dwóch Żydów, którzy wywozili poza obóz ciało zmarłego. Byli to Pużycki i Sakwa, ale obaj zostali rozstrzelani przy likwidacji obozu. W gromadzonej od 1945 r. dokumentacji dotyczącej męczeństwa biskupów

płockich najczęściej jako przypuszczalne miejsce pochówku archp. J. Nowowiejskiego wymienia się las w Malinowie, na Górze Komornickiej i w Białutach.

Oficjalne zawiadomienie niemieckie o śmierci bp. L. Wetmańskiego zawiera datę 10 X 1941 roku oraz jej przyczynę - katar kiszek przy ogólnym osłabieniu ciała. Miejsce pochówku biskupa również do dzisiaj jest nieznane. Wymienia się obóz koło Hamburga lub działdowskie, okoliczne lasy.

W obozie działdowskim łącznie w okresie okupacji zamordowano osób duchownych: 2 biskupów, 47 księży i 1 kleryka. Od 2 IV 1941 r. w obozie tym było więzionych 36 siostr Mniszek Klarysek Kapucynek z domu zakonnego w Przasnyszu. Część z nich w 1945 r. powróciła do Przasnysza.

W działdowskim obozie hitlerowcy stworzyli nieludzkie warunki egzystencji. Nie było pomocy lekarskiej. W tych warunkach wybuchła w obozie w sierpniu 1941 r. epidemia tyfusu plamistego. Hitlerowcy uznali, że jedynym warunkiem zlikwidowania epidemii będzie zabicie wszystkich chorych. Rozstrzelano wówczas około 300 osób, co najmniej drugie tyle zmarło z choroby. Ci najsłabsi byli mordowani w obozie, pozostali byli wywożeni do lasu koło Białut i tam razem zostali pochowani.

Działdowski obóz stanowił również dla wielu więźniów etap pośredni. Po krótkotrwałym pobycie w Działdowie przeznaczonych do tego więźniów wywożono do obozów - miejsca przeznaczenia: Stutthofu, Treblinki, Majdanka, III Fortu Pomiechówek, Oświęcimia, Gross-Rosen, Ravensbrück, Mauthausen, Dachau, VII Fortu w Poznaniu i więzienia w Toruniu.

Obóz przestał istnieć 18 I 1945 r., po wyzwoleniu przez Armię Czerwoną. Przed likwidacją 17 I 1945 r. wyruszył z działdowskiego obozu "Marsz Śmierci" - zdrowi więźniowie ustawieni w czwórki, przy szalejącej zadymie śnieżnej byli pędzeni przez hitlerowców na północ, w głąb Niemiec. Długi na około 2 km szereg więźniów przeszedł

przez Frygnowo, Ostródę, Stare Jabłonki i doszedł do Małych Zawad. Tam grupa 120 więźniów została rozstrzelana. Wyzwolenia doczekali tylko nieliczni.

Oblicza się, że w latach okupacji hitlerowskiej przez obóz w Działdowie przeszło ok. 30 000 osób, a około 10 000 znalazło tu śmierć. W przedsionku kościoła św. Wojciecha znajduje się tablica z 56 nazwiskami parafian, którzy ponieśli śmierć w miejscowym obozie i innych miejscach kaźni. Na cmentarzu parafialnym znajduje się 11 mogił zbiorowych w których spoczywa ponad 15 000 osób zamordowanych w latach 1939-1942 przez hitlerowców. Zwłoki ekshumowano z różnych miejsc straceń i pochówku, rozrzuconych w okolicach Działdowa.

Ofiary pomordowane w Działdowie i okolicach upamiętnia pomnik dłuta olsztyńskiego rzeźbiarza Ryszarda Wachowskiego. Został on odsłonięty 9 V 1965 r. w pobliżu wsi Komorniki, w miejscu największych w tym rejonie masowych egzekucji Polaków i Żydów, w tym wielu z nich przywiezionych z działdowskiego obozu. Pomnik tego samego artysty wystawiono również na terenie byłych koszar przy ul. Grunwaldzkiej, gdzie mieścił się obóz. Pomnik stoi także w lesie koło Białut, gdzie w latach 1940-1943 hitlerowcy rozstrzelali wiele tysięcy Polaków, w tym księży - więźniów działdowskiego obozu.

Po przejęciu i zorganizowaniu władzy przez okupanta niemieckiego wszyscy mieszkańcy Działdowszczyzny musieli obowiązkowo odebrać z magistratu nowe karty zameldowania, po czym nastąpiły wysiedlenia kilku mieszkających w mieście rodzin żydowskich do Mławy (rejencja ciechanowska Okręgu Prusy Wschodnie). Tam też wysyłano rodziny polskie. Do Działdowa przybyło wiele rodzin niemieckich z powiatu nidzickiego i z innych. Otrzymywali mieszkania po Polakach wysiedlonych do Generalnego Gubernatorstwa. Wysiedlanych mieszkańców wsi wywożono transportami w głąb Niemiec na roboty w gospodarstwach i majątkach rolnych.

Wskutek wzmożonej przez Niemców inwigilacji mieszkańców powiatu ruch oporu nie mógł się rozwijać. Mimo to istniały tu organizacje konspiracyjne podległe władzom podziemnego państwa polskiego. Najsilniejszą z tych organizacji był Związek Walki Zbrojnej, przemianowany 14 II 1942 r. na Armię Krajową. W grudniu 1942 r. komendantem działdowskiego obwodu AK został Paweł Nowakowski. Do głównych zadań placówek AK na ziemi działdowskiej należało organizowanie siatki wywiadowczej dla śledzenia ruchu wojsk niemieckich i ustalania rozmieszczenia magazynów broni i amunicji, a także uprawianie sabotażu i dywersji. W marcu 1942 r. powstał na tym terenie obwód 18 Batalionów Chłopskich, którego komendantem został Bernard Zieliński. Liczebność BCh na tym obszarze wynosiła przeszło 200 żołnierzy.

Rozporządzenie o niemieckiej liście narodowej (Volksliste) i niemieckiej przynależności państwowej na ziemiach włączonych zostało wydane 4 III 1941 r. Wprowadzało ono podział mieszkańców tych obszarów na wiele grup, co miało decydujący wpływ na ich położenie prawne. Pierwszą grupę tworzyli obywatele polscy i gdańscy narodowości niemieckiej, aktywnie do tej narodowości przyznający się (tzw. Reichsdeutsche). Uzyskiwali oni niemiecką przynależność państwową i obywatelstwo Rzeszy oraz wszelkie prawa i obowiązki obywateli niemieckich. W 1939 r. w miastach powiatu (Lidzbarku Welskim i Działdowie) do grupy tej przyznało się 797 osób, a w powiecie działdowskim 2626. Drugą grupę stanowili obywatele polscy pochodzenia niemieckiego, mający powiązania z polskością, osoby z małżeństw mieszanych, Mazurzy, Kaszubi, Ślązacy oraz osoby nadające się do zniemczenia pod względem rasowym. Nabywali oni niemiecką przynależność państwową z możliwością jej odwołania na własną prośbę. Trzecią grupę tworzyli obywatele polscy i gdańscy narodowości polskiej, których traktowano jak poddanych Rzeszy. Grupa posiadająca niemiecką przynależność państwową do odwołania była zrównana z Reichsdeutschen w zakresie prawa pracy i wyżywienia. Osoby takie nie mogły piastować urzędów i swobodnie dysponować majątkiem ruchomym. Nie mogły też wstępować do NSDAP. Mężczyźni byli zobowiązani do pełnienia służby wojskowej. Ludność polską na terenach wcielonych poddano przymusowi pracy. Przymusem tym objęto mężczyzn, kobiety i

dzieci powyżej 12 roku życia. Od 1942 r. większości Polaków mieszkających na terenach Działdowszczyzny zaczęto przymusowo wydawać nowe dowody osobiste: zielone, włączające ich do grupy trzeciej, i czerwone - do grupy czwartej (tak było również na pozostałych terenach wcielonych do Rzeszy). Za nieodebranie przyznanego przymusowo nowego dowodu groziły poważne kary. Niektórym Polakom nie wydano nowych dowodów i nakazano im nosić na ubraniu literę "P". Sporządzona w marcu 1945 r. statystyka ludności wykazywała, że na terenie powiatu działdowskiego w tym czasie mieszkały 35 723 osoby, w tym: 18 282 Polaków, 14 960 osób zapisanych na Volksliście, 2481 Niemców.

Okres okupacji hitlerowskiej zakończył się 18 I 1945 r. wkroczeniem Armii Czerwonej na teren Działdowszczyzny. W mieście ustanowiono Powiatową Komendanturę Wojenną, której komendantem był mjr Witalim Szitow. Niemal natychmiast rozpoczęły się aresztowania przez NKWD tych Polaków, którzy uprzednio uzyskali III grupę tzw. niemieckiej listy narodowościowej, oraz osób podejrzewanych o działalność konspiracyjną. W obozie działdowskim utworzono Obóz Nakazowo-Rozdzielczy NKWD Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych. Do obozu zwożono Polaków z Pomorza, Warmii i Mazur oraz Mazowsza. Przywożono tu także wyłapywanych Niemców. Obóz został zlikwidowany około października 1945 r. Wielu jego więźniów wywieziono w głąb ZSRR.

W lipcu 1950 r. powiat działdowski został włączony do województwa olsztyńskiego. Dnia 1 VI 1975 r., w wyniku kolejnej reformy administracyjnej kraju zlikwidowano powiaty jako jednostki administracyjne. Równocześnie zwiększono liczbę województw do 49. Działdowo zostało włączone do nowego województwa ciechanowskiego.

W wyniku ostatniej reformy administracyjnej z 1 I 1999 r., która przywróciła w kraju powiaty i duże województwa, przywrócono powiat działdowski i włączono go do województwa warmińsko-mazurskiego.

2.1.2. Granice stref ochrony konserwatorskiej

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Działdowa wyodrębniono kilka stref ochrony konserwatorskiej:

- a) **strefa A – pełnej ochrony konserwatorskiej**, która obejmuje układ urbanistyczny i zabudowę Starego Miasta oraz rejon ul. Wolności,
- b) **strefa B – ochrony konserwatorskiej**, obejmująca obszary dawnych przedmieść w rejonach ulic: Lidzbarska – Polna – Księżodworska, Grunwaldzka – Męczenników, Hallera – Konopnickiej – Sportowa – Leśna,
- c) **strefa K – ochrony krajobrazowej**, obejmująca obszar pomiędzy ulicami Olsztyńską i Hallera, na północ od ul. Leśnej i na wschód od ul. Robotniczej oraz nieczynne historyczne cmentarze – wojskowy z I wojny światowej przy ul. Grunwaldzkiej oraz żydowski przy ul. Sienkiewicza,
- d) **strefa E – ochrony ekspozycji**, obejmująca całe przedpole historycznej części miasta od strony wschodniej i południowej,
- e) **strefa OW – obserwacji archeologicznej**, obejmująca rejon Starego Miasta i jego przedpole przy ul. Mławskiej oraz rejon zbiegu ulic Nidzicka – Leśna – Sportowa.

2.1.2.1 Zabytki

- Zamek Krzyżacki;
- Ratusz;
- Zabudowa Starego Miasta;
- Kościół Św. Wojciecha;
- Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego;
- Koszary Wojskowe;
- Wieża ciśnień;
- Gazownia;
- Spichlerz murowany;

- Parowozownia.

2.1.3. Uwarunkowania ochrony środowiska

Działdowo jest swoistym systemem antropogeniczno – przyrodniczym położonym w północno – zachodniej części Wzniesień Mławskich. Miasto leży w obszarze funkcjonalnym Zielone Płuca Polski. Przez jego teren przebiega granica projektowanego obszaru chronionego krajobrazu rzeki Działdówki oraz korytarz ekologiczny rzeki Wkry-Działdówki-Nidy o znaczeniu krajowym, uznany w krajowej sieci ekologicznej. Korytarz ten łączy obszary węzłowe o znaczeniu międzynarodowym. Działdowo położone jest w obszarze ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 214 Działdowo. Warstwa przypowierzchniowa terenu Miasta i okolicy zbudowana jest głównie z piasków i żwirków. Teren rzeki Wkry budują torfy, muły oraz piaski z domieszką próchnicy. Na obszarze zwartej zabudowy miejskiej, na głębokości do 2 m, występują nasypy mineralno - gruzowe pochodzące ze zniszczonej zabudowy. Największym zbiornikiem wód powierzchniowych jest rzeka Działdówka (Wkra), której wahania poziomu wody dochodzą do 2 m. Wody gruntowe na terenie zabudowy miejskiej charakteryzują się swobodnym zwierciadłem.

W obrębie wysoczyzny dominują gleby brunatne z przewagą żwirów i piasków, zaliczonych przeważnie do V i VI klasy bonitacyjnej. Dolinę rzeki Działdówki oraz doliny boczne wypełniają gleby torfowe oraz mułowo - torfowe. Ogólnie występujące na terenie Miasta gleby cechuje mała wartość rolnicza. Cechą klimatu obszaru miejskiego jest nierównomierny bieg temperatury, wyrażający się gwałtownym wzrostem ciepłoty wiosną i jej spadkiem jesienią oraz duża wilgotność powietrza. Obszar gminy cechuje raczej krótki okres wegetacyjny, który dla Działdowa wynosi 180-190 dni. Istotną cechą klimatu jest gromadzenie się chłodnego powietrza w dolinie Działdówki i wzdłuż osi dolin i cieków wodnych. Najwyższe opady w ciągu roku odnotowywane są w miesiącach letnich, najniższe w miesiącach zimowych od stycznia do marca. Na terenie Miasta przeważają wiatry z kierunku zachodniego i wschodniego, a najrzadziej występują wiatry

z północy. Wiatry zachodnie stanowią około 20 %, a wiatry wschodnie około 16 % notowanych wiatrów.

Lasy na terenie miasta wchodzą w skład Obszaru Funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”. Do najbardziej wartościowych przyrodniczo obszarów należą zwłaszcza tereny podmokłe, doliny rzeczne, lasy, łąki i wody z występującą tu roślinnością i różnorodnym światem zwierząt. Oprócz lasów ważną funkcję przyrodniczą pełni roślinność nieleśna.

Szczególną rolę odgrywają zbiorowiska łąkowe i szuwarowe w dolinie rzeki Wkry-Działdówki.

Ochrona terenów zieleni jest obowiązkiem gminy, która powinna podejmować działania w kierunku rozwoju tych terenów. Rygorom ochronnym poddane są parki, zadrzewienia itp. Tworzenie nowych założeń parkowych oraz kształtowanie miejskiej zieleni urządzonej wpłynie na poprawę ich struktury przyrodniczej. Szczególnie ważna będzie renowacja parków oraz terenów zieleni miejskiej. Stan jakości powietrza na terenie miasta Działdowo, można uznać za ogólnie zadowalający. Największa koncentracja zanieczyszczeń występuje liniowo wzdłuż ciągów komunikacyjnych o największym natężeniu ruchu (drogi wojewódzkie). Poprawę jakości powietrza można uzyskać przez ograniczenie stosowania szkodliwych dla środowiska technologii, zmniejszenie oddziaływania obszarów niskiej emisji na środowisko naturalne, poprzez likwidację lub modernizację kotłowni tradycyjnych (zmiany technologiczne), poprawę nawierzchni dróg, budowę obwodnic, a przede wszystkim poprzez zwiększenie wykorzystania energii z efektywnych źródeł energii odnawialnych.

2.1.4. Własność gruntów i budynków

Wszyscy beneficjenci, których projekty przyjęto do realizacji w ramach niniejszego programu rewitalizacji posiadają odpowiednie tytuły prawne do dysponowania nieruchomościami na cele budowlane, w celu przyszłej realizacji inwestycji.

2.1.5. Infrastruktura techniczna

Komunikacja

Na terenie Miasta istnieje rozwinięta sieć dróg miejskich, którą uzupełniają drogi powiatowe i drogi wojewódzkie. Główny kierunek tranzytowy komunikacji kołowej, to przebiegająca przez miasto droga Mława-Brodnica. Od niego odgałęziają się drogi do Nidzicy i Dąbrówna. Wąskim gardłem komunikacyjnym w mieście są: przejazd na jednym poziomie z torami w ul. Lidzbarskiej, wylot ul. Mławskiej na wysokości Młyna, skrzyżowanie przy Kościele św. Wojciecha oraz bardzo gęsta sieć ulic na terenie zabytkowego śródmieścia. Ważniejszymi skrzyżowaniami w Mieście są skrzyżowania: ul. Leśnej z ul. Nidzicką, ul. Księżodworskiej z ul. Skłodowskiej-Curie, ul. Jagiełły z ul. Małka, ul. Skłodowskiej - Curie z ul. Małka, ul. Hallera z ul. Męczenników, ul. Olsztyńskiej z ul. Męczenników.

Do Działdowa można dojechać drogami wojewódzkimi: Mława-Brodnica (nr 544), Ostróda-Działdowo (nr 542) oraz Nidzica-Działdowo (nr 545). W odległości około 20 km od Miasta przebiega droga międzynarodowa E-77 (droga krajowa nr 7 z Warszawy do Gdańska).

Łączna długość dróg gminnych wynosi 52,9 km, w tym dróg utwardzonych jest 33,4 km, a nieutwardzonych – 19,5 km. W mieście długość dróg powiatowych wynosi 3,1km (ul. Leśna i ul. Księżodworska), na których średnie natężenie wynosi około 7 400 pojazdów/dobę (źródło: dane Powiatowego Zarządu Dróg w Działdowie, 2007 r.).

Kolej

Przez miasto Działdowo przebiega zelektryfikowana magistrala kolejowa Nr 9 (E-65) Warszawa - Iława - Gdańsk. Stacja jest węzłem komunikacyjnym dla tras: Działdowo - Olsztyn, Działdowo - Brodnica - Chojnice. Kolejowy węzeł działdowski ma duże

znaczenie w układzie sieci kolejowej w skali krajowej. Tereny kolejowe przecinają Miasto od południowego - wschodu na północny - zachód.

Gospodarka wodno-ściekowa

Gospodarka wodno-ściekowa w mieście Dziąldowo jest obecnie tylko częściowo uregulowana. Miasto posiada dobrze rozwiniętą sieć wodociągową (100 % stopień zwodociągowania mieszkańców miasta), dość dobrze rozwiniętą sieć kanalizacji sanitarnej, ale niedostatecznie rozbudowaną sieć kanalizacji deszczowej. Na terenie miasta nie działa spójny system gospodarki wodami opadowymi.

Sieć wodociągowa

Miasto Dziąldowo zaopatrywane jest w wodę za pomocą systemów wodociągowych – ujęcia, stacje uzdatniania i systemy rozprowadzania wody. Na obszarze miasta, zarówno do celów komunalnych jak i przemysłowych, wodę ujmuje się z ujęć podziemnych. Wody powierzchniowe pobierane są tylko do nawodnień. Największym użytkownikiem wody w mieście jest gospodarka komunalna, przemysł oraz rolnictwo. Podstawowe znaczenie w zaopatrzeniu ludności w wodę mają zasoby wód podziemnych. Wody podziemne przeznaczone są do zaopatrywania ludności w wodę do picia jak również wykorzystywane są do celów przemysłowych.

Miasto Dziąldowo zaopatrywane jest w wodę z ujęcia wód czwartorzędowych. Ujęcie czwartorzędowe składa się z 8 studni głębinowych, położonych w obrębie obszaru najwyższej ochrony – Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 214 „Dziąldowo”.

Wszystkie studnie mają wykonane szczelne obudowy. Ujmowana woda jest dość dobrej jakości. Dobowa zdolność produkcyjna czynnych ujęć wody zaopatrujących wodociągi publiczne na terenie Miasta Dziąldowo wynosi 10 560,0 m³/d. Zdolności takie zaspokajają potrzeby mieszkańców miasta oraz zapewniają możliwość zwiększenia dostaw wody.

W 2005 r. zużycie wody na 1 mieszkańca miasta wyniosło 37,6 m³.

Łączna długość sieci wodociągowej na terenie Miasta Działdowo wynosi 55,7 km a przyłączy prowadzących do budynków jest 1 965 szt. (stan na 31.12.2005 r.). Zadania własne miasta w zakresie usługi zaopatrywania mieszkańców w wodę oraz odprowadzania ścieków prowadzi Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Działdowie.

Kanalizacja

Kanalizacja Sanitarna

W mieście istnieje system kanalizacji rozdzielczej. Ścieki bytowo-gospodarcze i przemysłowe z terenu całego miasta odprowadzane są układem przewodów grawitacyjnych do kolektora głównego i dalej do oczyszczalni ścieków.

Mimo dobrze rozwiniętego systemu kanalizacji sanitarnej na terenie miasta są zlokalizowane także zbiorniki (szamba) o dużej nieszczelności. Powoduje to przedostawanie się zanieczyszczeń do gruntów, zanieczyszczając glebę i ew. ciekły wodne. Istnieją także niezainwentaryzowane i ukryte podłączenie zbiorników bezodpływowych i urządzeń do kanalizacji deszczowej i rowów melioracyjnych. Zwiększa to zagrożenie zanieczyszczenia środowiska ściekami bytowymi.

Na terenie miasta funkcjonują również cztery podmioty obsługujące zbiorniki bezodpływowe, które zasięgiem działania obejmują całą gminę i miasto Działdowo. Wszystkie zrzucają ścieki do stacji zlewnej w Działdowie. Długość sieci kanalizacyjnej w mieście wynosi 40,1 km a liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych wynosi 1 358 sztuk (stan na dzień 31.12.2005 r.).

Kanalizacja Deszczowa

W mieście Działdowo problemem jest ujmowanie, wykorzystywanie i odprowadzenie wód deszczowych. Wynika to ze zróżnicowania wysokościowego terenu

miasta oraz braku wystarczającej ilości sieci kanalizacji deszczowej, urządzeń oczyszczających i studni chłonnych, a co za tym idzie spływ wód opadowych następuje często bezpośrednio do środowiska wodnego. W mieście występuje także niewystarczająca ilość systemów odwodnień nieruchomości zapewniających zasilanie wód gruntowych. Na terenie miasta głównym odbiornikiem ścieków deszczowych jest Kanał Młyński (dopływ Wkry). Kanalizacji deszczowej w mieście nie posiadają części osiedli: Ogródki, Polna, Stare Miasto, Grunwaldzka, Leśna oraz Lidzbarska.

Kierunki rozwoju sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i deszczowej na terenie miasta zostały określone w „Studium branżowym w zakresie wody, kanalizacji sanitarnej i deszczowej do *Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Działdowo* w 2000 roku.

Oczyszczanie ścieków

Na obszarze miasta Działdowo zlokalizowana jest miejska oczyszczalnia ścieków, która położona jest w południowej części miasta. Obsługuje ona przede wszystkim miasto Działdowo i ma średnią przepustowość 5 300 m³ ścieków na dobę. Niskie stężenie na odpływie i rezerwa przepustowości pozwalają na oczyszczanie większej ilości ścieków, co ma znaczenie dla rozwoju miasta oraz miejscowości położonych w pobliżu Działdowa. Z tych też względów ustalono dopuszczalną przepustowość oczyszczalni na 6 880 m³/d. Jest to mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia z wydzielonym układem odwadniania osadu. Na warunkach pozwolenia wodnoprawnego wydanego w 1997 roku oczyszczalnia uzyskała zezwolenie na odprowadzanie ścieków do Kanału Młyńskiego w km 8+100 i dalej do rzeki Działdówki.

Poza wymienioną oczyszczalnią ścieków, na terenie Miasta Działdowo znajduje się jedna mechaniczno-chemiczna podoczyszczalnia ścieków należąca do Zakładu Obróbki Szkła „DEKORGLASS”. Ma ona przepustowość 60 m³/d, a odbiornikiem podoczyszczonych ścieków jest kanalizacja miejska.

Gazociąg

Miasto Działdowo zaopatrywane jest w gaz z krajowego systemu sieci gazowych, od węzła Rembelszczyzna k/Warszawy, współpracującego z układem dosyłowym gazu importowanego z Europy Wschodniej. Miasto zapewnia dostawę gazu do 97,9 % mieszkańców, który dostarczany jest w technologii niskiego i częściowo średniego ciśnienia. Źródłem zasilania jest gazociąg wysokiego ciśnienia Dn 100 - 150 mm, w kierunku prawie równoleżnikowym, relacji Uniszki Zawadzkie – Lidzbark Welski. Długość czynnej sieci rozdzielczej na terenie miasta wynosi 81,50 km (stan na dzień 31.12.2005 r.). W gaz z sieci zaopatrywanych jest 6 455 gospodarstw domowych.

Ciepłownictwo

W Działdowie nie funkcjonuje scentralizowany system zaopatrzenia w ciepło. Przedsiębiorstwo Ciepłownicze zabezpiecza około 20 % potrzeb cieplnych całego miasta. Pozostała część zapotrzebowania ciepłego pokrywana jest z indywidualnych lokalnych kotłowni opalanych węglem, olejem opałowym oraz gazem ziemnym. Wynika z tego, iż zdecentralizowany system indywidualnego ogrzewania budynków stanowi w Działdowie formę dominującą. Stałe zmiany cen nośników energii powodują, że następuje powrót do kotłowni opalanych węglem i drewnem.

Elektroenergetyka

Cały obszar miasta jest zasilany w energię elektryczną. Zasilanie jest spoza miasta, dwukierunkowo, liniami napowietrznymi poprzez kilkanaście stacji trafo i posiadany przy ul. Nidzickiej Główny Punkt Zasilania. Projektuje się dalszą modernizację sieci miejskich poprzez rozbudowę urządzeń zasilania kablowego. Obecnie 100% miasta jest zelektryfikowane.

Gospodarka odpadami

Gmina Miasto Działdowo od roku 1997 r. należy do Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna”. Od 1 stycznia 2004 roku do Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna” należą wszystkie gminy powiatu działdowskiego, które aktywnie współdziałają w zakresie prowadzenia gospodarki odpadami. Na terenie gmin członkowskich systemem zbiórki odpadów objętych jest od 100% (gminy: Miasto Działdowo i Płońnica) do 20% (gmina Rybno) mieszkańców. Współpraca w ramach EZG „Działdowszczyzna” opiera się na korzystaniu ze wspólnego związkowego składowiska odpadów, kompostowni osadów ściekowych, systemu selektywnej zbiórki oraz składowicy surowców wtórnych.

Szczegółowe omówienie zagadnień dotyczących gospodarki odpadami na terenie Miasta Działdowo, wraz ze wskazaniem właściwych rozwiązań, zostało zamieszczone w „Planie Gospodarki Odpadami dla gmin członków Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna” na lata 2004-2008”.

2.1.6. Identyfikacja problemów

- Brak aktualnej polityki urbanistycznej miasta;
- Deficyt terenów pod inwestycje biznesowe;
- Niewykorzystany potencjał przyrodniczy;
- Bariery architektoniczne dla niepełnosprawnych;
- Zły stan techniczny infrastruktury publicznej;
- Zdegradowanie obszarów o wartości historycznej.

2.2. Gospodarka

2.2.1. Strategiczni pracodawcy

Do znaczących pod względem wielkości podmiotów gospodarczych działających na terenie miasta należą:

- a) DEKORGLASS Działdowo s.a.
- b) Heinz Glas Działdowo sp. z o.o.
- c) Heinz Plastics Polska sp. z o.o.
- d) Zakład Produkcji Obuwia „Vi-GGa-Mi” Grzegorz Garbacz
- e) Przedsiębiorstwo Budowlane CIECHBUD Sp. z o.o.
- f) Przedsiębiorstwo Budowlano-Usługowe PRIMBUD Sp. z o.o.
- g) INŻBUD Zakład Budownictwa Wodno i Lądowo – Inżynieryjnego Zenon Jakubowski
- h) Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjno-Drogowych
- i) Zakład Betoniarski – Zgliczyńscy
- j) Spółdzielnia Mleczarska „Mlekovita”
- k) ZPHU „MARKUS 1”, Zakład Kotlarski-Usługi Marcin Kusiński
- l) Zakład Produkcyjno-Handlowo-Usługowy „MAKUS” Maksymilian Kusiński
- m) Przedsiębiorstwo Produkcji Kruszyw
- n) Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe TECHMOR Sp. z o.o.
- p) PPHU NOVCAN Władysław Nowakowski
- o) ZPUH „KOTSTAL”
- p) ZPUH „BUDOMONTAŻ” Zdzisław Hasiak
- r) P.P.H. „BETPOL” Marian Kwiatkowski
- s) ABF Zakład Obróbki Skrawaniem Andrzej Browarek

2.2.2. Struktura podstawowych branż gospodarki

Tab. 1 Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON

Wyszczególnienie wg sekcji	2000		2006		
	liczba	udział w %	liczba	udział w %	zmiana liczby podmiotów w %
Ogółem	1691	100	1627	100	-3,8
A – (rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo)	18	1,1	24	1,5	33,3
B	1	0,1	1	0,1	0,0
C – (górnictwo i kopalnictwo)	1	0,1	1	0,1	0,0
D – (przetwórstwo przemysłowe)	138	8,2	143	8,8	3,6
E – (zaopatrywanie w źródła energii, gaz i wodę)	2	0,1	4	0,2	100,0
F – (budownictwo)	229	13,5	194	11,9	-15,3
G – (handel)	594	35,1	512	31,5	-13,8
H – (hotele, restauracje)	33	2,0	29	1,8	-12,1
I – (transport, łączność)	149	8,8	100	6,1	-32,9
J – (pośrednictwo finansowe)	56	3,3	71	4,4	26,8
K – (obsługa nieruchomości)	202	11,9	240	14,8	18,8
L – (administracja publiczna)	18	1,1	18	1,1	0,0
M – (edukacja)	50	3,0	53	3,3	6,0
N – (ochrona zdrowia, opieka społeczna)	91	5,4	126	7,7	38,5
O – (pozostała dział. usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna)	109	6,4	111	6,8	1,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2000 – 2006 w Działdowie zmalała liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Działdowo ze wskaźnikiem 77,8 przedsiębiorstwa na 1000 mieszkańców wypadł bardzo podobnie do województwa warmińsko - mazurskiego, w którym wskaźnik ten wynosił 80,4.

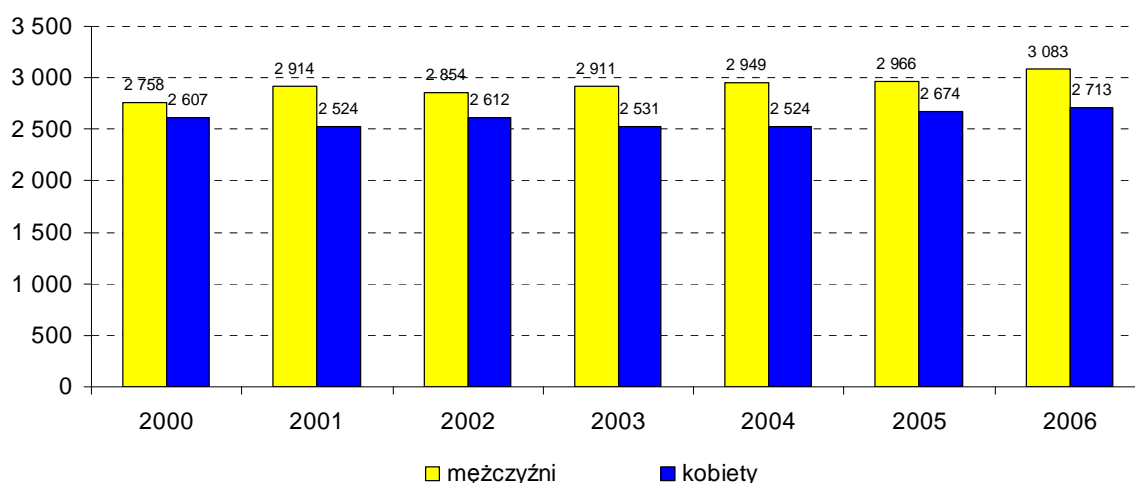
Największy udział w ogólnej liczbie podmiotów działalności gospodarczej miał handel (31,5%) oraz sekcja związana z obsługą nieruchomości (14,80%). Sektory te bardzo przeważały nad pozostałymi. Kolejno plasowały się: budownictwo (11,9%),

przetwórstwo przemysłowe (8,8%), ochrona zdrowia i opieka społeczna (7,7%), transport z łącznością (6,1%) oraz sektor pozostałych działalności usługowych (6,8%). W stosunku do roku 2000 największy przyrost liczby podmiotów gospodarczych zaobserwowano w sekcjach: E, A N, J, K. Największe spadki liczby podmiotów zaobserwowano w sekcjach takich jak: G, H, I, F.

2.2.3. Zatrudnienie

Ryc. 2 Liczba pracujących mieszkańców Działdowa w latach 2000-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2006 roku w Działdowie pracowało 5796 osób z czego 53,2% stanowili mężczyźni, natomiast 46,8% kobiety.

Większość ludności pracujących w Działdowie zatrudniona była w sektorze usług. W 2003 roku w sektorze tym pracowało 3052 osób. Sektor usług dzieli się na usługi rynkowe i nierynkowe. W usługach rynkowych pracowało 43,3% zatrudnionych w sektorze usług, natomiast 56,7% mieszkańców zatrudnionych było w usługach nierynkowych. Ponad 40% (2382 osoby) ogółu pracujących mieszkańców miasta pracowało w sektorze przemysłowym. Świadczy to o silniej industrializacji miasta, gdyż

w tym samym czasie średnio w Polsce w sektorze przemysłowym pracowało 29,2% ogółu pracujących. Jedynie 0,1% ogółu zatrudnionych pracowało w sektorze rolniczym.

2.2.4. Identyfikacja problemów

- Niski procent zainwestowania w działalność gospodarczą na terenie miasta przez inwestorów zewnętrznych;
- Niski poziom świadczeń lokalnych podmiotów gospodarczych (sektor MŚP);
- Brak rozwoju w kierunku „nowoczesnej technologii”;
- Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura okołoturystyczna;
- Brak punktu usługi w siedzibach samorządów tzw. „Obsługa w jednym okienku”, doradztwa gospodarczego.

2.3. Sfera społeczna

2.3.1. Struktura demograficzna i społeczna

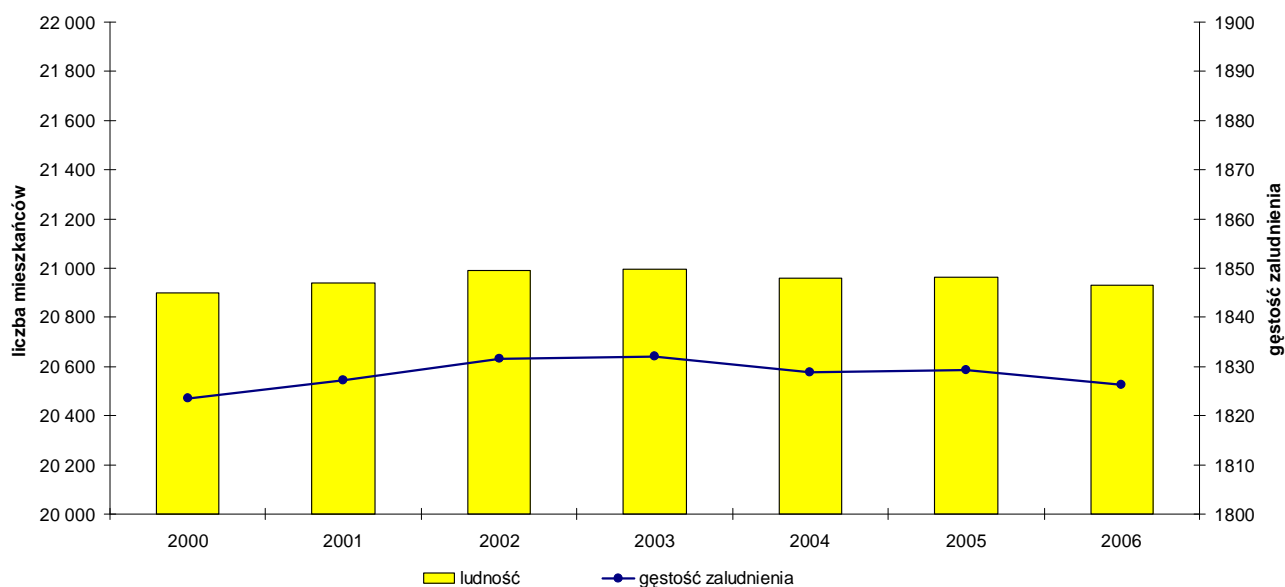
Liczba ludności Działdowa wg danych GUS, na dzień 31.XII.2006 r. wynosiła 20 929 mieszkańców, co stanowiło 1,4 % ludności województwa warmińsko - mazurskiego.

Tab. 2 Liczba ludności oraz gęstość zaludnienia Działdowa w latach 2000 - 2006

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ludność	20 898	20 940	20 991	20 995	20 958	20 963	20 929
gęstość zaludnienia	1823,5	1827,2	1831,6	1832,0	1828,8	1829,2	1826,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ryc. 3 Liczba ludności oraz gęstość zaludnienia Działdowa w latach 2000 - 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik gęstości zaludnienia w Działdowie w 2006 roku wynosił 1826,2 osób/km² i był podobny do średniego wskaźnik gęstości zaludnienia w polskich miastach.

W latach 2000 – 2006 liczba mieszkańców Działdowa utrzymywała się na bardzo podobnym poziomie. Miasto najwyższą liczbę mieszkańców w analizowanym okresie osiągnęło w 2003 roku, w którym liczba ludności zbliżyła się do 21 000. Na koniec grudnia 2006 miasto liczyło 20 929 mieszkańców.

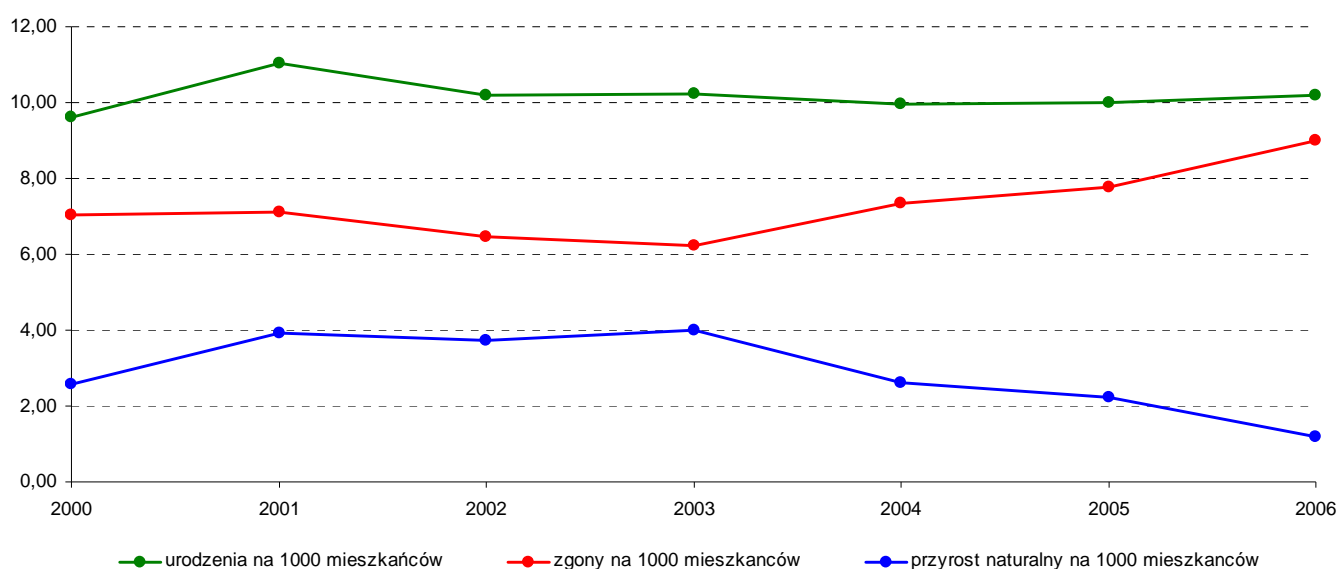
Tab. 3 Liczba kobiet i mężczyzn oraz współczynnik feminizacji w Działdowie w latach 2000 - 2006

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
mężczyźni	10 034	10 050	10 081	10 091	10 074	10 070	10 039
kobiety	10 864	10 890	10 910	10 904	10 884	10 893	10 890
współczynnik feminizacji	108,3	108,4	108,2	108,1	108,0	108,2	108,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ogólnej liczbie mieszkańców Działdowa w 2006 roku kobiety stanowiły 52,0 %. Oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypadało prawie 109 kobiet. Była to sytuacja charakterystyczna dla większości polskich miast, która spowodowana jest większą mobilnością kobiet w wieku produkcyjnym. Współczynnik feminizacji Działdowa był nieznacznie wyższy od współczynnika feminizacji województwa warmińsko – mazurskiego (105,1). Na przestrzeni lat 2000 – 2006 współczynnik feminizacji miasta utrzymywał się na stałym poziomie.

Ryc. 4 Urodzenia, zgony oraz przyrost naturalny w Działdowie w latach 2000 - 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tab. 4 Urodzenia, zgony oraz przyrost naturalny w Działdowie w latach 2000 - 2006

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
urodzenia	201	231	214	215	209	210	213
zgony	147	149	136	131	154	163	188
urodzenia na 1000 mieszkańców	9,62	11,03	10,19	10,24	9,97	10,02	10,18
zgony na 1000 mieszkańców	7,03	7,12	6,48	6,24	7,35	7,78	8,98
przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	2,58	3,92	3,72	4,00	2,62	2,24	1,19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Działdowo przez cały analizowany okres charakteryzowało się dodatnim przyrostem naturalnym. W latach 2001 – 2003 liczba urodzeń stopniowo malała osiągając najniższą wartość w 2003 roku. Od roku 2003 zauważalny jest przyrost liczby urodzeń, który spowodowany jest zakładaniem rodzin przez ludność urodzoną na początku lat 80-tych XX wieku, czyli ludność ostatniego wyżu demograficznego. Poprawiająca się sytuacja społeczno – gospodarcza Warmii i Mazur ma znaczący wpływ na wzrost liczby urodzeń.

Ilość zawieranych małżeństw jest jednym z zasadniczych czynników wpływających na poziom urodzeń.

Tab. 5 Małżeństwa w Działdowie w latach 2000 - 2006

rok	liczba małżeństw	małżeństwa na 1000 mieszkańców
2000	134	6,41
2001	135	6,45
2002	100	4,76
2003	126	6,00
2004	126	6,01
2005	125	5,96
2006	139	6,64

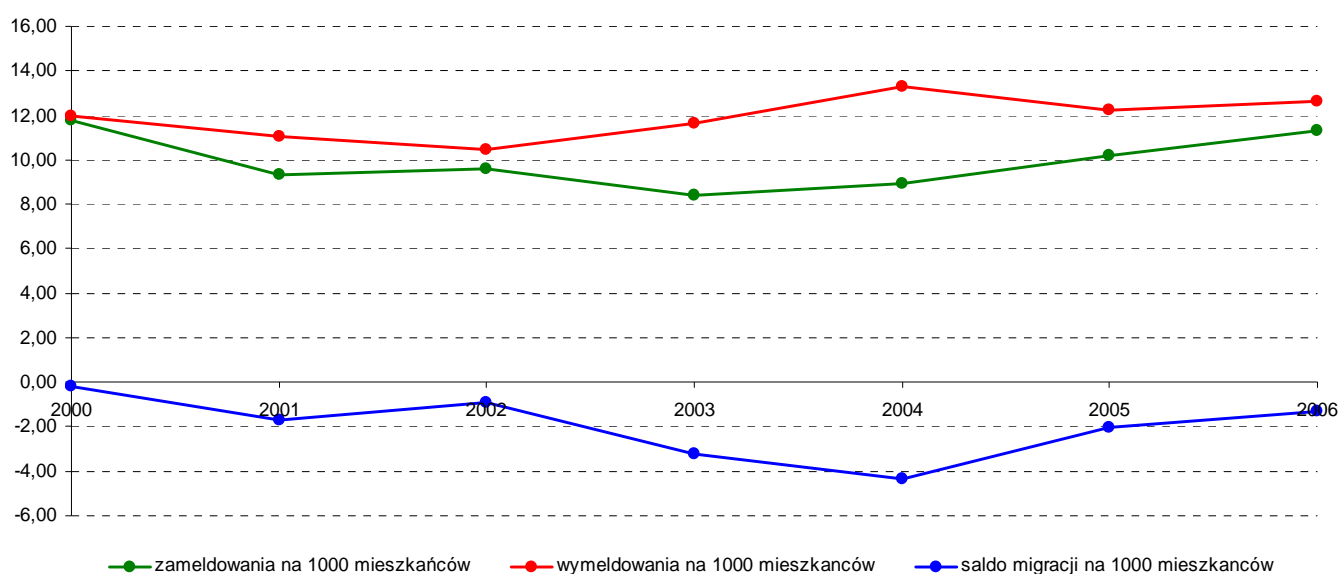
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 1996 – 1998 liczba zawieranych w Działdowie małżeństw utrzymywała się na stałym poziomie. Jedynie rok 2002 charakteryzował się zmniejszoną ilością

zawartych małżeństw, jednak już w 2003 roku współczynnik zawieranych małżeństw wrócił do poziomu z roku porównywalnego z rokiem 2000. W roku 2006 nastąpił znaczący przyrost liczby zawieranych małżeństw. Przyrost ten jest efektem wejścia w „wiek małżeński” ludności ostatniego wyżu demograficznego (urodzonej w pierwszej połowie lat 80-tych ubiegłego wieku). Liczba małżeństw w najbliższych latach powinna systematycznie rosnąć.

Ryc. 5 Zameldowania, wymeldowania oraz saldo migracji w Działdowie w latach 2000 - 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tab. 6 Zameldowania, wymeldowania oraz saldo migracji w Działdowie w latach 2000 - 2006

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
zameldowania	246	195	201	177	187	213	237
wymeldowania	250	231	220	245	278	256	265
zameldowania na 1000 mieszkańców	11,77	9,31	9,58	8,43	8,92	10,16	11,32
wymeldowania na 1000 mieszkańców	11,96	11,03	10,48	11,67	13,26	12,21	12,66
saldo migracji na 1000 mieszkańców	-0,19	-1,72	-0,91	-3,24	-4,34	-2,05	-1,34

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Znaczący ruch emigracyjny mieszkańców Działdowa jest spowodowany odpływem osób o największym wykształceniu i ambicjach w poszukiwaniu lepiej płatnej

pracy poza granicami gminy oraz odpływem ludzi młodych. Możliwości edukacji na terenie Działdowa kończą się na etapie liceum, co w najwyższym stopniu wpływa na odpływ młodych, pragnących dalej się kształcić i najbardziej operatywnych ludzi do większych ośrodków miejskich, dających rękojmię bardziej atrakcyjnych i ustabilizowanych perspektyw życia.

W latach 2004 – 2006 zaobserwowano rosnący odpływ ludności z powiatu działdowskiego poza granice kraju. Stan ten spowodowany jest wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej i wiążącym się z tym otwarciem granic dla pracowników z Polski. Problem emigracji dotyczy całego kraju. Jest on jednak bardzo trudny do uchwycenia przy pomocy tradycyjnych badań statystycznych. Główny Urząd Statystyczny określił liczbę osób, które pracują poza granicami Polski na ok. 2 mln. Wyjazdy takie trwają zwykle od kilku miesięcy do kilku lat, a osoby te wciąż pozostają zameldowane w rodzinnych miejscowościach. Dotyczy to też z pewnością liczby mieszkańców miasta Działdowo. Nie istnieją jednak dane statystyczne, które pozwoliłyby na dokładne lub nawet przybliżone określenie tej liczby.

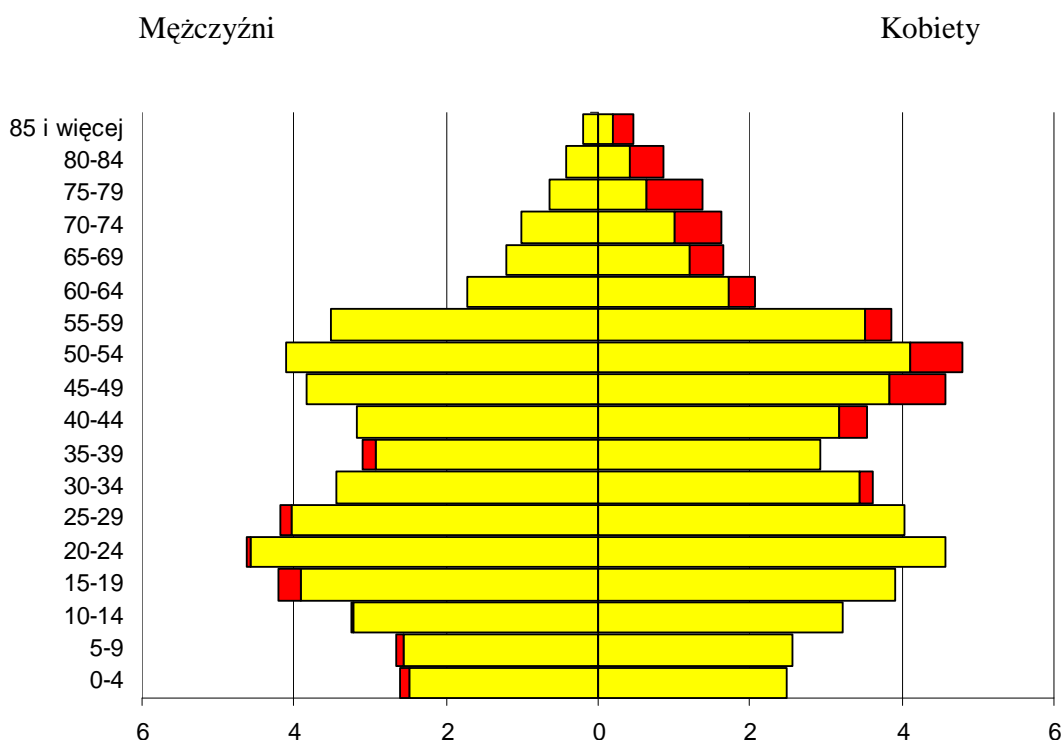
Wszystkie wcześniej omówione elementy ruchu naturalnego tworzą **strukturę płci i wieku społeczeństwa**. Wykonana na podstawie danych GUS piramida płci i wieku dla Działdowa ukazuje:

- systematyczny spadek liczebności roczników ludności w wieku poniżej 20 lat (coraz mniejszy udział roczników najmłodszych w strukturze społeczeństwa)
- dwa wyże demograficzne (pierwszy z przełomu lat 50-tych i 60-tych XX w., drugi z początku lat 80-tych XX w.)
- nieznaczną przewagę liczby mężczyzn nad liczbą kobiet w wieku od 0 do 35 lat
- znaczną przewagę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn wieku ponad 35 lat
- obecnie najbardziej liczną grupą wiekową w Działdowie jest ludność w wieku od 20 do 24 lat, drugą bardzo liczną grupą wiekową jest ludność w wieku od 50 do 54 lat.

Aktualny typ struktury płci i wieku społeczeństwa jest formą pośrednią między kształtem dzwonu i wrzeciona, która wykazuje trend regresywny.

Ryc. 6 Struktura płci i wieku w 2006 roku

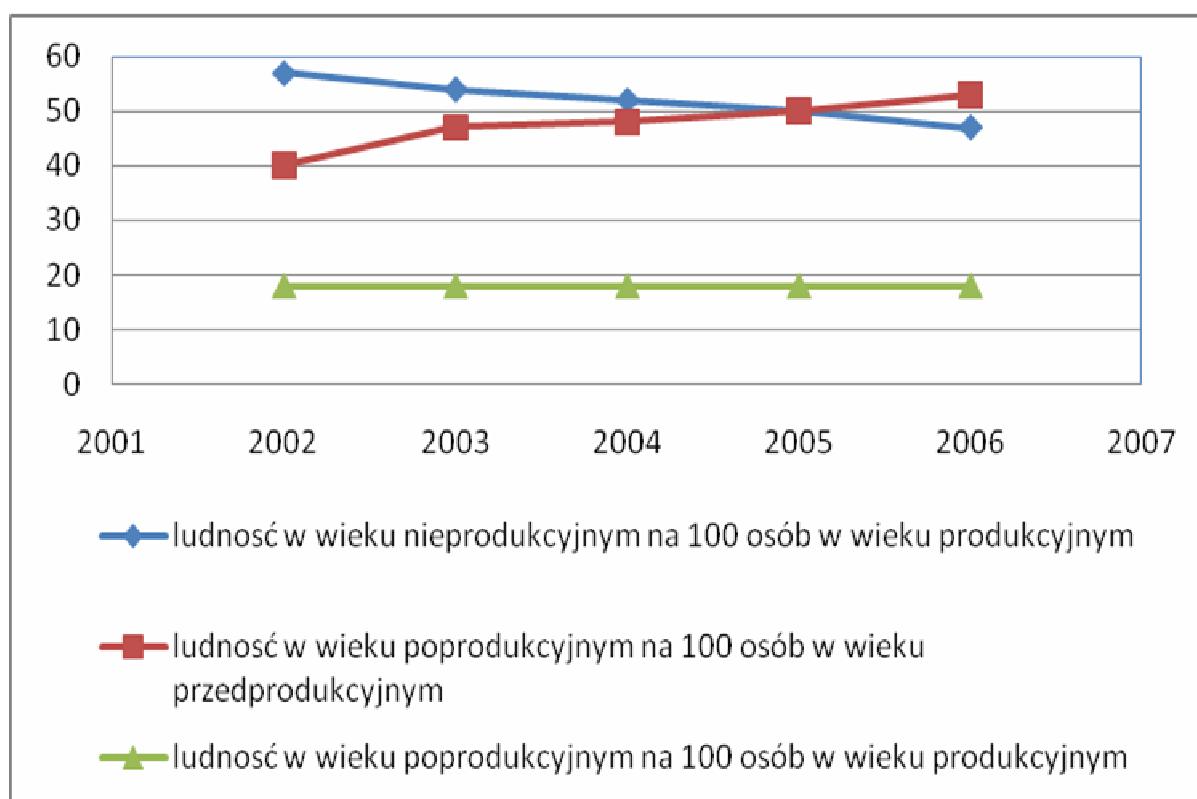
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując strukturę wieku ekonomicznego mieszkańców, zauważalny jest proces starzenia się ludności zamieszkującej Działdowo. W ciągu zaledwie czterech lat (2002 – 2006) wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym wzrósł od poziomu 42,7 do poziomu 53,2 osób w wieku przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Był to przyrost bardzo dynamiczny, świadczący o szybkim starzeniu się społeczeństwa zamieszkującego miasto. Sytuację tę potwierdza przyrost wskaźnika ludności w wieku poprodukcyjnym przypadającym na 100 osób w wieku produkcyjnym który wzrósł od poziomu 16,6 w 2002 roku do 17,2 w 2006 roku. Pozytywnym zjawiskiem jest zmniejszanie się liczby

osób w wieku nieprodukcyjnym. Związane jest to z wchodzeniem w wiek produkcyjny ludności wyżu demograficznego, urodzonej w pierwszej połowie lat 80-tych XX w. Wskaźnik osób w wieku nieprodukcyjnym wyraźnie spadał od poziomu ponad 55,6 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2002 roku do 49,4 osób w roku 2006.

Ryc. 7 Wskaźniki obciążenia demograficznego Działdowa w latach 2002 – 2006

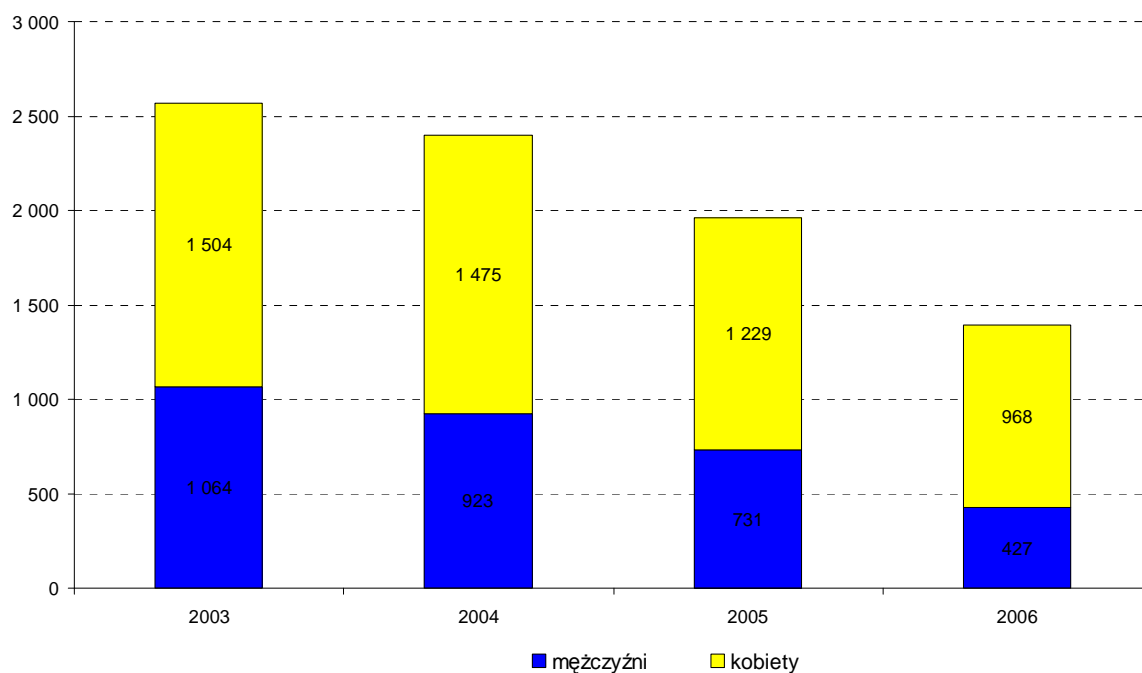

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

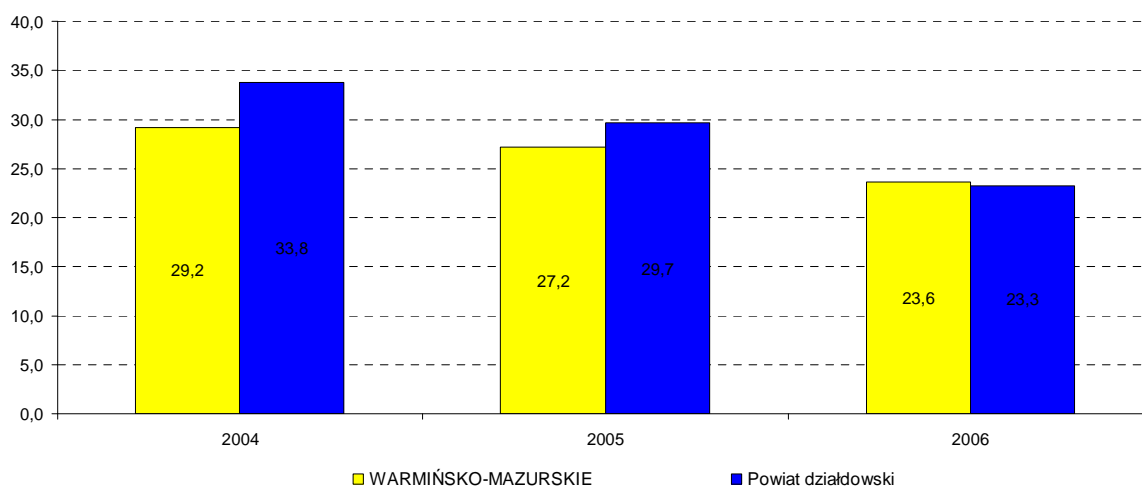
2.3.2. Bezrobocie

Ryc. 8 Bezrobomi w Działdowie w latach 2003 – 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ryc. 9 Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie działdowskim oraz województwie warmińsko – mazurskim w latach 2004 - 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Stopa bezrobocia w powiecie działdowskim na koniec grudnia 2006 r. wynosiła 23,3% i była nieznacznie niższa niż średnia stopa bezrobocia województwa warmińsko - mazurskiego, która w tym samym czasie wynosiła 23,6%. W latach 2000 - 2004 stopa bezrobocia w powiecie działdowskim utrzymywała się na wysokim stabilnym poziomie (ok. 35%) . Po roku 2004 zauważa się bardzo wyraźny spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych. W roku 2005 stopa bezrobocia w powiecie spadła poniżej poziomu 30% , a w roku 2006 do poziomu 23,3%. Spadek bezrobocia w powiecie działdowskim jest zgodny z obserwowaną od 2002 roku tendencją spadku osób pozostających bez pracy, nie tylko w regionie, ale i całym kraju. Udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł w 2006 roku 69,4%. Cechą mającą istotny wpływ na zróżnicowanie zagrożenia bezrobociem jest wiek ludności aktywnej zawodowo. Na najwyższe ryzyko znalezienia się w kategorii bezrobotnych narażone są osoby młode. Najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych w 2006 roku stanowiły osoby w wieku 18 – 34 lata. Najmniej liczna była grupa osób bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej.

2.3.3. Warunki mieszkaniowe

Tab. 7 Sytuacja mieszkaniowa Działdowa i województwa warmińsko-mazurskiego w 2000 i 2006 r.

Wyszczególnienie	Rok	Mieszkania	Izby	Pow. użyt. mieszkań	Średnia powierzchnia mieszkania	Powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 miesz.
Działdowo	2002	6 426	24 636	427 167	66,5	20,3
	2006	6 911	26 597	473 471	68,5	22,5
woj. warmińsko - mazurskie	2002	427 053	1 574 684	27 275 483	63,9	19,1
	2006	461 871	1 708 231	30 062 373	65,1	21,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na sytuację mieszkaniową oddziałuje wiele czynników, wśród których do najważniejszych zalicza się zasoby mieszkaniowe, powierzchnię użytkową, tempo rozwoju budownictwa mieszkaniowego itp.

Zamieszkane zasoby mieszkaniowe Działdowa w 2006 r. wynosiły 6911 mieszkań, w których znajdowało się 26597 izb, o łącznej powierzchni użytkowej około 473,5 tys. m². Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosiła 68,5 m² i na jedną osobę przypadało 22,5 m². Jedno mieszkanie zamieszkiwało statystycznie 3 osoby, a na jedną izbę przypadało 0,79 osoby. W latach 2002-2006 zasoby mieszkaniowe w mieście zwiększyły się o 485 mieszkań i 1961 izb, a powierzchnia użytkowa wzrosła o 308,6 tys. m².

W ciągu 4 lat przeciętna powierzchnia mieszkania znacznie wzrosła i wynosiła 68,5 m² (wobec 66,5 m² w 2000 r.) Pozostałe wskaźniki ukazujące sytuację mieszkaniową w mieście także wskazują poprawę jakości zamieszkania. W 2006 r. na 1 osobę przypadało 22,5 m² (wobec 20,3 m² w 2000 r.). Porównując sytuację mieszkaniową Działdowa do sytuacji mieszkaniowej w województwie warmińsko - mazurskim zauważa się, iż wszystkie wskaźniki w Działdowie są lepsze niż przeciętnie w województwie.

Tab. 8 Mieszkania zamieszkane wg powierzchni użytkowej w 2002 r.

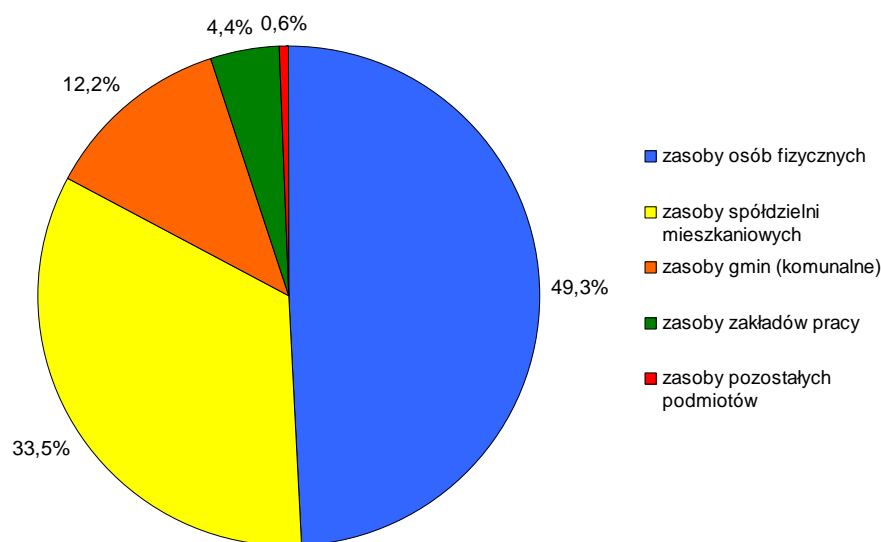
Wyszczególnienie	Liczba mieszkań
poniżej 30 m ²	284
30 - 39 m ²	841
40 - 49 m ²	1 206
50 - 59 m ²	1 319
60 - 79 m ²	1 073
80 - 99 m ²	274
100 - 119 m ²	811
120 m ² i więcej	498

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wg Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku w Działdowie było 6306 mieszkań, co przy liczbie samodzielnie utrzymujących się gospodarstw domowych (6975) dawało niedobór 669 mieszkań. Analizując powierzchnię mieszkań zauważa się, iż w Działdowie dominowały mieszkania o powierzchni od 40 do 59 m². Najmniej było mieszkań dużych o powierzchni od 80 do 99 m² oraz najmniejszych o powierzchni mniejszej niż 30 m².

Ryc. 10 Zasoby mieszkaniowe Działdowa wg form własności w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

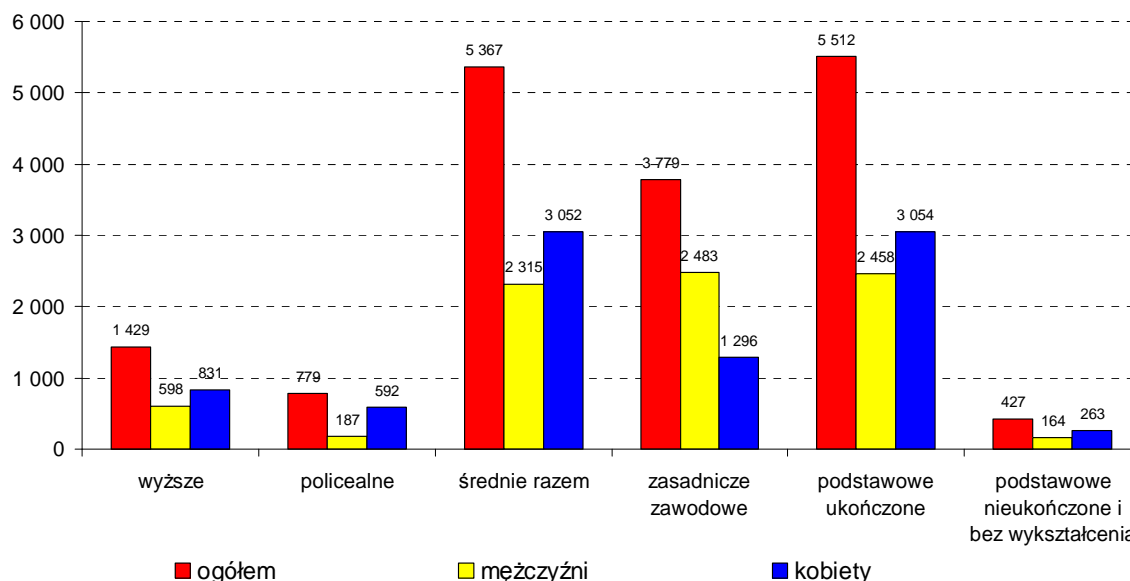
Największą ilość mieszkań w roku 2006 posiadały osoby fizyczne, do których należało 3404 mieszkań, co stanowiło 49,3% ogółu mieszkań. Spółdzielnie mieszkaniowe posiadały 2318 mieszkań (33,5%). Gmina Miejska Działdowo była właścicielem 846 mieszkań komunalnych, co stanowiło 12,2 % ogółu mieszkań.

2.3.4. Grupy wymagające wsparcia

Wykształcenie

Ryc. 11 Wykształcenie mieszkańców Działdowa w 2002 roku

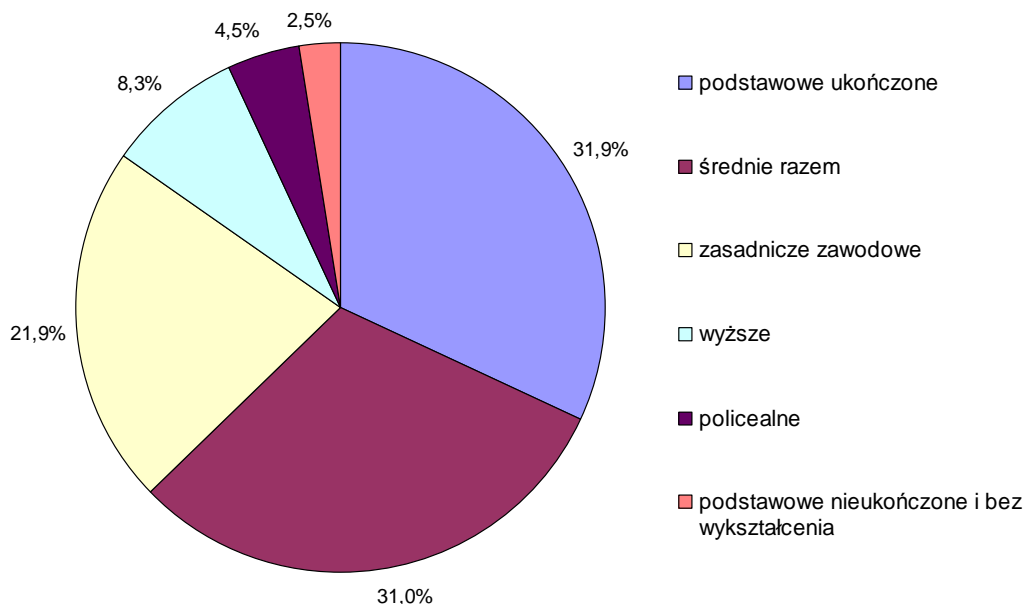
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z danych Narodowego Spisu Powszechnego 2002 wynika, iż w Działdowie największa grupa osób posiadała jedynie wykształcenie podstawowe ukończone. Grupa ta liczyła ponad 5,5 tys. osób (31,9% ogółu mieszkańców). Przeważały w niej kobiety, które stanowiły 55,4% osób z wykształceniem podstawowym. Nieznacznie mniejsza grupa mieszkańców posiadała wykształcenie średnie (31% mieszkańców). W tej grupie podobnie jak w poprzedniej przeważały kobiety, które stanowiły 56,9% ogólniej liczby osób z wykształceniem średnim. Prawie 22% mieszkańców miasta posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe. W grupie liczącej 3779 mieszkańców wyraźnie przeważali mężczyźni, którzy stanowili prawie 66% ogółu osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Wykształcenie wyższe deklarowało 1429 mieszkańców Działdowa z czego 58,2% stanowiły kobiety (831 osób). Wykształcenie policealne

posiadało 779 mieszkańców (4,5%) natomiast bez wykształcenia podstawowego w 2002 roku było 427 osób.

Ryc. 12 Struktura wykształcenia mieszkańców Dziąldowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

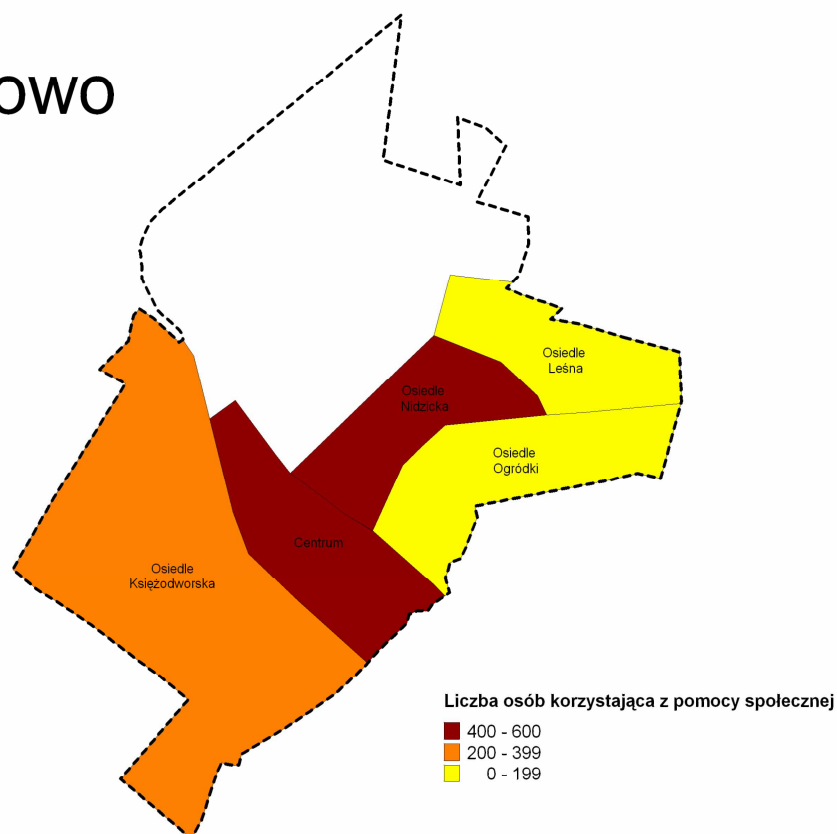
Z powyższej analizy wynika, że podstawową grupą wsparcia powinna być grupa osób posiadających wykształcenie niższe niż wyższe. Brak odpowiedniego wykształcenia dostosowanego do lokalnego rynku pracy będzie powodowało wykluczenie ze społeczeństwa poprzez długotrwałe bezrobocie i pozostanie na tzw. marginesie społecznym (brak możliwości poradzenia z problemami życiowymi powoduje wzrost patologii w rodzinie, co przenosi się na dalsze pokolenia mieszkańców).

Pomoc Społeczna

Ryc. 13 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na Osiedla

Działdowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Rycina powyżej, jednoznacznie wskazuje obszary miasta wymagające wsparcia pod względem projektów o charakterze społecznym. Niepokojącym jest fakt, że to właśnie osoby zamieszkujące obszary ścisłego centrum, wymagają największego wsparcia, dlatego też te obszary powinny stanowić podstawę procesu rewitalizacji miasta.

Bezpieczeństwo publiczne

Tab. 9 Przestępczość na terenie miasta Działdowa za lata 2004, 2006, 2007.

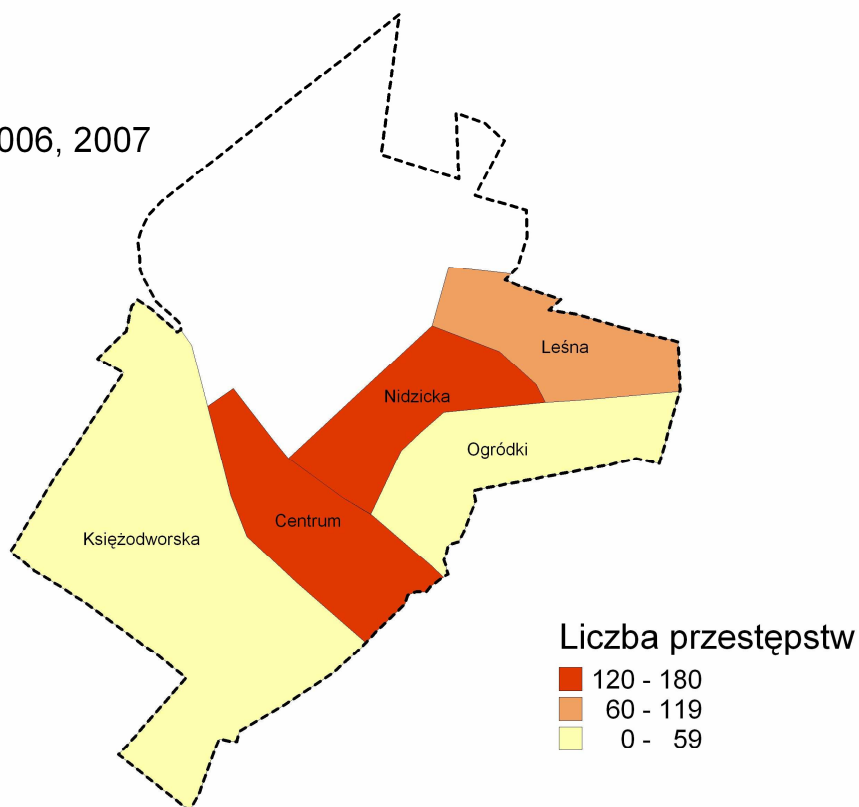
Przestępstwo	2004	2006	2007
Ilość przestępstw ogółem	880	833	721
Kradzież mienia	167	118	128
Kradzież z włamaniem	150	80	77
Rozboje i wymuszenia rozbójnicze	15	11	4
Przestępstwa drogowe	173	178	151
W tym: wypadki drogowe	7	8	2
spowodowane przez nietrzeźwych kierujących	166	170	147

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji

Ryc. 14 Liczba przestępstw na terenie miasta Działdowa w latach 2004, 2006, 2007

Działdowo

lata: 2004, 2006, 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Miejskiej Policji w Działdowie

Z danych otrzymanych z Komendy Powiatowej Policji wynika, że na przestrzeni lat ilość przestępstw systematycznie spada. W porównaniu do roku 2004 każda badana dziedzina przestępczości zaliczyła zdecydowane obniżenie ilości stwierdzonych

przestępstw. W porównaniu do roku 2006 jedyną grupą przestępstw, która wzrosła jest ilość stwierdzonych kradzieży mienia. Rycina 14 ukazuje ilość przestępstw w podziale na osiedla. Mimo systematycznego obniżania się ilości popełnionych przestępstw widać obszary, które powinny być uznane za obszary najbardziej niebezpieczne dla mieszkańców Działdowa. Mapa potwierdza odpowiedni dobór obszarów do rewitalizacji w celu zmniejszenia poziomu przestępstw i zapewnieniu podstawowego bezpieczeństwa mieszkańcom i potencjalnym turystom.

W ramach ankiet przeprowadzonych podczas tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Działdowa mieszkańcy poddawali problem bezpieczeństwa publicznego jako jeden z głównych problemów z jakim boryka się miasto.

Analizując dane statystyczne i biorąc pod uwagę głos lokalnej społeczności należy określić kolejną grupę wymagającą wsparcia, którą powinni być ogólnie mieszkańcy miasta Działdowa. Władze powinny zadbać o zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców miasta tworząc systemy monitoringu wizyjnego, doświetlenia przestrzeni publicznych oraz zapewnienie sprawnej działalności jednostkom mundurowym i straży sąsiedzkiej.

Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa spowoduje automatycznie szersze otwarcie mieszkańców miasta na propozycję kulturalne i inne proponowane przez miasto, co spowoduje ciągłe zapotrzebowanie na nowe imprezy, a co za tym idzie ciągły rozwój ośrodka miejskiego.

2.3.5. Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Miasto Działdowo działa szereg organizacji pozarządowych. Organizacjami pozarządowymi są nie będące jednostkami sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nie posiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia. Organizacje te tworzą obraz rzeczywistości społecznej, zaspokajają wiele potrzeb i wspierają rozwój społeczności lokalnej. Są one prężnym i szybko rozwijającym się partnerem dla samorządu oraz dla biznesu.

Trzeci sektor w Działdowie realizuje zadania w zakresie:

- a) działalności charytatywnej,
- b) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywaniu szans tych rodzin i osób,
- c) ochrony i promocji zdrowia,
- d) działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
- e) promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
- f) upowszechniania kultury fizycznej i sportu,
- g) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
- h) promocji i organizacji wolontariatu,
- i) ekologii i ochrony zwierząt oraz dziedzictwa
- j) nauki, edukacji, oświaty i wychowania,
- k) działania na rzecz umiejętności narodowych,
- l) upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji.

Organizacje aktywnie realizują swoje cele statutowe, uczestnicząc w kreowaniu wizerunku miasta oraz współpracując z samorządem lokalnym i pomiędzy sobą. Wiele spośród organizacji podejmuje się realizacji zadań własnych samorządu, w tym samorządu gminy Miasto Działdowo. Władze samorządowe współorganizują dla przedstawicieli organizacji pozarządowych konferencje i szkolenia. Biorą również udział w projektach wspierających organizacje pozarządowe m.in. współfinansowały wydanie informatora o organizacjach pozarządowych.

Reprezentantem organizacji pozarządowych na terenie powiatu działdowskiego jest Rada Forum Liderów Organizacji Pozarządowych Powiatu Działdowskiego. Zadaniem Rady jest:

- a) współpraca z administracją publiczną oraz innymi partnerami życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego miast i gmin Powiatu Działdowskiego, województwa oraz kraju,
- b) opiniowanie projektów ustaw, uchwał i decyzji administracyjnych dotyczących sektora pozarządowego,
- c) wypracowywanie stanowisk odnośnie zagadnień dotyczących sektora pozarządowego w mieście, regionie, województwie i kraju,
- d) podejmowanie działań integracyjnych sektora pozarządowego (m.in. współorganizacja corocznego Forum Liderów Organizacji Pozarządowych Powiatu Działdowskiego, inicjowanie spotkań branżowych i tematycznych organizacji pozarządowych) i inicjowanie innych wspólnych działań,
- e) podejmowanie publicznej dyskusji nad zagadnieniami społeczeństwa obywatelskiego,
- f) wspieranie działań organizacji pozarządowych oraz grup organizacji,
- g) udzielanie rekomendacji organizacjom pozarządowym.

Dynamicznie działające organizacje pozarządowe stają się poważnym partnerem dla samorządu lokalnego w rozwiązywaniu wielu problemów i prowadzeniu dialogu społecznego.

2.3.6. Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych

Liczba gospodarstw domowych

Według danych ze Spisu Powszechnego z 2002 r., w mieście Działdowo zamieszkuje ogółem 6 975 rodzin, w tym 4 701 rodzin z dziećmi do lat 24 pozostających na utrzymaniu (67,4 %) ogółu rodzin. Spośród rodzin utrzymujących dzieci do lat 24 przeważają rodziny z 1 dzieckiem (48,2 %), następnie z 2 dziećmi (36,2%), z 3 dziećmi (12,1 %), z 4 i więcej dziećmi (3,5 %). Przeciętna liczba dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu wynosi 1,72 osoby.

Dochody gospodarstw domowych

Dla 3 987 gospodarstw domowych głównym źródłem utrzymania jest praca (z tego praca najemna stanowi 85,9 % a praca na własny rachunek – 14,1%). Z pozostałych źródeł utrzymuje się 2 971 rodzin (w tym 76,3 % z emerytur i rent) a 17 rodzin ma nieustalone źródło utrzymania.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w powiecie działdowskim w 2005 r. wyniosło 1 838,29 zł, co stanowiło 73,3 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kraju.

2.3.7. Identyfikacja problemów

- Utrwalone bezrobocie;
- Wysoka stopa bezrobocia;
- Niskie kwalifikacje mieszkańców – poziom wykształcenia;
- Brak dostosowania się mieszkańców do lokalnych potrzeb na rynku pracy;
- Brak poczucia „bezpieczeństwa”;
- Brak mieszkań socjalnych;
- Duży procent mieszkańców korzystających z pomocy społecznej;
- Wysokie relatywnie nakłady na pomoc społeczną.

2.4. Obszar blokowisk – sfera mieszkaniowa

Począwszy od lat 50 XX w. w wielu miastach powstały podobne do siebie wielkie zespoły mieszkaniowe składające się z powtarzalnych, masowo produkowanych budynków wielorodzinnych. Tworzą one specyficzny rodzaj środowiska mieszkaniowego określanego jako "osiedla z wielkiej płyty" lub "blokowiska". Szacuje się, że mieszka w nich obecnie około 20% Polaków. Okres największego rozwoju budownictwa mieszkaniowego, bazującego na technologii wielkopłytywowej, przypada na lata 70-te XX wieku. Składane przez władze obietnice zapewnienia mieszkań dla wszystkich rodzin miały niewątpliwy wpływ na popieranie budownictwa spółdzielczego. Był to okres planowania i budowy nowych, dużych osiedli mieszkaniowych. Właśnie na nich stawiano bloki mieszkalne z wielkiej płyty. Montaż budynków z gotowych prefabrykatów na placach budów przebiegał w dość szybkim tempie. Jednak przed oddaniem mieszkań do użytku, następowała nieco wolniejsza faza prac wykończeniowych, dodatkowo spowolnionych przez nierytmiczne dostawy potrzebnych materiałów.

Zastąpienie dużych spółdzielni budowlanych prywatnym budownictwem lub działalnością developerską spowodowało upadek budownictwa wielkopłytywowego. Zmniejszenie skali inwestycji na początku lat 90-tych XX w. nie pozwalało na opłacalną produkcję prefabrykatów betonowych i doprowadziło do zamknięcia fabryk domów. Zdecydowały o tym także niska jakość wykonania budynków w tej technologii, zmiana mody, zmiany społeczne. Nowe budynki mieszkalne budowane na osiedlach, na placach często w centrum miasta, projektowane są indywidualnie. Odejście od typowych rozwiązań pozwala architektom na realizację własnych koncepcji architektonicznych. Wprowadzenie nowych, energooszczędnych technologii drewnianych oraz edukacja i ponowne szacowanie kosztów wskazały, że przy obecnym zróżnicowaniu konstrukcji bardziej opłacalne jest budownictwo konwencjonalne lub lekkie.

Nieustannie nasila się społeczna i profesjonalna krytyka osiedli z wielkiej płyty. Zarzuty dotyczą ich wartości użytkowej i estetycznej, monotonii formy architektonicznej, a także nasilających się w nich niekorzystnych zjawisk społecznych. W związku z

powszechną krytyką w wielu miastach są podejmowane próby przekształcania wielkich blokowisk w celu ich „humanizacji”. Przekształcenia te dotyczą poprawy przestrzennej i społecznej struktury osiedli. Oprócz przebudowy i modernizacji samych budynków, proces przemiany dotyczy ich najbliższego otoczenia, strony estetyki osiedli i ich powiązań z otoczeniem.

Podobne do siebie wielkie zespoły mieszkaniowe składające się z powtarzalnych, masowo produkowanych budynków wielorodzinnych tworzą specyficzny rodzaj środowiska mieszkaniowego.

Wszechobecna monotonia i gwałtownie postępujące zużycie substancji mieszkaniowej w masowo realizowanym budownictwie nie czynią z blokowisk Działdowa miejsca przyjaznego do życia i pracy dla jego mieszkańców.

Jednocześnie wraz z poprawą sytuacji materialnej społeczeństwa, rosną także oczekiwania, co do zajmowanych mieszkań. Tzw. „blokowiska” cechuje nie tylko niski standard, małe powierzchnie, ale również monotonna architektura i zaniedbane otoczenie.

Głównym mankamentem osiedla w chwili obecnej jest zły układ komunikacyjny, a także brak jakichkolwiek elementów infrastruktury oraz pomieszczeń stwarzających możliwości organizacji życia kulturalnego, rekreacyjnego lub sportowego. Celem rewitalizacji na tym obszarze jest ożywienie życia gospodarczego i oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców osiedla poprzez przebudowę układu komunikacyjnego, budowę ścieżek rowerowych, rozbudowę placu zabaw dla dzieci i wydzielenie miejsc sportowo-rekreacyjnych, a także rozbudowę oświetlenia zewnętrznego oraz adaptację pomieszczeń na lokale użytkowe i świetlicę osiedlową.

Energochłonność budynków na terenie miasta Działdowa waha się w granicach 200-300 KWh/m²/rok – czyli średnia dla osiedla to ok. 250 KWh/m²/rok co daje średnią wartość zintegrowanego wskaźnika charakterystyki energetycznej WZE na poziomie ok. 1,5.

Wszystkie lokale są uzbrojone w sieci infrastruktury technicznej.

Szczegółowy opis sfery mieszkaniowej znajduje się w podrozdziale 2.3.3.

2.5. Potencjał społeczno-demograficzny Działdowa na tle ośrodków konkurencyjnych

Analiza porównawcza Działdowa, Bartoszyce, Braniewa, Mrągowo oraz Szczytno została przeprowadzona w celu ukazania potencjału społeczno-demograficznego oraz gospodarczego tych miast, oraz ukazaniu Działdowa na tle sąsiadów o podobnej klasie oraz wielkości.

Wszystkie analizowane miasta są ośrodkami powiatowymi w województwie warmińsko – mazurskim, mają porównywalną liczbę mieszkańców i powierzchnię. Charakteryzowane miasta są jednostkami osadniczymi mającymi od 16 do 26 tysięcy mieszkańców oraz posiadającymi powierzchnię od 10 do 15 km².

Tab. 10 Sytuacja demograficzna w wybranych miastach województwa warmińsko - mazurskiego

Miasto	Ludność	Powierzchnia (w km ²)	Gęstość zaludnienia (osoby/km ²)	Współczynnik feminizacji (kobiety/100 mężczyzn)	Przyrost/spadek liczby mieszkańców w stosunku do roku 2000 (w %)	Przyrost naturalny (w ‰)	Saldo migracji (w ‰)	Przyrost rzeczywisty (w ‰)
Bartoszyce	25 337	11,00	2303	110,8	-1,0	0,9	-8,7	-7,8
Braniewo	17 792	12,41	1434	105,9	-2,5	0,1	-9,2	-9,1
Działdowo	20 784	11,47	1812	108,8	0,6	1,2	-2,9	-1,6
Mrągowo	21 715	14,81	1466	107,3	-1,7	0,5	-0,7	-0,2
Szczytno	25 562	10,62	2407	109,2	-3,6	1,4	-10,5	-9,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Sytuacja demograficzna w analizowanych miastach jest bardzo podobna. Działdowo z zagęszczeniem na poziomie 1812 osób/km² charakteryzuje się przeciętną gęstością zaludnienia na tle pozostałych miast. Najgęściej zaludnionymi miastami spośród analizowanych są Szczytno oraz Bartoszyce, których gęstość zaludnienia przekracza 2300 osób/km². Najniższą gęstością zaludnienia cechują się Mrągowo oraz Braniewo. W miastach tych gęstość zaludnienia nie przekracza 1500 osób/km². Wszystkie wyżej

wymienione miasta charakteryzują się wysokim współczynnikiem feminizacji czyli liczbą kobiet przypadającą na 100 mężczyzn. W badanych miastach współczynnik ten był stosunkowo wysoki (wahał się od 106 do 111 kobiet na 100 mężczyzn), co jest sytuacją charakterystyczną dla większości polskich miast, która spowodowana jest większą mobilnością kobiet w wieku produkcyjnym, spowodowaną problemami na rynku pracy dla kobiet na obszarach wiejskich oraz rozwijającym się sektorem usług w którym kobiety częściej uzyskują zatrudnienie. Analizując przyrosty i spadki liczby mieszkańców w przedstawionych miastach należy zauważyć, iż jedynie w Działdowie wzrosła liczba mieszkańców w stosunku do roku 2000. Pozostałe miasta odnotowały kilkuprocentowy spadek liczby mieszkańców w porównaniu z rokiem 2000. Najsilniejszy spadek odnotowano w Szczytnie gdzie populacja miasta zmniejszyła się o 3,6%. Duży spadek liczby mieszkańców odnotowało Braniewo, które straciło 2,5% ogółu populacji. Mrągowo w ciągu 6 lat straciło 1,7% mieszkańców natomiast Bartoszyce straciły 1% mieszkańców. Głównym powodem spadku liczby mieszkańców polskich miast w ostatnim dziesięcioleciu były odpływy migracyjne. Największym ujemnym saldem migracji charakteryzowały się miasta którym ubyła największa liczba mieszkańców. Najniższym saldem migracji w 2006 roku charakteryzowało się Szczytno które odnotowało najwyższe ujemne saldo migracji (10,5 osoby na 1000 mieszkańców). Bardzo wysokim odpływem liczby mieszkańców charakteryzowały się miasta leżące na północy województwa warmińsko-mazurskiego: Bartoszyce i Braniewo których ujemne saldo migracji przekraczało 8,5%. Sytuacja w tym regionie była związana z bardzo wysokim bezrobociem. Niskim ujemnym saldem migracji charakteryzowało się Działdowo (2,9 osoby na 1000 mieszkańców), a najniższy wynik spośród analizowanych miast odnotowało Mrągowo z saldem migracji na poziomie -0,7%. Straty migracyjne we wszystkich charakteryzowanych miastach w niewielkim stopniu rekompensował dodatni przyrost naturalny. Ruchy wędrowkowe ludności są wypadkową sytuacji politycznej i społeczno-gospodarczej na danym obszarze. Im jest ona trudniejsza tym większa grupa osób decyduje się na opuszczenie takiego obszaru. Są to przede wszystkim ludzie młodzi, wśród których przeważają kobiety. Spadek liczby ludności należy traktować jako

zjawisko negatywne, będące podstawą wyznaczenia obszarów problemowych. Zagadnienie to należy traktować w różnych przekrojach czasowych. Chwilowy odpływ ludności nie zawsze będzie zjawiskiem niepożądanym. Na przykład odpływ ludności z terenów o wysokim wskaźniku bezrobocia. Proces ten wskazuje na negatywne zjawiska społeczno-ekonomiczne, ale należy go oceniać pozytywnie, ponieważ odpływająca ludność znalazła gdzieś pracę, a na analizowanym obszarze spadnie poziom bezrobocia. Jeżeli jednak proces odpływu ludności będzie trwał przez dziesiątki lat, to doprowadzi on do niekorzystnych zmian w strukturze demograficznej ludności (starzenie się ludności, niekorzystne parametry w ruchu naturalnym, itp.) Znaczący ruch emigracyjny mieszkańców analizowanych miast jest spowodowany odpływem osób o najlepszym wykształceniu i ambicjach w poszukiwaniu bardziej płatnej pracy poza granicami gminy. Możliwości edukacji na terenie miasta kończą się na etapie liceum, co w najwyższym stopniu wpływa na odpływ młodych, pragnących dalej się kształcić i najbardziej operatywnych ludzi do większych ośrodków miejskich, dających gwarancję bardziej atrakcyjnych i ustabilizowanych perspektyw życia.

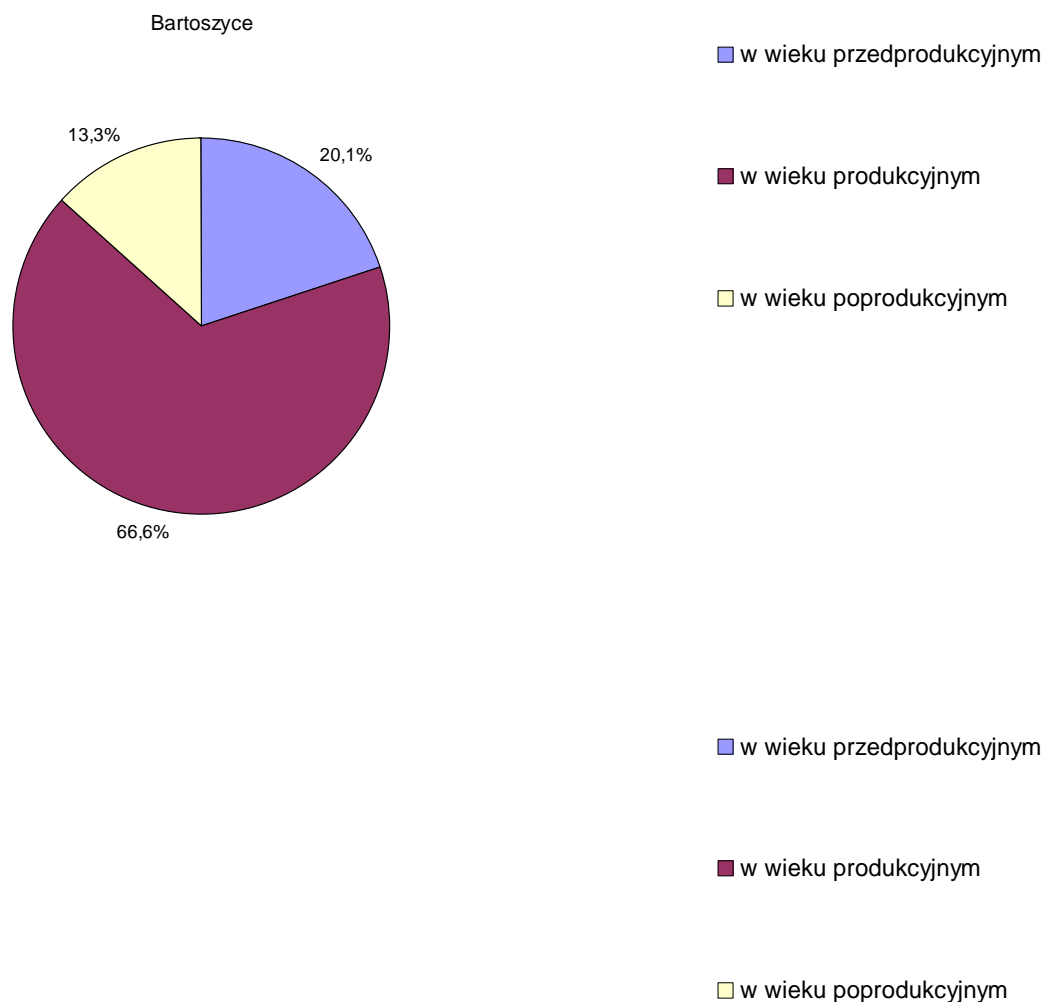
Struktura ludności według płci jest istotnym wskaźnikiem mówiącym między innymi o możliwościach reprodukcyjnych ludności na danym obszarze. W Polsce, każdego roku rodzi się więcej chłopców niż dziewcząt. Umieralność kobiet jest na ogół mniejsza niż mężczyzn, dlatego też liczebność mężczyzn i kobiet wyrównuje się w pewnej grupie wiekowej. W starszych grupach wiekowych przeważają zaś kobiety. W efekcie współczynnik feminizacji w Polsce wynosi około 105 kobiet na 100 mężczyzn. Analizując strukturę wieku ekonomicznego mieszkańców, zauważalny jest proces starzenia się ludności zamieszkującej Działdowo oraz charakteryzowane miasta. Struktura wiekowa ludności przekłada się na strukturę wieku ekonomicznego ludności. Z analizy danych GUS wynika, że mieszkańcy w wieku produkcyjnym stanowią 66,9% wszystkich mieszkańców Działdowa (13908 osób). Podobna sytuacja ma miejsce w pozostałych analizowanych miastach, w których osoby w wieku produkcyjnym stanowią ok. 66% mieszkańców. Około 11,5 % społeczności stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym.

Jest to wskaźnik stosunkowo niski na tle pozostałych miast. Najwyższym odsetkiem ludności w wieku poprodukcyjnym charakteryzuje się Szczytno w którym prawie 15% mieszkańców to osoby w wieku poprodukcyjnym. Pozostałe analizowane miasta cechują się odsetkiem na poziomie 12-14 % ludności w wieku poprodukcyjnym.

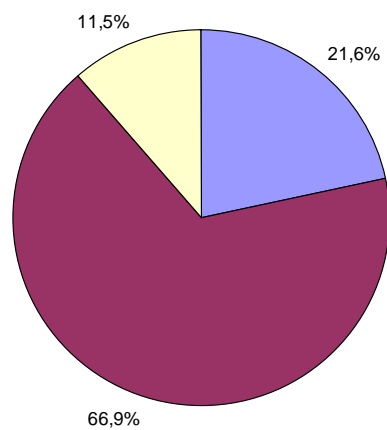
Ryc. 15 Struktura wiekowa wybranych miast województwa warmińsko – mazurskiego

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Dziąldowa

Dziąldowo

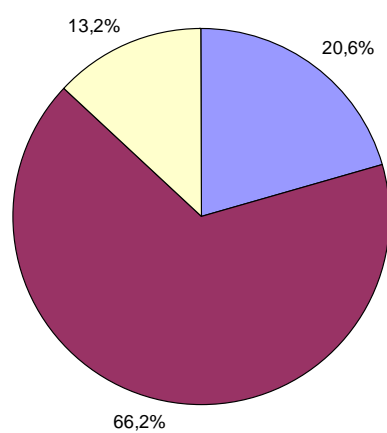

■ w wieku przedprodukcyjnym

■ w wieku produkcyjnym

■ w wieku poprodukcyjnym

Mragowo

■ w wieku przedprodukcyjnym

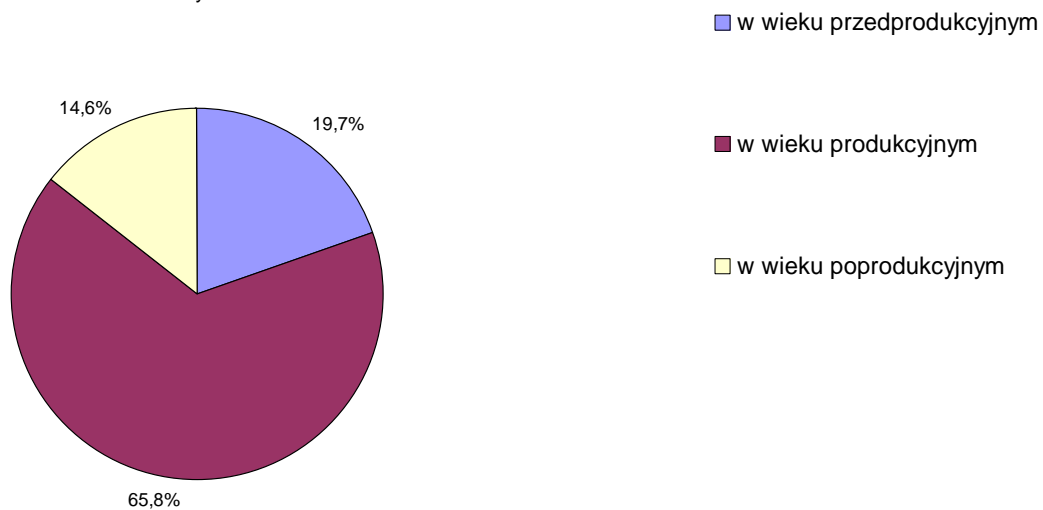
■ w wieku produkcyjnym

■ w wieku poprodukcyjnym

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Działdowa

Szczytno

2.6. Tabela z podstawowymi danymi statystycznymi

Tab. 11 Podstawowe dane statystyczne.

Wskaźnik	2003	2004	2005	2006
Stan ludności ogółem	20 892	20 830	20 863	20 929
w tym mężczyźni	10 035	10 001	10 009	10 039
w tym kobiety	10 857	10 829	10 854	10 890
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	5 007	4 782	4 665	4 489
Ludność w wieku produkcyjnym	13 628	13 746	13 869	13 908
Ludność w wieku poprodukcyjnym	2 257	2 302	2 329	2 387
Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej	54,8	54,8	55,7	55,7
Długość czynnej sieci rozdzielczej kanalizacyjnej	39,7	40,0	40,1	40,4
Liczba obiektów noclegowych	2	2	2	2
Przedszkola	4	4	4	4
Szkoły podstawowe	3	2	2	2
Gimnazja	2	2	2	2
Licea ogólnokształcące	3	3	3	3
Szkoły zasadnicze	1	1	1	1
Kina stałe	1	1	1	1
Szpitala	1	1	1	1
Apteki	6	6	7	7
Placówki biblioteczne	2	2	2	2
Ilość osób bezrobotnych	2 569	2 398	1 960	1 395
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON	1 640	1 608	1 604	1 627
Dochody Gminy Miasto Działdowo	30 604 523	33 636 037	37 156 147	39 725 534
Wydatki z budżetu gminy	29 373 790	32 746 420	35 088 271	39 886 821
Powierzchnia miasta	1 148	1 148	1 148	1 147

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

2.7. Analiza SWOT – identyfikacja mocnych, słabych stron, szans i zagrożeń

W niniejszym podrozdziale przedstawiona jest analiza SWOT opracowana na podstawie analizy zagospodarowania przestrzennego miasta, jego sytuacji gospodarczej oraz sytuacji społeczno-demograficznej. Analiza ta dostarcza informacji na temat mocnych stron miasta, jego słabych stron, a także ocenia szanse i zagrożenia, przed jakimi stanąć może miasto w niedalekiej przyszłości.

Analiza SWOT została oparta na podstawowych danych statystycznych ukazanych w rozdziale 2 Lokalnego Programu Rewitalizacji, a także na podstawie danych uzyskanych z instytucji budżetowych jednostki samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, placówek edukacyjnych, służb mundurowych (policja, straż miejska itp.). Ze względu na ogromną ilość zebranych danych w Lokalnym Programie Rewitalizacji zostały ukazane jedynie najbardziej charakterystyczne wskaźniki charakteryzujące miasto.

Analiza **SWOT** – analiza silnych (**Strengths**) i słabych (**Weaknesses**) stron badanego podmiotu w wyodrębnionych obszarach – tzw. czynników endogenicznych (wewnętrznych) oraz zewnętrznych szans (**Opportunities**) i zagrożeń (**Threats**) – tzw. czynników egzogenicznych stanowi punkt wyjścia dla planowania strategicznego.

Analiza SWOT pozwala określić strategiczne czynniki, które mogą mieć wpływ na powodzenie i działalność rozwojową danej jednostki. Istotnym zadaniem staje się wydzielenie spośród nich czynników krytycznych, dzięki którym można będzie rozwijać silne strony projektu, niwelować (bądź ograniczać) strony słabe, maksymalnie wykorzystywać istniejące możliwości i pojawiające się szanse oraz unikać przewidywanych zagrożeń i niebezpieczeństw.

Analiza SWOT została dokonana na podstawie analizy dokumentów strategicznych, danych statystycznych, konsultacji społecznych, wizji lokalnych oraz pracy Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji. Wsparciem w trakcie wyboru obszarów priorytetowych

wraz z opisującymi ich kryteriami były wyniki analizy ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców miasta Działdowa

Analizę SWOT przeprowadzona została dla trzech obszarów charakteryzujących obszar jednostki samorządu terytorialnego (obszar społeczny, przestrzenny i gospodarczy).

ANALIZA SWOT- strefa społeczna

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Tendencje i ambicje młodych ludzi do podnoszenia kwalifikacji zawodowych; - Współpraca Jednostek Budżetowych z Wojewódzkim Urzędem Pracy w programach wspierających pozyskanie pracy; - Zdefiniowane środowiska wymagające pomocy i wsparcia; - Wdrażana Polityka Oświatowa Samorządu Terytorialnego – wzrost jakości kształcenia i wychowania.	<ul style="list-style-type: none"> - Niewystarczający stan techniczny i słaby poziom wyposażenia placówek edukacyjnych i społecznych; - Utrwalone bezrobocie; - Brak mieszkań socjalnych; - Brak specjalistycznego wykształcenia wśród pracowników w placówkach społecznych; - Wysokie nakłady na pomoc społeczną; - Niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców; - Niska aktywność społeczna mieszkańców w organizacjach pozarządowych; - Brak zintegrowanego systemu informatycznego pomiędzy wszystkimi jednostkami związanymi ze sferą społeczną; - Brak rozwiązań systemowych – opieka paliatywna, niepełnosprawność, niewydolność społeczna.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Dostęp do środków unijnych na projekty stypendialne i projekty związane z infrastrukturą społeczną (tzw. projekty miękkie); - Wzmocnienie organizacji pozarządowych i rozszerzenie współpracy; - Współpraca z miastami partnerskimi.	<ul style="list-style-type: none"> - Rosnąca migracja zewnętrzna – ucieczka ludzi wykształconych, młodych, z wyuczonym zawodem; - Kierunki kształcenia niezgodne z zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy; - Starzenie się społeczeństwa miasta (zwiększający się procent osób w wieku poprodukcyjnym); - Częste zmiany legislacyjne dotyczące spraw społecznych; - Malejący udział dochodów własnych Miasta.

ANALIZA SWOT- strefa gospodarcza

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Korzystne położenie komunikacyjne; - Dobrze rozwinięta sieć infrastruktury technicznej; - Funkcjonowanie kilku stabilnych podmiotów gospodarczych; - Wysoka atrakcyjność miasta i jego otoczenia.	<ul style="list-style-type: none"> - Brak terenów pod inwestycje biznesowe ograniczający znacznie ofertę inwestycyjną miasta i kierunki rozwoju; - Opóźnienie przedsiębiorców w dostosowaniu do unijnych standardów; - Niski procent zainwestowania w działalność na terenie miasta przez inwestorów zewnętrznych; - Niedostateczny transfer nowych technologii w regionalnym biznesie; - Niskie środki dla organizacji pozarządowych (ze strefy biznesowej) na dofinansowanie realizowanych zadań; - Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura okołoturystyczna; - Dysproporcje struktury pracy (popyt i podaż na lokalnym rynku pracy); - Brak terenów pod urbanizację; - Brak informacji gospodarczej; - Brak odpowiedniego rozwiniętego systemu informatycznego pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego; - Brak mieszkań socjalnych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Warunki przyrodnicze i czyste środowisko sprzyjające rozwojowi turystyki, wysoka atrakcyjność dla rozwoju rekreacji, turystyki kwalifikowanej, edukacji ekologicznej; - Poprawa jakości dróg; - Rozwijające się organizacje pozarządowe; - Niższa cena gruntów przeznaczonych pod inwestycje w stosunku do ośrodków miejskich w regionie; - Wykorzystanie obszarów przemysłowych i powojkowych pod nowe inwestycje; - Współpraca z miastami partnerskimi, - Możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy europejskich na rozwój przedsiębiorczości; - Stworzenie markowego produktu turystycznego; - Stworzenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej	<ul style="list-style-type: none"> - Odpływ ludzi wykształconych; - Brak aktywności w sferze promocji gospodarczej; - Niewystarczająca oferta gastronomii; - Brak współpracy pomiędzy ośrodkami miejskimi w regionie; - Utrwalenie się „peryferyjności” regionu w polityce gospodarczo-przestrzennej państwa; - Niekorzystne dla gospodarki krajowe regulacje prawne; - Malejący udział dochodów własnych Miasta.

ANALIZA SWOT- strefa przestrzenna

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Dogodne położenie geograficzne na terenach o dużej atrakcyjności turystycznej; - Środowisko przyrodnicze korzystne dla prowadzenia polityki zrównoważonego rozwoju; - Dobrze rozwinięty układ sieci drogowej; - Dobry system komunikacji drogowej z większymi miastami regionu; - Uchwalone aktualne plany zagospodarowania przestrzennego (częściowo wymagające aktualizacji ze względu na rozwój nowych funkcji).	<ul style="list-style-type: none"> -Niewykorzystany potencjał przyrodniczy; - Niewykorzystane możliwości transportu kolejowego; - Niski stopień oddzielenia ruchu kołowego od rowerowego; - Niedostateczna ilość miejsc parkingowych; - Bariery architektoniczne dla niepełnosprawnych; - Zły stan – dworca PKP i PKS; - Zły stan techniczny istniejącej zabudowy, szczególnie o funkcji mieszkalnej; - Zły stan zagospodarowania terenów „wewnątrz” osiedli mieszkaniowych; - Brak wolnych terenów pod inwestycje biznesowe; - Brak określonej polityki urbanistycznej Miasta.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Rezerwy terenów, możliwych do wykorzystania np. Koszary; - Aktualna Strategia Rozwoju Miasta; - Jasno i precyzyjnie określone kierunki rozwoju Miasta; - Rozpoczęta budowa infrastruktury okołoturystycznej; - Rozpoczęty proces porządkowania przestrzeni publicznej; - Modernizacja i budowa obiektów ogólnodostępnych w formie partnerstwa publiczno-prywatnego oraz udzielania koncesji na roboty budowlane; - Budowa „plomb” na terenach o niewykorzystanym potencjale przestrzennym; - Współpraca z miastami partnerskimi.	<ul style="list-style-type: none"> - Niedostateczne lub nieekonomiczne wykorzystanie przestrzeni; - Pogarszający się stan budynków komunalnych w mieście; - Niewykorzystanie środków unijnych pochodzących z Regionalnego Programu Operacyjnego i Rządowych Programów Operacyjnych na poprawę zagospodarowania przestrzeni w mieście; - Nie rozpoczęcie procesów i założeń zawartych w Strategii Rozwoju Miasta.

III. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno - społeczno - gospodarczego miasta i regionu

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Działdowa jest spójny z Regionalnym Programem Operacyjnym Warmia i Mazury na lata 2007-2013 (dokument przyjęty przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w dniu 30 stycznia 2007 roku).

Osie priorytetowe Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013 – możliwość finansowania zewnętrznego:

- Przedsiębiorczość;
- Turystyka;
- Infrastruktura społeczna;
- Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast;
- Infrastruktura transportowa regionalna i lokalna;
- Środowisko przyrodnicze;
- Infrastruktura społeczeństwa informatyczna.

Program Rewitalizacji Działdowa zgodny jest również z dokumentami strategicznymi (mającymi największy wpływ na projekty zawarte w Lokalnym Programie Rewitalizacji):

- **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013** – dokument programowy stanowiący podstawę planowania poszczególnych dziedzin interwencji strukturalnych.
- **Strategią Rozwoju Kultury w Województwie Warmińsko-Mazurskim do roku 2015**. Opracowany dokument stanowi rozwinięcie celu strategicznego - **Bogactwo dziedzictwa i kultury regionu istotnym czynnikiem rozwoju społeczno-**

gospodarczego, określonego jako jeden z ośmiu priorytetowych obszarów Strategii rozwoju kultury w województwie warmińsko-mazurskim.

W strategii rozwoju kultury zawarte są trzy główne obszary, dla których określone zostały cele szczegółowe.

Obszar: **Ochrona dziedzictwa kulturowego**

Obszar: **Organizacja i prowadzenie działalności kulturalnej**

Obszar: **Komunikacja społeczna, środki masowego przekazu w kulturze**

Zgodność Lokalnego Programu Rewitalizacji ze Strategią Rozwoju Kultury przejawia się w obszarze: **Ochrona dziedzictwa kulturowego**,

Cel szczegółowy: **Prawidłowe warunki ochrony dziedzictwa regionalnego.**

- **Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020.** Opracowany dokument stanowi rozwinięcie celu strategicznego – **Konkurencyjna gospodarka i Otwarte społeczeństwo**, określonego jako jeden z trzech priorytetowych obszarów Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego.

W strategii rozwoju kultury zawarte są trzy główne cele strategiczne:

Cel: **Wzrost konkurencyjności gospodarki**

Cel: **Wzrost aktywności społecznej**

Cel: **Wzrost liczby i jakości połączeń sieciowych**

Zgodność Lokalnego Programu Rewitalizacji ze Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego przejawia się w celu: **Wzrost konkurencyjności gospodarki i Wzrost aktywności społecznej.**

- **Strategią Rozwoju Turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim.** Opracowany dokument stanowi rozwinięcie celu strategicznego – **Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu**, określonego jako jeden z dwóch priorytetowych celów Strategii rozwoju turystyki w województwie warmińsko-mazurskim.

W strategii rozwoju kultury zawarte są dwa główne cele strategiczne:

Cel: **Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce**

Cel: **Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu**

Zgodność Lokalnego Programu Rewitalizacji ze Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego przejawia się w celu: **Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu,**

- **Strategią Rozwoju Miasta Działdowa** z roku 2001, dokumentem, który w sposób pełny przedstawia wizję, warianty rozwoju oraz cele strategiczne wyznaczone dla miasta Działdowa.

Projekty odzwierciedlają również ustalenia zawarte z dokumentach planistycznych miasta Działdowa:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego;
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego na terenie miasta Działdowa.

IV. Założenia programu rewitalizacji

4.1. Podokres programowania

Zgodnie z okresami programowania przyjętymi w Unii Europejskiej przyjmujemy, na potrzeby lokalnego programu rewitalizacji następujący okres:

- Lata 2009 – 2013

Okres programowy został przyjęty na lata 2007-2013, jednak biorąc pod uwagę zasadę rozliczenia projektów n+2 jako główną, istnieje możliwość kontynuowania projektów zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji do roku 2015.

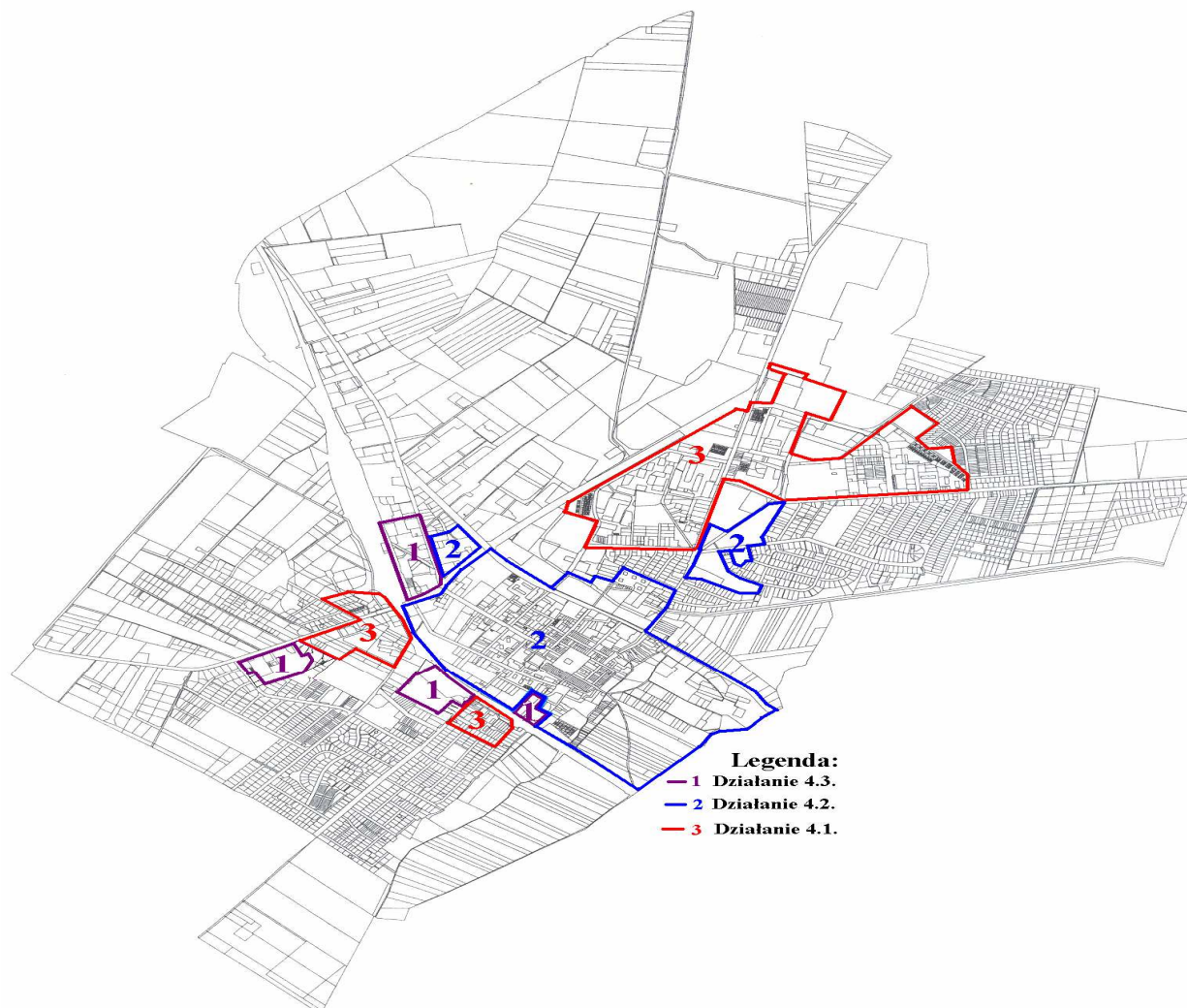
Poniżej zostały przedstawione główne obszary rewitalizacji wytypowane podczas tworzenia opracowania.

Wybrane do realizacji projekty odzwierciedlają plany inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego na terenie miasta Działdowa.

Projekty realizacyjne zostały skonsultowane z odpowiednimi służbami konserwatorskimi województwa warmińsko-mazurskiego, uzyskując pozytywną opinię (brak zastrzeżeń konserwatorskich) wraz z poparciem do realizacji.

Ryc. 16 Wyznaczone obszary rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy z Urzędu Miasta w Dziąldowie.

4.2. Cele programu rewitalizacji

CEL I

Aktywizacja gospodarcza i społeczna miasta Działdowa poprzez kompleksowe działania na rzecz podniesienia jakości przestrzeni publicznej, zgodnie z zasadami poszanowania środowiska naturalnego i ładu przestrzennego

Działania

1. Porządkowanie „starej tkanki” urbanistycznej poprzez modernizacje/remonty adaptacje obiektów: użyteczności publicznej, spółdzielni mieszkaniowej, wspólnot mieszkaniowych i lokalnej przedsiębiorczości oraz zagospodarowanie rewitalizowanej przestrzeni w harmonii z otoczeniem.
2. Ochrona zabytków poprzez ich renowację/adaptację oraz nadawanie im nowych funkcji społecznych, kulturalnych, gospodarczych.
3. Stworzenie możliwości inwestowania na terenach rewitalizowanych i powojkowych z zachowaniem specyfiki danego terenu.
4. Podnoszenie estetyki otoczenia na obszarach rewitalizowanych poprzez zakładanie terenów zielonych i tworzenie małej infrastruktury.
5. Stworzenie warunków dla rozwoju partnerstwa publiczno – prywatnego.
6. Poprawa sytuacji w zakresie infrastruktury drogowej miasta i transportu miejskiego jako elementu spójności i integracji wszystkich obszarów miasta. Poprawa funkcjonalności ruchu kołowego i pieszego.
7. Zmniejszenie dysproporcji w zagospodarowaniu przestrzennym całego obszaru miasta.
8. Poprawa standardu zasobów mieszkaniowych.
9. Wprowadzenie na obszary zdegradowane nowych funkcji - adaptacja, przebudowa i/lub remonty budynków użyteczności publicznej wraz z przyległym otoczeniem na cele edukacyjno-społeczne.
10. Modernizacja infrastruktury technicznej (kanalizacja, wodociągi, ciepłownictwo, gaz) w celu ożywienia społeczno – gospodarczego.
11. Porządkowanie obszarów miasta wykorzystywanych jako „dzikie” place, targowiska, parkingi.
12. Likwidacja barier architektonicznych - ułatwienia w poruszaniu się dla osób niepełnosprawnych
13. Wzrost działalności inwestycyjnej lokalnych przedsiębiorców poprzez ukierunkowanie rozwoju szkolnictwa zawodowego.
14. Wspieranie inicjatyw mających na celu rozwój aktywności gospodarczej.

15. Tworzenie warunków dla organizacji wydarzeń ponadlokalnych o charakterze wystawienniczym, targowym, kulturalnym i sportowym.
16. Aktywizacja instytucji działających na rzecz przedsiębiorców w kierunku podejmowania działań na rzecz wspierania przedsiębiorczości na terenie rewitalizowanym.
17. Wykreowanie produktu lokalnego (turystyczny, regionalny, markowy)
18. Poprawa stanu środowiska naturalnego.
19. Zagospodarowanie i uporządkowanie zdegradowanych przestrzeni.

Cel II

Rozwój turystyki i kultury w oparciu o posiadane zasoby dziedzictwa kulturowego

Działania

1. Przywrócenie nieruchomościom ich utraconej wartości - odnowa zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym: zabytków, cmentarzy, parków i terenów zielonych.
2. Renowacja zagrożonych obiektów małej architektury.
3. Poprawa stanu zabezpieczeń obiektów o wartości zabytkowej i ich udostępnienie mieszkańcom i turystom.
4. Rozbudowa bazy noclegowej i gastronomicznej pod kątem rozwoju turystyki i kultury.
5. Budowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów sportowo – rekreacyjnych.
6. Budowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów kulturowo – edukacyjnych.
7. Tworzenie warunków dla rozwoju usług turystycznych i kulturalnych.
8. Kompleksowa promocja przedsięwzięć turystycznych i kulturalnych.
9. Rozwój współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej.

Cel III

Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców

Działania

1. Zwiększenie bezpieczeństwa wewnątrz osiedli i w miejscach organizacji imprez masowych.
2. Modernizacja szpitala powiatowego i rozwój opieki paliatywnej w ramach bezpieczeństwa zdrowotnego.
3. Wprowadzenie systemów monitoringu na obszarach o zwiększonej przestępczości.
4. Działania szkoleniowe i edukacyjne w zakresie informowania o zagrożeniach i przeciwdziałaniu ich występowaniu.

Cel IV

Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Działania

1. Stworzenie warunków dla wszelkich działań w ramach pomocy społecznej i edukacji dla osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją.
2. Tworzenie lokalnych centrów aktywizacji społecznej na terenie rewitalizowanym, w szczególności dla dzieci i młodzieży.
3. Promowanie kultury fizycznej i sportu oraz stwarzanie alternatywy na spędzanie czasu wolnego poprzez udostępnianie obiektów sportowych dla dzieci i młodzieży.
4. Współdziałanie organizacji pozarządowych i służb publicznych dla osób potrzebujących, zamieszkującej tereny rewitalizowane w zakresie wyrównywania szans, reorientacji zawodowej, pomocy psychologicznej. Inicjowanie i wzmocnienie współpracy między różnymi podmiotami przy lokalnych działaniach społecznych.
5. Zwiększenie udziału społeczności lokalnej w życiu kulturalnym miasta (koncerty, wieczory poetyckie, plenery, amfiteatr).
6. Promowanie współpracy z sektorem pozarządowym w zakresie rozwiązywania problemów lokalnych.
7. Wspieranie form aktywizacji zawodowej wobec mieszkańców na terenie rewitalizowanym, ze szczególnym uwzględnieniem osób ze środowisk zmarginalizowanych, kobiet, mniejszości narodowych, bezdomnych i opuszczających zakłady karne.
8. Integracja i aktywizacja środowiska osób niepełnosprawnych.
9. Tworzenie programów aktywizacji dla młodzieży zagrożonej marginalizacją.

10. Intensyfikowanie działań profilaktycznych w szkołach oraz w środowiskach zagrożonych marginalizacją.
11. Wspieranie edukacji ekologicznej, w szczególności dzieci i młodzieży.

4.3. Delimitacja obszarów priorytetowych i zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru

Dla potrzeb Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Działdowa przeprowadzono delimitację obszarów problemowych w ujęciu przestrzennym, społecznym i gospodarczym. Delimitacja została dokonana na podstawie analizy dokumentów strategicznych, danych statystycznych, konsultacji społecznych, wizji lokalnych oraz pracy Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji. Wsparciem w trakcie wyboru obszarów priorytetowych wraz z opisującymi ich kryteriami były wyniki analizy ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców miasta Działdowa.

Przy delimitacji obszarów problemowych, wymagających rewitalizacji przyjęto następujące kryteria:

- wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia;
- wysoka stopa długotrwałego bezrobocia;
- wysoki stopień przestępczości i wykroczeń;
- niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej;
- porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego;
- niekorzystne trendy demograficzne;
- szczególnie wysoki stopień degradacji środowiska;
- liczba imigrantów, grup etnicznych i grup mniejszościowych lub uchodźców;
- niski poziom wydajności energetycznej budynków.

Wszystkie wyznaczone obszary spełniają, co najmniej trzy z powyższych kryteriów lub odpowiadają bezpośrednim założeniom rewitalizacji zawartych w Regionalnym Programie Operacyjnym Warmia i Mazury na lata 2007-2013. Kryteria zostały wybrane zgodnie z listą zawartą w wytycznych Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Rewitalizacji Warmia i Mazury na lata 2007-2013 oraz wytycznymi Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa.

Ostatecznie wyznaczono 3 obszary priorytetowe koncentracji działań rewitalizacyjnych. Obszary zostały oznaczone na rycinie numer 16.

OBSZAR 1

Obszary oznaczone numerem 1 określają obszary, które będą przeznaczone do rewitalizacji w ramach Działania 4.3. „Restrukturyzacja terenów powojkowych i przemysłowych”.

W ramach niniejszego działania mogą być realizowane następujące projekty:

- przygotowanie terenu pod realizację nowych inwestycji gospodarczych obejmujących rozwiązania kompleksowe (kwalifikować się będą projekty realizujące przynajmniej dwa typy przedsięwzięć z katalogu wskazanego poniżej), tj.:
  - wyburzanie obiektów, które utraciły właściwości użytkowe;
  - rekultywacja gruntów poprzez przywrócenie naturalnego ukształtowania terenu lub osiągnięcie przez glebę lub ziemię zawartości substancji zgodnych z wymaganymi standardami;
  - budowa, przebudowa i/lub modernizacja zdegradowanej infrastruktury technicznej w zakresie: sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, ciepłowniczej i energetycznej, telekomunikacyjnej;

- budowa, remont, przebudowa lub modernizacja infrastruktury drogowej: dróg lokalnych (gminnych lub powiatowych) oraz małych obiektów inżynierskich, z wyłączeniem dróg osiedlowych ,
- budowa, remont , przebudowa ciągów komunikacji pieszej, przejść dla pieszych, ścieżek rowerowych, parkingów i związane z tym prace infrastrukturalne oraz zakup wyposażenia pozwalający zwiększyć bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów;
- zagospodarowanie i uporządkowanie zdegradowanych i pustych przestrzeni:
  - budowa, remont, przebudowa np. placów, rynków, parków, skwerów, zieleńców, alei, placów zabaw, zbiorników wodnych, obiektów małej architektury i zakup niezbędnego sprzętu;
  - modernizacja i adaptacja istniejącej zabudowy (w tym adaptacja zabudowy o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym – prace restauratorskie i konserwatorskie) na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej lub społecznej wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem; działania te mogą być powiązane z budową nowych obiektów stanowiących integralną część przedsięwzięcia, bez których nadanie nowych funkcji nie byłoby możliwe.

W ramach tego działania wyznaczono następujące obszary:

- Obszar ograniczony ulicami Małka, Grunwaldzką i linią kolejową PKP.
- Obszar ograniczony ulicami Zbożową, Kąkolową, Pileckiego, Lidzbarską.
- Obszar przy ulicy Księżodworskiej i linii kolejowej PKP – teren po byłych zakładach GS.
- Obszar przy ulicy Poprzecznej – teren po zakładach PSS Społem.

Z punktu widzenia powodzenia procesu rewitalizacji, najważniejszym obszarem do rozpoczęcia procesu zmian w strukturze miasta na terenach przemysłowych i powojkowych jest obszar pomiędzy ulicami Małka, Grunwaldzką i linią kolejową PKP. Na tym obszarze znajduje się jedno z najstarszych obiektów powojkowych, poniżej przedstawiamy krótki opis najważniejszego obszaru.

Zespół koszarowy w Działdowie powstał około 1886 r. W latach 1910-1913 powiększono go o domy mieszkalne dla oficerów. Początkowo stacjonowały tu wojska pruskie, a w okresie międzywojennym, od 4 lipca 1921 r. do września 1939 r. – III batalion 32 Pułku Piechoty z Modlina. Jesienią 1939 roku Niemcy założyli tu najpierw obóz przejściowy dla obrońców Warszawy i twierdzy Modlin z 1939 r., a następnie dla więźniów z Prus Wschodnich. Obóz ogrodzony był murem i drutem kolczastym. Przez cały okres wojny w obozie istniał oddział dla więźniów politycznych. Kompleks w pewnych okresach II wojny światowej pełnił także funkcję obozu zagłady. Więziono w nim łącznie kilkadziesiąt tysięcy osób, z których znaczna część straciła życie. Znaczną grupę stanowili przedstawiciele polskiej inteligencji - m.in. polscy dyplomaci, oficerowie, księża i siostry zakonne. Tutaj w 1941 r. zamordowani zostali błogosławiony Arcybiskup Antoni Julian Nowowiejski – biskup płocki, błogosławiony Biskup Leon Wetmański – sufragan płocki oraz błogosławiona siostra Teresa Kowalska, którzy 13 czerwca 1999 r. w Warszawie zostali wyniesieni do chwały ołtarzy przez Ojca Świętego Jana Pawła II. W okresie od stycznia do września 1945 roku władze komunistyczne założyły tutaj Obóz Nakazowo-Rozdzielczy Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych (NKWD). Do obozu przywożono Polaków z Pomorza, Warmii i Mazur oraz Mazowsza, skąd wielu wywieziono w głąb Rosji. Po wojnie w 1956 roku miasto przejęło budynki koszar, które wykorzystywane były na cele mieszkaniowe i użytkowe. W 2002 roku przekazano je „Caritasowi” z przeznaczeniem na hospicjum.

Zespół dawnych koszar wpisał się w historię Działdowa i obecnie stanowi ważny element umożliwiający poznanie przeszłości miasta. Obiekt ten ma wyjątkowy charakter w skali kraju. Jest to jedyne miejsce w regionie i jedno z niewielu w Polsce, gdzie obiekty koszar mają układ i wygląd (zabudowa tzw. pruski mur) w niezmiennym stanie

od lat 80. XIX wieku. W innych miastach tego regionu obiekty koszarowe były wielokrotnie przebudowywane i modernizowane (koszary dawniej budowano wg jednego projektu, który był stosowany w kilku miastach). Kompleks koszar w miejscowości Działdowo (ze względu na swoje położenie i późniejsze przyłączenie do Polski) pozostał w niezmienionej formie zespołu 74 budynków, w którym zachowały się do dzisiaj wszystkie budynki m.in.: kasyno, domy oficerskie, domy dla żołnierzy, stołówka, łaźnia, strzelnica, stajnie.

Obszar 1 jest naturalnym obszarem do rewitalizacji ze względu na obecne przeznaczenie terenu czyli teren powojсковy i przemysłowy.

OBSZAR 2

Obszary oznaczone numerem 2 określają obszary, które będą przeznaczone do rewitalizacji w ramach Działania 4.2. „Rewitalizacja miast”.

W ramach niniejszego działania mogą być realizowane następujące projekty:

- zagospodarowanie i uporządkowanie zdegradowanych i pustych przestrzeni w tkance urbanistycznej miast połączona z poprawą estetyki przestrzeni publicznych związana z nadaniem lub przywróceniem im funkcji publicznych:
  - budowa, remont, przebudowa np. placów, rynków, parków, skwerów, zieleńców, alei, placów zabaw, zbiorników wodnych, obiektów małej architektury i zakup niezbędnego sprzętu.
- poprawa funkcjonalności ruchu kołowego, pieszego połączona z poprawą estetyki przestrzeni publicznych, w tym:
  - remont, przebudowa lub modernizacja dróg lokalnych (gminnych lub powiatowych),
  - remont, przebudowa lub modernizacja małych obiektów inżynierskich ;

- budowa, remont, przebudowa ciągów komunikacji pieszej, przejść dla pieszych, ścieżek rowerowych, parkingów i związane z tym prace infrastrukturalne oraz zakup wyposażenia pozwalający zwiększyć bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów;
- renowacja, rewaloryzacja, konserwacja budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym znajdujących się w rejestrze zabytków (posiadających indywidualny wpis do rejestru zabytków) z **możliwością** adaptacji na cele: gospodarcze, edukacyjne, turystyczne, kulturalne i społeczne wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu (z wyłączeniem indywidualnych mieszkań);
- renowacja, rewaloryzacja, konserwacja budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym znajdujących się w ewidencji zabytków oraz ich **jednoczesna adaptacja** na cele: gospodarcze, edukacyjne, turystyczne, kulturalne i społeczne wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu (z wyłączeniem indywidualnych mieszkań);
- przebudowa, rozbudowa i remont obiektów użyteczności publicznej oraz ich jednoczesna adaptacja na cele turystyczne, rekreacyjne i sportowe połączone z działalnością gospodarczą;
- przebudowa, rozbudowa i remont obiektów zdegradowanych oraz ich jednoczesna adaptacja na cele kulturalne i edukacyjne;
- tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miast, w tym budowa lub remont oświetlenia, zakup i instalacja systemów monitoringu ulicznego;
- adaptacja i modernizacja budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym, użyteczności publicznej oraz zdegradowanych w celu nadania funkcji gospodarczych (tworzenie warunków lokalowych i infrastrukturalnych dla rozwoju MSP, przyczyniające się do tworzenia nowych miejsc pracy);
- wymiana lub modernizacja zdegradowanej infrastruktury technicznej w zakresie: sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, ciepłowniczej i energetycznej, telekomunikacyjnej, jedynie jako element stanowiący integralną część projektu, w ramach którego realizowane są inne typy projektów z Działania 4.2.

W ramach obszarów przeznaczonych do rewitalizacji w ramach tego działania wyznaczono następujące obszary:

- Obszar ograniczony ulicą Grunwaldzką, Męczenników, Małka.
- Obszar ograniczony ulicą Św. Wojciecha, Warmińską, Sportową, Okrężną, Parkową, Wolności.
- Obszar ograniczony ulicami: Małka, Męczenników, Hallera, Wyszyńskiego, Wolności, Męczenników, Kanałem Młyńskim, Mazurską, Skłodowskiej-Curie.

Na obszarze 2 większą część zabudowy stanowią kamienice z okresu od końca XIX wieku do lat 30-tych XX wieku. Większość o pięknych formach architektonicznych z bogatą dekoracją są pozostałością historycznej zabudowy śródmiejskiej o funkcjach mieszkalno-usługowych. Najbardziej istotnym problemem tego obszaru jest rażąca różnica pomiędzy nową zabudową mieszkalno-usługową, a przylegającą do niej zaniedbaną historyczną częścią miasta. Teren obfituje w wiele pozostałych po zniszczeniach II wojny światowej pojedynczych zabytkowych budynków o wysokich wartościach architektonicznych i historycznych. Dla miasta Działdowa, które straciło znaczny procent historycznej zabudowy ocalenie tych pozostałości i przywrócenie im właściwego stanu technicznego i walorów estetycznych jest ważnym elementem rewitalizacji miasta. Połączenie tego typu zabudowy z zamkiem powoduje wzrost znaczenia tego obszaru dla mieszkańców Działdowa, jako głównego obszaru związanego z zapewnieniem podstawowych funkcji miejskich.

Obszar 2 należy uznać za obszar zdegradowany. Bezpośredni wpływ na zaistniałą sytuację miały poniższe czynniki: zniszczone ciągi komunikacyjne, brak poczucia bezpieczeństwa (system oświetlenia, brak rozbudowanego systemu monitoringu), zdegradowane obszary zielone, brak obiektów małej architektury odzwierciedlających wartość historyczną i kulturową miasta. Brak odpowiedniej oferty handlowej, a także brak zapewnionego bezpieczeństwa społeczności lokalnej wpływa na negatywną ocenę obecnego stanu zagospodarowania punktu centralnego miasta.

W omawianym obszarze, tworzącym jądro systemu miejskiego należy przede wszystkim zadbać o ochronę historycznych struktur przestrzennych. Należy podnieść znaczenie centralnego punktu miasta w rejonie Placu Mickiewicza tworząc możliwości rozwoju nowych usług, punktów handlowych i gastronomicznych. Należy przywrócić funkcję jaką rynek spełniał w przeszłości (centrum kulturalne, handlowo – usługowe, miejsce integracji społecznej) poprzez renowację istniejącej zabudowy (modernizacja, porządkowanie i uzupełnienie zabudowy istniejącego układu przestrzennego), terenów zielonych (zagospodarowanie obszarów zielonych poprzez opracowanie koncepcji zagospodarowania terenu – stworzenie miejsc codziennego wypoczynku, obiektów małej architektury w celu przystosowania terenu do potrzeb lokalnej społeczności oraz turystów). Odnowienie punktu centralnego miasta doprowadzi do ożywienia centrum i stworzenia charakterystycznego obszaru, który stanie się miejscem spotkań, imprez kulturalnych i odwiedzin przez potencjalnych turystów. Zatem zadania określone w tym obszarze winne być realizowane w pierwszej kolejności jako zadania **priorytetowe**.

Przy realizacji zadań z Lokalnego Programu Rewitalizacji należy pamiętać o zasadzie kształtowania przestrzeni przy zachowaniu ładu przestrzennego i architektonicznego.

W obszarze 2 powinny być realizowane projekty o charakterze ochronnym dziedzictwa kulturowego, projekty kulturalne i społeczne, a także projekty o charakterze handlowo-usługowym, tworzące nowe miejsca pracy.

Proponowany obszar powinien stać się obszarem codziennych spotkań mieszkańców Działdowa, dlatego również należy zadbać o bezpieczeństwo publiczne w centrum miasta. Poprawienie systemu oświetlenia oraz monitoring wizyjny są niewątpliwie ważnymi zadaniami do zrealizowania podczas rewitalizacji tego obszaru.

To właśnie na tym terenie powinny znaleźć się projekty zwiększające usługi około turystyczne, usługi gastronomiczne.

Obszar spełnia następujące kryteria przyjęte do delimitacji obszarów problemowych, niezbędnych do procesu rewitalizacji:

- wysoki stopień przestępczości i wykroczeń;
- wysoka stopa długotrwałego bezrobocia;
- niekorzystne trendy demograficzne;
- niski poziom wydajności energetycznej budynków.

Ponadto obszar charakteryzuje się:

- dużą ilością obiektów o wartościach kulturowych lub położeniem w obszarze wpisanym do rejestru zabytków lub objętym ochroną konserwatorską;
- złym stanem technicznym istniejącej zabudowy.

OBSZAR 3

Obszary oznaczone numerem 3 określają obszary, które będą przeznaczone do rewitalizacji w ramach Działania 4.1. „Humanizacja blokowisk”.

W ramach niniejszego działania mogą być realizowane następujące projekty:

- modernizacja i adaptacja budynków i pomieszczeń, znajdujących się w zasobach spółdzielni mieszkaniowych, na cele kulturalne, sportowe, opiekuńcze, terapeutyczno-poradnicze, informatyczne, wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, połączona z zakupem sprzętu niezbędnego do nadania tym budynkom i pomieszczeniom nowych funkcji.

W ramach obszarów przeznaczonych do rewitalizacji w ramach tego działania wyznaczono następujące obszary:

- Obszar ograniczony ulicą Lotników, 11 Listopada, Lidzbarską, Pileckiego, Polną.
- Obszar ograniczony ulicą Księżodworską, Reja, Kochanowskiego, Kolejową.

-Obszar ograniczony ulicą Norwida, Olsztyńską, Rydygiera, Św. Katarzyny Aleksandryjskiej, Podkowińskiego, Leśna, Nidzicka, Konopnicka.

Na wyznaczonych obszarach zlokalizowana jest zabudowa powstała w latach 70-tych i 80-tych XX w. Jest to zabudowa blokowa o niskim standardzie budowlanym wymagająca modernizacji oraz poprawy przestrzennej lokali mieszkalnych oraz estetyki budynków i otoczenia. Obszar charakteryzuje się nieekonomicznym wykorzystaniem przestrzeni, brakiem terenów rekreacyjnych oraz punktów usługowo-handlowych.

W obszarze 3 należy zauważyć przede wszystkim degradację terenów zielonych oraz ogólnie pojętej przestrzeni publicznej. Obszar 3 to obszar, który dzięki swojemu położeniu bezpośrednio oddziałuje na obszar 2.

Infrastruktura komunikacyjna (ulice, ciągi piesze) wymagają renowacji. Przy odpowiednim poziomie infrastruktury komunikacyjnej i technicznej obszar 3 może stać się strefą świadcząca szeroko pojęte usługi.

Obszar 3 powinien zostać również objęty programem monitoringu, aby zapewnić mieszkańcom i potencjalnym turystom bezpieczeństwo.

Przy realizacji projektu rewitalizacji należy wspierać projekty dotyczące istniejących zabudowań, a także tworzenie nowych lokali mieszkalnych. Przy rozbudowie systemu mieszkalnictwa na terenie Działdowa należy pamiętać również o przeznaczeniu terenów pod rozwijającą się formę budownictwa mieszkaniowego społecznego. W obszarze 3 nie może zabraknąć oczywiście obiektów handlowo-usługowych. Istotnym elementem polityki społecznej (większe osiedla mieszkaniowe tworzą większe zagrożenia powstawania patologii społecznych) jest zapewnienie mieszkańcom osiedli odpowiednich punktów wsparcia na obszarze zamieszkania, a zatem lokalizacja projektów społecznych takich jak ośrodków pomocy i wsparcia powinna zostać uwzględniona przy realizacji projektu rewitalizacji.

Na obszarach mieszkaniowych nie może również zabraknąć projektów związanych z bezpieczeństwem – oświetlenie, monitoring, „sąsiedzka straż”, a także związanych

z bezpieczeństwem komunikacyjnym – modernizacja dróg osiedlowych, a także ciągów pieszych.

Obszar spełnia następujące kryteria przyjęte do delimitacji obszarów problemowych, niezbędnych do procesy rewitalizacji:

- wysoki stopień przestępczości i wykroczeń;
- wysoka stopa długotrwałego bezrobocia;
- niekorzystne trendy demograficzne;
- niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej;
- porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego;
- niski poziom wydajności energetycznej budynków.

Ponadto obszar charakteryzuje się:

- złym stanem technicznym istniejącej zabudowy;
- koniecznością poprawy funkcjonalności ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznej;
- szczególnie zniszczonym otoczeniem, niedostatecznym lub nieekonomicznym wykorzystaniem przestrzeni.

Projekt rewitalizacji ma charakter strategiczny dla miasta Działdowa. Jego realizacja przyczyni się do rozwoju miasta i pomoże w rozwiązaniu wielu kluczowych dla miasta problemów.

4.4. Projekty realizacyjne

W ramach konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta Działdowa, jednostkami samorządu terytorialnego i innymi potencjalnymi beneficjentami zostały zgłoszone do Lokalnego Programu Rewitalizacji 26 wniosków, z których 6 podlegało odrzuceniu, ze względu na niekwalifikowaność projektów do realizacji lub położenie poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji. Projekty uwzględnione do realizacji zostały przedstawione w rozdziale 4, w rozbiciu na część przestrzenną, gospodarczą i społeczną (wraz z informacją, do którego obszaru rewitalizacji należą).

4.5. Oczekiwane wskaźniki realizacji

Jako **wskaźniki realizacji** w programie rewitalizacji przyjmuje się następujące wskaźniki (wskaźniki wskazane w Uszczegółowieniu Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013):

- Liczba budynków poddanych rewitalizacji;
- Liczba zrewitalizowanych obszarów;
- Powierzchnia zrewitalizowanego obszaru;
- Liczba projektów zapewniających zrównoważenie i poprawę atrakcyjności miast i miasteczek;
- Liczba projektów promujących firmy, przedsiębiorczość i nowe technologie;
- Liczba projektów oferujących usługi dla promowania równych szans i społecznej inkluzji dla mniejszości i młodych ludzi;
- Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektu.

V. Plan działań rewitalizacyjnych na terenie miasta Działdowa

W ramach programu rewitalizacji przewidziano do wykonania zadania o charakterze przestrzennym (techniczno-materialnym), gospodarczym, jak również działania o charakterze społecznym. Wszystkie te działania zostaną wykonane w latach przyjętych do realizacji w Lokalnym Programie Rewitalizacji 2009-2015.

Projekty wymienione w Lokalnym Programie Rewitalizacji mogą ubiegać się o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2013, Osi Priorytetowej „Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast”, Działania:

- Humanizacja blokowisk.
- Rewitalizacja miast.
- Restrukturyzacja terenów powojсковych i przemysłowych.

5.1. Plan działań przestrzennych (techniczno-materialnych) w latach 2009-2013

Tab. 12 Wykaz planowanych działań przestrzennych w latach 2009-2013

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji zadań (lata)					Opis projektu	Instytucja finansująca - uczestnicząca	Łącznie nakłady w latach 2009 – 2013 w zł netto
		2009	2010	2011	2012	2013			
1.	Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji						Opracowanie dokumentu	Gmina Miasto Działdowo	12 000
2.	Rewitalizacja przestrzeni publicznej – park Miejski Jana Pawła II						Rewitalizacja przestrzeni publicznej. Zagospodarowanie i uporządkowanie zdegradowanych przestrzennej.	Gmina Miasto Działdowo	420 000
3.	Rewitalizacja zabytkowego obiektu Ratusza						Projekt zakłada kompleksową modernizację obiektu wraz z jego otoczeniem.	Gmina Miasto Działdowo	2 000 000
4.	Rewitalizacja murów obronnych XIV wiecznego zamku						Adaptacja pozostałości murów obronnych XIV wiecznego zamku na cele turystyczne	Firma Handlowa „El-ba”	5 000 000
5.	Rewitalizacja Zamku Krzyżackiego w Działdowie						Przygotowanie projektu rewaloryzacji, prace konserwatorskie i rewaloryzacja obiektu, zagospodarowanie nowych przestrzeni i otoczenia zamku	Gmina Miasto Działdowo	7 000 000
6.	Rewitalizacja budynku przy ulicy Młyńskiej 15						Poprawa warunków technicznych obiektu, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania, renowacja starej tkanki urbanistycznej oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	WM Młyńska 15	200 000
7.	Rewitalizacja budynku przy ulicy Mickiewicza 35						Poprawa warunków technicznych obiektu, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania, renowacja starej tkanki urbanistycznej oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	WM Mickiewicza 35	300 000
8.	Rewitalizacja budynku przy ulicy Polnej 2						Poprawa warunków technicznych obiektu, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania, renowacja starej tkanki urbanistycznej oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	WM Polna 2	150 000
9.	Rewitalizacja budynku przy ulicy Krótkiej 2						Poprawa warunków technicznych obiektu, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania, renowacja starej tkanki urbanistycznej oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	WM Krótka 2	300 000

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Działdowa

10.	Rewitalizacja budynku przy ulicy Jagiełły 29					Poprawa warunków technicznych obiektu, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania, renowacja starej tkanki urbanistycznej oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	WM Jagiełły 29	450 000
11.	Rewitalizacja budynku przy ulicy Katarzyny 11					Poprawa warunków technicznych obiektu, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania, renowacja starej tkanki urbanistycznej oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	WM Katarzyny 11	55 000
12.	Rewitalizacja budynku po byłych koszarach					Powstanie Hospicjum im. Męczenników Działdowskich	CARITAS	16 000 000
13.	Rewitalizacja budynku Państwowej Szkoły Muzycznej					Poprawa warunków technicznych obiektu, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania, renowacja starej tkanki urbanistycznej oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	Państwowa Szkoła Muzyczna	150 000
14.	Rewitalizacja budynku Biblioteki Pedagogicznej					Poprawa warunków technicznych obiektu, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania, renowacja starej tkanki urbanistycznej oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	Biblioteka Pedagogiczna	200 000
15.	Rewitalizacja Powiatowego Urzędu Pracy w Działdowie					Poprawa warunków technicznych obiektu, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania, renowacja starej tkanki urbanistycznej oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	PUP	2 100 000
16.	Rewitalizacja budynku przy ulicy Chopina 4					Poprawa warunków technicznych obiektu, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania, renowacja starej tkanki urbanistycznej oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	ZHP w Działdowie	1 500 000
17.	Humanizacja osiedla mieszkaniowego przy ulicy Rydygiera 1,3,5					Poprawa warunków technicznych blokowisk, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	WM Rydygiera 1,3,5	1 280 000
18.	Humanizacja osiedla mieszkaniowego przy ulicy Biedrawiny 2,4,6					Poprawa warunków technicznych blokowisk, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	WM Biedrawiny 2,4,6	1 500 000
19.	Humanizacja osiedla mieszkaniowego przy ulicy Norwida 15,17,19,21,23,25,27					Poprawa warunków technicznych blokowisk, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	WM Norwida 15,17,19,21,23,25,27	2 900 000
20.	Humanizacja budynku mieszkalnego przy ulicy Malewskiej 1					Poprawa warunków technicznych blokowisk, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	WM Malewskiej 1	754 670

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Działdowa

21.	Humanizacja budynku mieszkalnego przy ulicy Lidzbarskiej 3					Poprawa warunków technicznych blokowisk, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	WM Lidzbarska 3	200 000
22.	Humanizacja budynku mieszkalnego przy ulicy Lidzbarskiej 5					Poprawa warunków technicznych blokowisk, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania oraz ograniczenie negatywnych skutków społecznych	WM Lidzbarska 5	100 000
23.	Centrum Usług dla MSP					Modernizacja i remont istniejącego budynku z lat 60-dziesiątych w celu przystosowania obiektu na cele gospodarcze.	Warmińsko-Mazurski Fundusz „Poręczenia Kredytowe” Sp. z o.o.	2 600 000

Tabela 13 zawiera łączne koszty działań o charakterze przestrzennym na terenie rewitalizowanym w latach 2009-2013 wraz z podziałem na podmioty finansujące:

Tab. 13 Koszty działań przestrzennych w latach 2009-2013

Nazwa podmiotu	Wymagane nakłady w latach w PLN (netto)
Gmina Miasto Działdowo	9 432 000
WM Młyńska 15	200 000
WM Mickiewicza 35	300 000
WM Polna 2	150 000
WM Krótka 2	300 000
WM Jagiełły 29	450 000
WM Katarzyny 11	55 000
CARITAS	16 000 000
Państwowa Szkoła Muzyczna	150 000
Biblioteka Pedagogiczna	200 000
PUP	2 100 000
WM Rydygiera 1,3,5	1 280 000
WM Biedrawiny 2,4,6	1 500 000
WM Norwida 15,17,19,21,23,25,27	2 900 000
WM Malewskiej 1	754 670
Firma Handlowa El-ba	5 000 000
WM Lidzbarska 3	200 000
WM Lidzbarska 5	100 000
ZHP w Działdowie	1 500 000
Warmińsko-Mazurski Fundusz „Poręczenia Kredytowe” Sp. z o.o.	2 600 000

5.2. Plan działań gospodarczych w latach 2009-2013

Tab. 14 Wykaz planowanych działań gospodarczych w latach 2009-2013

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji zadań (lata)					Opis projektu	Instytucja finansująca - uczestnicząca	Łącznie nakłady w latach 2009 – 2013 w zł
		2009	2010	2011	2012	2013			
1	Warsztaty dla przedsiębiorców z zakresu pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych						Szkolenia dla przedsiębiorców	Miasto Działdowo	100 000
2	Szkolenia dla młodzieży z zakresu pozyskiwania środków unijnych i rozpoczynania własnej działalności gospodarczej						Cykl szkoleń	Miasto Działdowo	500 000

5.3. Plan działań społecznych w latach 2009-2013

Tab. 15 Wykaz planowanych działań społecznych w latach 2009-2013

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji zadań (lata)					Instytucja finansująca - uczestnicząca	Łącznie nakłady w latach 2009 – 2013 w zł
		2009	2010	2011	2012	2013		
1.	Opracowanie nowych szlaków turystycznych dla miasta						Miasto Działdowo	200 000
2.	Strefa aktywności rodzinnej						Miasto Działdowo	1 000 000
3.	Tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miasta, szkolenia i programy profilaktyczne. KPP POLICJI						Miasto Działdowo	300 000

VI. Plan finansowy realizacji rewitalizacji na lata 2009-2013

Źródłami finansowania zadań objętych lokalnym programem rewitalizacji będą:

- środki własne budżetu Miasta;
- środki Powiatu Działdowskiego;
- środki wspólnot mieszkaniowych budynków objętych programem rewitalizacji;
- środki z budżetu państwa;
- fundusze strukturalne Unii Europejskiej;
- partnerstwo publiczno-privatne;
- kredyty, poręczenia.

Wykorzystanie kapitału prywatnego do finansowania usług publicznych jest już stosowane w całej Europie. W Polsce partnerstwo publiczno – prywatne wprowadziła uchwalona przez Sejm 19 grudnia 2008 roku Ustawa o partnerstwie publiczno-privatnym (PPP).

Partnerstwo publiczno-privatne, w rozumieniu ustawy, to oparta na umowie o partnerstwie publiczno-privatnym współpraca podmiotu publicznego i partnera prywatnego, służąca realizacji zadania publicznego. (Art. 2 ust. 2 PPP).

Strony umowy o partnerstwie publiczno-privatnym:

Partner prywatny to następujące podmioty:

- przedsiębiorca w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej;
- organizacja pozarządowa;
- kościół lub inny związek wyznaniowy;
- podmiot zagraniczny, jeżeli jest przedsiębiorcą w rozumieniu prawa kraju rejestracji i spełnia warunki do wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej działalności gospodarczej.

Podmiot publiczny to następujące podmioty:

- organy administracji rządowej;
- jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki;
- fundusze celowe;
- państwowe szkoły wyższe;
- jednostki badawczo-rozwojowe;
- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej;
- państwowe lub samorządowe instytucje kultury;
- Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne;
- państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, banków i spółek handlowych.

W tabeli 16 przedstawieni są wszyscy beneficjenci, w podokresie 2007-2011 wraz z rozbiem kosztów finansowania realizacji projektu, zgodnie z obowiązującym układem procentowym:

- Beneficjent (15% kosztów inwestycji)
- Budżet kraju (10%)
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (75%)

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Dziadkowo

Tab. 16 Zestawienie kosztów realizacji zadań przestrzennych w latach 2009-2013 z uwzględnieniem dotacji z funduszy strukturalnych i budżetu kraju

	Nazwa podmiotu finansującego	Łącznie
		2009-2013
Gmina Miasto Dziadowo	Beneficjent (15%)	1 414 800,00
	Budżet kraju (10%)	943 200,00
	EFRR (75%)	7 074 000,00
	Razem	9 432 000,00
WM Młyńska 15	Beneficjent (15%)	30 000,00
	Budżet kraju (10%)	20 000,00
	EFRR (75%)	150 000,00
	Razem	200 000,00
WM Mickiewicza 35	Beneficjent (15%)	45 000,00
	Budżet kraju (10%)	30 000,00
	EFRR (75%)	225 000,00
	Razem	300 000,00
WM Polna 2	Beneficjent (15%)	22 500,00
	Budżet kraju (10%)	15 000,00
	EFRR (75%)	112 500,00
	Razem	150 000,00
WM Krótka 2	Beneficjent (15%)	45 000,00
	Budżet kraju (10%)	30 000,00
	EFRR (75%)	225 000,00
	Razem	300 000,00
WM Jagielły 29	Beneficjent (15%)	67 500,00
	Budżet kraju (10%)	45 000,00
	EFRR (75%)	337 500,00
	Razem	450 000,00
WM Katarzyny 11	Beneficjent (15%)	8 250,00
	Budżet kraju (10%)	5 500,00
	EFRR (75%)	41 250,00
	Razem	55 000,00

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Działdowa

CARITAS	Beneficjent (15%)	2 400 000,00
	Budżet kraju (10%)	1 600 000,00
	EFRR (75%)	12 000 000,00
	Razem	16 000 000,00
Państwowa Szkoła Muzyczna	Beneficjent (15%)	22 500,00
	Budżet kraju (10%)	15 000,00
	EFRR (75%)	112 500,00
	Razem	150 000,00
Biblioteka Pedagogiczna	Beneficjent (15%)	30 000,00
	Budżet kraju (10%)	20 000,00
	EFRR (75%)	150 000,00
	Razem	200 000,00
PUP	Beneficjent (15%)	315 000,00
	Budżet kraju (10%)	210 000,00
	EFRR (75%)	1 575 000,00
	Razem	2 100 000,00
WM Rydygiera 1,3,5	Beneficjent (15%)	192 000,00
	Budżet kraju (10%)	128 000,00
	EFRR (75%)	960 000,00
	Razem	1 280 000,00
WM Biedrawiny 2,4,6	Beneficjent (15%)	225 000,00
	Budżet kraju (10%)	150 000,00
	EFRR (75%)	1 125 000,00
	Razem	1 500 000,00
WM Norwida 15,17,19,21,23,25,27	Beneficjent (15%)	435 000,00
	Budżet kraju (10%)	290 000,00
	EFRR (75%)	2 175 000,00
	Razem	2 900 000,00
WM Malewskiej 1	Beneficjent (15%)	113 200,50
	Budżet kraju (10%)	75 467,00
	EFRR (75%)	566 002,50
	Razem	754 670,00

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Działdowa

Firma Handlowa „El-ba”	Beneficjent (15%)	750 000,00
	Budżet kraju (10%)	500 000,00
	EFRR (75%)	3 750 000,00
	Razem	5 000 000,00
ZHP w Działdowie	Beneficjent (15%)	225 000,00
	Budżet kraju (10%)	150 000,00
	EFRR (75%)	1 125 000,00
	Razem	1 500 000,00
Warmińsko-Mazurski Fundusz „Poręczenia Kredytowe” Sp. z o.o.	Beneficjent (15%)	390 000,00
	Budżet kraju (10%)	260 000,00
	EFRR (75%)	1 950 000,00
	Razem	2 600 000,00
WM Lidzbarska 3	Beneficjent (15%)	15 000,00
	Budżet kraju (10%)	10 000,00
	EFRR (75%)	75 000,00
	Razem	100 000,00
WM lidzbarska 5	Beneficjent (15%)	30 000,00
	Budżet kraju (10%)	20 000,00
	EFRR (75%)	150 000,00
	Razem	200 000,00
RAZEM	Beneficjent (15%)	6 775 750,50
	Budżet kraju (10%)	4 517 167,00
	EFRR (75%)	33 878 752,50
	Razem	45 171 670,00

VII. System wdrażania - wybór prawnej formy zarządzającego programem

Warunkiem obowiązywania Lokalnego Planu Rewitalizacji Miasta Działdowa jako aktu prawa funkcjonującego w Działdowie jest jego przyjęcie do realizacji na mocy Uchwały Rady Miejskiej w Działdowie. Akt ten wskaże wolę Rady Miejskiej do zharmonizowanego jego rozwoju na zasadach określonych w Programie LPR. Ważnym elementem decydującym o skuteczności realizacji założeń i celów każdego dokumentu planistycznego jest skuteczny i przemyślany system jego wdrażania.

Zadania przewidziane do realizacji w okresie 2009-2013 będą koordynowane i zarządzane przez Zespół Zadaniowy ds. Rewitalizacji, który został powołany Zarządzeniem Burmistrza Miasta Działdowa. W skład Zespołu Zadaniowego wchodzi zarówno kierownicy wydziałów Urzędu Miasta, jak i jego pracownicy, a także:

- Radni Rady Miejskiej w Działdowie;
- Przedstawiciele Starostwa Powiatowego w Działdowie;
- Przedstawiciele Organizacji Pozarządowych.

VIII. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Działdowa stanowi dokument otwarty, ponadkadencyjny, określający cele i programy działań na kilkanaście lat. Poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz w razie potrzeby aktualizowany w zakresie dostosowania się do zmieniających się uwarunkowań.

Monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych. Dostarcza informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów inwestycyjnych oraz programów jak i sposobie i prawidłowości wykorzystania udzielonej pomocy finansowej.

Monitorowanie dotyczyć będzie przede wszystkim kontroli realizacji projektów inwestycyjnych oraz osiągania planowanych wskaźników produktów i rezultatów dla poszczególnych inwestycji.

Monitoring prowadzony będzie w zakresie **rzeczowym** i **finansowym**.

Monitoring rzeczowy obejmował będzie dane obrazujące postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwienie oceny jego wykonania w odniesieniu do celów ustalonych w LPR i będzie prowadzony w dwóch kategoriach:

- wskaźniki produktu,
- wskaźniki rezultatu.

Proponowane wskaźniki monitoringu:

WSKAŹNIKI PRODUKTU	jedn. miary	charakter wskaźnika
Długość wybudowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją	km	infrastrukturalny
Długość zmodernizowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją	km	infrastrukturalny
Powierzchnia wybudowanej infrastruktury drogowej (światła, przejścia) i okołodrogowej (np. przystanki)	m ²	infrastrukturalny
Powierzchnia zmodernizowanej infrastruktury drogowej	m ²	infrastrukturalny
Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury drogowej	szt.	infrastrukturalny
Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej	szt.	infrastrukturalny
Długość wybudowanej sieci wodociągowej	km	infrastrukturalny
Długość wyremontowanej sieci wodociągowej	km	infrastrukturalny
Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej	km	infrastrukturalny
Długość wyremontowanej sieci kanalizacyjnej	km	infrastrukturalny
Liczba budynków poddanych modernizacji	szt.	infrastrukturalny
Powierzchnia budynków poddanych modernizacji	m ²	infrastrukturalny

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Działdowa

Liczba nowych budynków mieszkalnych	szt.	infrastrukturalny
Powierzchnia nowych budynków mieszkalnych	m ²	infrastrukturalny
Powierzchnia budynków powojсковych poddanych przebudowie/remontowi	m ²	infrastrukturalny
Liczba budynków powojсковych poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej	szt.	infrastrukturalny
Powierzchnia usługowa	m ²	gospodarczy
Liczba budynków zmodernizowanych na potrzeby działalności gospodarczej	szt.	gospodarczy
Powierzchnia budynków zmodernizowanych na potrzeby działalności gospodarczej	m ²	gospodarczy
Powierzchnia budynków zmodernizowanych /wyremontowanych/odrestaurowanych na cele edukacyjne	m ²	społeczny
Powierzchnia budynków zmodernizowanych /wyremontowanych/odrestaurowanych na cele społeczne	m ²	społeczny
Powierzchnia budynków na cele zmodernizowanych /wyremontowanych/odrestaurowanych kulturalne	m ²	społeczny
Liczba zmodernizowanych obiektów pod kątem likwidacji barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych	szt.	społeczny
Powierzchnia zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej	m ²	społeczny
Powierzchnia nowych obiektów infrastruktury kulturalnej	m ²	społeczny
Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury kulturalnej	szt.	społeczny
Liczba miejsc o charakterze kulturalnym-rekreacyjno-turystycznym (galerie, punkty gastronomiczne, puby, itp.)	szt.	społeczny
Powierzchnia odrestaurowanych obiektów dziedzictwa kulturowego	m ²	mieszany
Ilość odrestaurowanych obiektów dziedzictwa kulturowego	szt.	mieszany
Powierzchnia obiektów zrewitalizowanych	m ²	mieszany
Liczba obiektów zrewitalizowanych	szt.	mieszany

WSKAŹNIKI REZULTATÓW	jedn. miary	charakter wskaźnika
Liczba lokali użytkowych przyłączonych do sieci kanalizacyjnej/wodociągowej	szt.	infrastrukturalny
Liczba miejsc parkingowych	szt.	infrastrukturalny
Liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie zrewitalizowanym	szt.	infrastrukturalny
Powierzchnia zrehabilitowanych terenów powojсковych	m ²	infrastrukturalny
Powierzchnia zabudowanych/zrehabilitowanych pustych przestrzeni publicznych	m ²	infrastrukturalny
Powierzchnia terenów które stały się dostępne w wyniku realizacji projektów	m ²	infrastrukturalny
Liczba nowych punktów usługowych na terenach zrewitalizowanych	szt.	gospodarczy
Liczba nowo utworzonych podmiotów gospodarczych	%	gospodarczy
Liczba zlikwidowanych podmiotów gospodarczych	szt.	gospodarczy
Powierzchnia usługowa powstała w wyniku rewitalizacji	m ²	gospodarczy
Powierzchnia produkcyjna	m ²	gospodarczy
Struktura podmiotów gospodarczych na terenie rewitalizowanym	%	gospodarczy
Liczba osób mieszkających w budynkach, poddanych renowacji	osoby	mieszany
Powierzchnia terenów powojсковych które stały się dostępne w wyniku realizacji projektów	m ²	mieszany
Liczba przedsiębiorstw korzystających z ofert skierowanych do przedsiębiorczości	szt.	mieszany
Liczba przeszkolonych bezrobotnych	osoby	mieszany
Liczba nowych miejsc pracy na terenie zrewitalizowanym	szt.	mieszany
Liczba osób korzystających z nowej infrastruktury kulturalnej	osoby	mieszany
Liczba osób korzystających z nowej infrastruktury turystycznej	osoby	mieszany
Liczba zlikwidowanych miejsc pracy na terenie zrewitalizowanym	szt.	społeczny
Liczba dzieci i młodzieży korzystających ze zmodernizowanej	osoby	społeczny

/stworzonej bazy edukacyjnej		
Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki	szt.	społeczny
Powierzchnia terenów które stały się dostępne w wyniku realizacji projektów	m ²	społeczny
Liczba przestępstw w mieście	szt.	społeczny
Wskaźnik wykrywalności przestępstw	%	społeczny
Liczba niepełnosprawnych korzystających z budynków kultury	osoby	społeczny

Monitoring finansowy obejmował będzie dane realizacji projektów będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na nie środków finansowych.

Ocena programów (projektów i zadań inwestycyjnych), przebiegać powinna według trzech aspektów odnoszących się do trzech stanów procesów realizowanych w praktyce:

- ex-ante - ocena poprzedzająca realizację procesu, nazywana oceną prospektywną, polega na sprawdzeniu poprawności ustalenia struktury operacyjnej procesu wykonawczego i struktury organizacyjnej, w której proces ten ma być realizowany;
- mid-term - ocena bieżąca, sprawowana w czasie realizacji procesu, polega na śledzeniu przebiegu procesu realizowanego w podsystemie wykonawczym, z punktu widzenia jego zgodności z założoną strukturą operacyjną oraz sprawdzaniu zgodności osiągniętych rezultatów pod względem ilościowym, jakościowym i czasowym z celami zdekomponowanymi na zadania;
- ex-post – ocena przeprowadzona po zakończeniu działania objętego programem ocena retrospektywna, która polega na konfrontacji osiągniętych rezultatów z założonymi celami. Stanowi ona podstawę oceny sprawności realizacji oraz trafności przyjętych wzorców działań.

Do monitorowania oceny realizacji programu i jego aktualizacji, służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami programu oraz osiągane wskaźniki produktów, rezultatów i oddziaływania. Na system okresowej analizy, monitorowania i aktualizacji składają się:

- Zespół Zadaniowy ds. Rewitalizacji;
- Partnerzy:
  - partnerzy indywidualni i radni jako reprezentanci ogółu mieszkańców miasta,

- mieszkańcy miasta,
- przedsiębiorcy,
- bankowcy,
- organizacje pozarządowe,
- partnerzy instytucjonalni,
- inni partnerzy.

Plan działań dla przebiegu procesu rewitalizacji i informacje o jego realizacji:

- przebieg i kolejność realizacji poszczególnych zadań w określonych przedziałach czasowych
- informacje o realizacji działań i zadań

Określony sposób oceny przebiegu realizacji procesu rewitalizacji

- analiza osiągniętych w danym okresie wskaźników podczas:
  - a) spotkań zespołu koordynacyjnego – nie rzadziej niż raz na pół roku,
  - b) spotkań zespołu koordynacyjnego z partnerami, według określonego harmonogramu.

Integracja społeczeństwa

Zasadniczym celem integracji społecznej jest zapewnienie wyczerpującej i zrozumiałej informacji oraz takich dróg jej obiegu, żeby uzyskać partycypację społeczności lokalnej w procesie rewitalizacji, jej aktywny udział w programowaniu, decyzjach oraz odpowiedzialności i finansowaniu.

Komunikacja społeczna ma:

- zapewnić partnerom programu dostęp do informacji na temat celów i problemów rewitalizacji;
- pobudzić ich do wdrażania własnych opinii;
- nawiązać porozumienie pomiędzy partnerami procesu rewitalizacji, a zespołem koordynacyjnym.

Podstawą partycypacji jest informacja, wymieniana pomiędzy partnerami, a zespołem koordynacyjnym w procesie komunikacji społecznej, zorganizowanej w sprawny system.

Informowanie w procesie komunikacji społecznej ma wyjaśnić mieszkańcom korzyści płynące z procesu rewitalizacji, w zamian za tymczasowe zakłócenie normalnego rytmu życia i określony wysiłek, także finansowy.

Na system komunikacji społecznej składają się:

- Podmiot inicjujący proces komunikowania się - zespół koordynacyjny
- Podmiot odbierający informacje - partnerzy indywidualni i zbiorowi
- Określone informacje:
  - wiadomości zaznajamiające oraz o specyficznym tzw. pedagogicznym charakterze, wyjaśniające zagadnienie rewitalizacji i potrzebę realizacji programu;
  - wiadomości z bieżącej realizacji programu;
  - wnioski z monitorowania, oceny i aktualizacji.
    - Określony sposób komunikowania się:
      - środki komunikacji społecznej bezpośredniej, takie jak kontakty i spotkania burmistrza Miasta Działdowa (zespół koordynacyjny) z mieszkańcami, a także kontakty i spotkania mieszkańców z urzędnikami podczas załatwiania spraw.
      - środki komunikacji społecznej pośredniej, m.in.: relacje dziennikarzy, prasy, radia, telewizji (informacja prasowa, konferencje, wywiady); ulotki, biuletyny, informatory, wydawnictwa, ogłoszenia; strona internetowa).
        - System wykorzystywać może:
          - dokumentację (uchwały Rady Miejskiej w Działdowie, zarządzenia i decyzje Burmistrza Miasta Działdowa, ustalenia zespołu koordynacyjnego);
          - wywiad (bieżące informacje o sytuacji);
          - badania sondażowe (wywiad kwestionariuszowy, wywiad telefoniczny, ankieta wypełniana przez respondenta).

Celem działań związanych z promocją programu jest dotarcie do jak najszerszej grupy odbiorców:

- beneficjentów projektów/mieszkańców gminy,
- środowiska przedsiębiorców,
- organizacji pozarządowych,
- partnerów społecznych.

Sprawność i efektywność działania systemu komunikacji społecznej zależy z jednej strony od zaangażowania, umiejętności, sposobu pozyskiwania, analizowania i oceny informacji od mieszkańców, a z drugiej strony od umiejętności doboru form i środków przekazywania informacji.

IX. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego pismem o sygnaturze ZPRR.VII.o742-77/08 z dnia 22 grudnia 2008 roku poinformował jednostki samorządu terytorialnego o zmianie przepisów wynikających z wejściem w życie w dniu 15 listopada 2008 roku ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. W związku z wyżej wymienioną ustawą Instytucja Zarządzająca narzuciła obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektów zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji.

Miasto Działdowo jako organ opracowujący Lokalny Program Rewitalizacji wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie (pismo WRP.0717-1/07/08/09 z dnia 6 stycznia 2009 roku) o wytyczne do opracowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektów zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Działdowa.

Regionalny Dyrektor poprzez pismo o sygnaturze RDOŚ-28-WOOS-6613-01-001/09/jc oraz pismem o sygnaturze RDOŚ-28-WOOS-6613-01-011/09/AM uznał za konieczne przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Działdowa”. Powyższe opracowanie wraz z odpowiednimi uzgodnieniami stanowi odrębne opracowanie.

SPIS TABEL

Tab. 1 Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON.....	38
Tab. 2 Liczba ludności oraz gęstość zaludnienia Działdowa w latach 2000 - 2006.....	41
Tab. 3 Liczba kobiet i mężczyzn oraz współczynnik feminizacji w Działdowie w latach 2000 - 2006 ..	42
Tab. 4 Urodzenia, zgony oraz przyrost naturalny w Działdowie w latach 2000 - 2006.....	42
Tab. 5 Małżeństwa w Działdowie w latach 2000 - 2006.....	43
Tab. 6 Zameldowania, wymeldowania oraz saldo migracji w Działdowie w latach 2000 - 2006.....	44
Tab. 7 Sytuacja mieszkaniowa Działdowa i województwa warmińsko-mazurskiego w 2000 i 2006 r. ..	49
Tab. 8 Mieszkania zamieszkałe wg powierzchni użytkowej w 2002 r.	50
Tab. 9 Przestępczość na terenie miasta Działdowa za lata 2004, 2006, 2007.	55
Tab. 10 Sytuacja demograficzna w wybranych miastach województwa warmińsko - mazurskiego	62
Tab. 11 Podstawowe dane statystyczne.	68
Tab. 12 Wykaz planowanych działań przestrzennych w latach 2009-2013	94
Tab. 13 Koszty działań przestrzennych w latach 2009-2013.....	97
Tab. 14 Wykaz planowanych działań gospodarczych w latach 2009-2013.....	98
Tab. 15 Wykaz planowanych działań społecznych w latach 2009-2013.....	98
Tab. 16 Zestawienie kosztów realizacji zadań przestrzennych w latach 2009-2013 z uwzględnieniem dotacji z funduszy strukturalnych i budżetu kraju	101

SPIS RYCIN

Ryc. 1 Położenie geograficzne.....	16
Ryc. 2 Liczba pracujących mieszkańców Działdowa w latach 2000-2006	39
Ryc. 3 Liczba ludności oraz gęstość zaludnienia Działdowa w latach 2000 - 2006.....	41
Ryc. 4 Urodzenia, zgony oraz przyrost naturalny w Działdowie w latach 2000 - 2006.....	42
Ryc. 5 Zameldowania, wymeldowania oraz saldo migracji w Działdowie w latach 2000 - 2006	44
Ryc. 6 Struktura płci i wieku w 2006 roku	46
Ryc. 7 Wskaźniki obciążenia demograficznego Działdowa w latach 2002 – 2006.....	47
Ryc. 8 Bezrobotni w Działdowie w latach 2003 – 2006.....	48
Ryc. 9 Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie działdowskim oraz województwie warmińsko – mazurskim w latach 2004 - 2006	48
Ryc. 10 Zasoby mieszkaniowe Działdowa wg form własności w 2006 r.....	51
Ryc. 11 Wykształcenie mieszkańców Działdowa w 2002 roku	52
Ryc. 12 Struktura wykształcenia mieszkańców Działdowa.....	53
Ryc. 13 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na Osiedla.....	54
Ryc. 14 Liczba przestępstw na terenie miasta Działdowa w latach 2004, 2006, 2007.....	55
Ryc. 15 Struktura wiekowa wybranych miast województwa warmińsko – mazurskiego	65
Ryc. 16 Wyznaczone obszary rewitalizacji	77

**Załącznik nr 1 – Uchwała Rady Miasta o przystąpieniu do
opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji**

**UCHWAŁA Nr III/25/06
Rady Miasta Dziąldowo
z dnia 29 grudnia 2006 r.**

w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Dziąldowo na lata 2007 - 2013.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) - Rada Miasta Dziąldowo uchwala co następuje:

§ 1. Przystępuje się do opracowania „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Dziąldowo na lata 2007 – 2013” jako programu wieloletniego, okresowo uzupełnianego i aktualizowanego w zakresie uwarunkowań i zadań przewidzianych na kolejne lata kalendarzowe.

§ 2. 1 Opracowaniem „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Dziąldowo na lata 2007 – 2013” obejmuje się obszar całego miasta.

2. Projekt programu określonego w ust. 1 zostanie opracowany przy udziale Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji powołanego przez Burmistrza Miasta Dziąldowo, w skład którego wejdą między innymi Radni Rady Miasta Dziąldowo.

§ 3. Zakres opracowania obejmuje:

1) ustalenie uwarunkowań i wyznaczanie granic obszaru rewitalizacji;

2) opracowanie programu i przygotowanie uchwały w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Dziąldowo na lata 2007 – 2013.

§ 4. Traci moc uchwała:

Nr XIX/177/04 Rady Miasta Dziąldowo z dnia 3 czerwca 2004 r. w sprawie wyrażenia zgody na przystąpienie do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Dziąldowo na lata 2004-2008.

§ 5. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Dziąldowo.

§ 6. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

Działdowo, podobnie jak większość obszarów zurbanizowanych, znajduje się pod presją wielu czynników przyczyniających się do degradacji przestrzennej, społecznej i ekonomicznej niektórych rejonów miasta. W ich wyniku, na tych obszarach zachodzą negatywne zjawiska, takie jak: wysoki stopień zużycia technicznego zabudowy miejskiej i przestrzeni urbanistycznej, degradacja obiektów o wartościach kulturowych, niski poziom przedsiębiorczości, ubóstwo oraz związana z nimi marginalizacja grup społecznych i przestępczość.

Chcąc w skuteczny, długofalowy i kompleksowy sposób zapobiegać tym negatywnym zjawiskom, konieczne jest podjęcie działań zmierzających do powstrzymania lub zapobieżenia procesom degradacji. W tym celu uznaje się za niezbędne opracowanie i uchwalenie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Działdowo na lata 2007 – 2013.

Proces rewitalizacji obejmie trzy główne dziedziny:

- rozwój gospodarczy (m.in poprzez tworzenie nowych miejsc pracy i stref aktywności gospodarczej, stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zwiększenie atrakcyjności turystycznej),
- rozwój społeczny (m.in poprzez zapobieganie przestępczości, marginalizacji i wykluczeniom społecznym, pobudzenie aktywności środowisk lokalnych oraz poprawę jakości życia lokalnych wspólnot),
- rozwój infrastrukturalny (m.in poprzez modernizację zabudowy i przestrzeni publicznej, rewaloryzację zabytków, poprawę stanu środowiska naturalnego, zmianę dotychczasowych funkcji obiektów, podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej terenów).

Skuteczność procesu rewitalizacji w dużym stopniu zależy od partycypacji społecznej. Zakłada się, że Lokalny Program Rewitalizacji będzie opracowany przy znaczącym udziale mieszkańców, środowisk społecznych, zawodowych i gospodarczych.

Biorąc pod uwagę długofalowy, złożony i kosztowny charakter działań rewitalizacyjnych, Lokalny Program Rewitalizacji powinien umożliwiać również korzystanie z funduszy Unii Europejskiej i innych źródeł finansowania. Będzie on stanowił załącznik do wniosków o wsparcie ze źródeł zewnętrznych dla m. in. jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, spółdzielni mieszkaniowych i innych zarządców nieruchomości, instytucji użyteczności publicznej, wspólnot mieszkaniowych.

BURMISTRZ
mgr Bronisław Mazurkiewicz

**Załącznik nr 2 – Powołanie Zespołu Zadaniowego ds.
Rewitalizacji oraz Pełnomocnika Burmistrza ds. Rewitalizacji
Miasta Dziąldowo**

ZARZĄDZENIE Nr...133/06
Burmistrza Miasta Dziadkowo
z dnia 28. grudnia 2006 r.

**w sprawie powołania Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji oraz Pełnomocnika
Burmistrza ds. Rewitalizacji Miasta Dziadkowo**

Na podstawie art. 30 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) oraz art. 2 ust. 2 Uchwały Nr III/25/06 Rady Miasta Dziadkowo z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Dziadkowo na lata 2007 – 2013, zarządzam co następuje:

§ 1. 1 Powołuję Zespół Zadaniowy ds. Rewitalizacji w składzie:

- 1) **Marian Odachowski** – Radny Rady Miasta Dziadkowo,
- 2) **Adam Stolarski** – Radny Rady Miasta Dziadkowo,
- 3) **Beata Szydłowska-Anaczkowska** – Skarbnik Miasta
- 4) **Monika Skrzypek** – Naczelnik Wydziału Planowania Przestrzennego, Inwestycji, Gospodarki Gruntami i Ochrony Środowiska,
- 5) **Konrad Kulawik** – Podinspektor w Wydziale Planowania Przestrzennego, Inwestycji, Gospodarki Gruntami i Ochrony Środowiska,
- 6) **Dorota Chojnacka** – Podinspektor w Wydziale Planowania Przestrzennego, Inwestycji, Gospodarki Gruntami i Ochrony Środowiska,
- 7) **Leszek Jarzynka** – Naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej i Działalności Gospodarczej,
- 8) **Ewa Ners** – Naczelnik Wydziału Oświaty,
- 9) **Sławomir Księżopolski** – Naczelnik Wydziału Organizacyjnego,
- 10) **Małgorzata Szymańska** – Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziadkowie,
- 11) **Dariusz Maćkowiak** – Dyrektor Miejskiego Domu Kultury w Dziadkowie,
- 12) **Ireneusz Falba** – Prezes Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Dziadkowie,
- 13) **Sławomir Karczewski** – Prezes Przedsiębiorstwa Ciepłowniczego Sp. z o.o. w Dziadkowie,
- 14) **Lidia Nyga** – przedstawiciel Starostwa Powiatowego w Dziadkowie,
- 15) **Zdzisław Syldatk** – Dyrektor Dziadkowskiego Centrum „Caritas”,
- 16) **Wojciech Wólkowski** – członek Towarzystwa Miłośników Ziemi Dziadkowskiej.

2. Zadaniem Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji jest przygotowanie i opracowanie projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Dziadkowo na lata 2007-2013.

3. Do czynnego udziału w pracach Zespołu mogą zostać zaproszone inne osoby, w szczególności reprezentujące istotnych dla rozwoju Miasta partnerów społeczno-gospodarczych zainteresowanych rewitalizacją.

4. W przypadku zaistnienia takiej potrzeby zostaną ustanowieni konsultanci i specjaliści ze stosownych dziedzin.

ZARZĄDZENIE Nr. 13/07
Burmistrza Miasta Działdowo
z dnia 27 lutego 2007 r.

zmieniające Zarządzenie w sprawie powołania Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji oraz Pełnomocnika Burmistrza ds. Rewitalizacji Miasta Działdowo.

Na podstawie art. 30 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) oraz art. 2 ust. 2 Uchwały Nr III/25/06 Rady Miasta Działdowo z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Działdowo na lata 2007 – 2013, zarządzam co następuje:

§ 1. W Zarządzeniu Nr 133/06 Burmistrza Miasta Działdowo z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie powołania Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji oraz Pełnomocnika Burmistrza ds. Rewitalizacji Miasta Działdowo wprowadza się następujące zmiany:

1. W § 1 ust. 1 dodaje się punkt 17 w brzmieniu:

„17) **Teresa Bartkowska** - Przewodnicząca Rady Miasta Działdowo,”

2. W § 1 ust. 1 dodaje się punkt 18 w brzmieniu:

„18) **Anna Kraśniewska** - Wiceprezes Zarządu Działdowskiej Agencji Rozwoju S.A.,”

3. W § 1 ust. 1 dodaje się punkt 19 w brzmieniu:

„19) **Ryszard Makszyński** - Komendant Hufca ZHP w Działdowie,”

4. W § 1 ust. 1 dodaje się punkt 20 w brzmieniu:

„20) **Renata Miecznikowska** - Prezes Zarządu Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej w Działdowie,”

5. W § 1 ust. 1 dodaje się punkt 21 w brzmieniu:

„21) **Sławomir Pszenny** - Przewodniczący Rady Forum Liderów Organizacji Pozarządowych Powiatu Działdowskiego,”

6. W § 1 ust. 1 dodaje się punkt 22 w brzmieniu:

„22) **Krzysztof Tabaczka** - Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Działdowie.”

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

BURMISTRZ
Burmistrz
mgr Bronisław Mazurkiewicz

ZARZĄDZENIE Nr...142/08
Burmistrza Miasta Dziadkowo
z dnia 22. grudnia 2008 r.

zmieniające Zarządzenie w sprawie powołania Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji oraz Pełnomocnika Burmistrza ds. Rewitalizacji Miasta Dziadkowo.

Na podstawie art. 30 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) oraz art. 2 ust. 2 Uchwały Nr III/25/06 Rady Miasta Dziadkowo z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Dziadkowo na lata 2007 – 2013, zarządzam co następuje:

§ 1. W Zarządzeniu Nr 133/06 Burmistrza Miasta Dziadkowo z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie powołania Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji oraz Pełnomocnika Burmistrza ds. Rewitalizacji Miasta Dziadkowo wprowadza się następujące zmiany:

1) W § 1 ust. 1 zastępuje się brzmienie pkt-u 5) **Konrad Kulawik** – Podinspektor w Wydziale Planowania Przestrzennego, Inwestycji, Gospodarki Gruntami i Ochrony Środowiska brzmieniem: „5) **Sławomir Gutkowski** – Inspektor w Wydziale Rozwoju i Promocji Miasta,”

2) W § 1 ust. 1 zastępuje się brzmienie pkt-u 6) **Dorota Chojnacka** – Podinspektor w Wydziale Planowania Przestrzennego, Inwestycji, Gospodarki Gruntami i Ochrony Środowiska brzmieniem: „6) **Magdalena Grajewska** – Inspektor w Wydziale Rozwoju i Promocji Miasta,”

3) W § 1 ust. 1 zastępuje się brzmienie pkt-u 7) **Leszek Jarzynka** – Naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej i Działalności Gospodarczej brzmieniem: „7) **Wojciech Fabiński** – Naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej i Działalności Gospodarczej,”

4) W § 1 ust. 1 zastępuje się brzmienie pkt-u 16) **Wojciech Wólkowski** – członek Towarzystwa Miłośników Ziemi Dziadowskiej brzmieniem: „16) **Grzegorz Mrowiński** – Prezes Towarzystwa Miłośników Ziemi Dziadowskiej,”

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

BURMISTRZ

mgr Bronisław Mazurkiewicz

**Załącznik nr 3 – Uchwała Rady Miasta o zatwierdzeniu
Lokalnego Programu Rewitalizacji**